

JA ØGYAJPHY JA ØMYADYA'AKY MIDI JA MARCOS YJAĀY

Ku Juan Bautista kya'amaaqy abak etjotp

¹ Yide'en yiknimadyak'okwaañ ja øgyajpky ja ømyadya'aky midi ja nwindson'ajtim Jesucristo yja'ajtpy, ja Dios U'nk. ² Yide'en ja y'ejxi tyiyi tødø'n ja Dios wyinaty kø'øm tnimaañi ja kyugajpky Isaías, jøts ja yide'en tjaadya'ant ja ayuujk ku ja Dios Teety ja y'u'nk yide'en tnimaay:

Ngajxjawyeenip øts, u'nk, ngugajpky tu'uk pøn nøjkxp jawyeen kugajpky'ajtpi, ja'ats ja naẁwiilñit jaa'y tnøjmiip, jøts wan ja tyiktøwdi tyiktuuda'akti ja wyinmaa'ñ, jøts mets ja m'ixpøjkin jade'en yikupøkt.

³ Pø patyxi ja kugajpky ñijkxy jawyeen abak etjotp jøts myigu'uk ja tnøjmit møk'ampy: “Awejxidi Dios y'ixpøjkin, yiktøwdi yiktuuda'akti mwinnmaa'ñ yikxon.”

⁴ Ja Juandam idø'n jam jade'en memp abak etjotp jøts jaa'y ja tyiknøbety, yide'en ja wya'añ jøts ku ja jaa'y tuki'iyi tja'dyigøøgyøxti ja kya'øyjaa'y'ajtin jøts wan tnøbajtkøxti, kuts idø'n ja jade'en ttu'undit winets ja yikpojkipimaa'kxtit. ⁵ Mayjaa'y idø'n ja jam nimejniyip jøts ja pyatmadøyi, mendip ja jaa'y jam pøn tsinaadyip Jude'it etjotp, jøts nayide'en pøn kugajp'ajtmidip Jerusalén; jade'en Juan ja mayjaa'y jam ñimiñiyi møj nøøjotp midi txøw'ajtp Jordán, jøts ja jam ñøbatti ku pyøky ja tkajpxnaẁkøxti.

⁶ Kameeyi pøj̄k wyet'ajtpy idø'øn ja Juan wyinaty, jøts po'ak ja tsum'aty; ja' ja tø ñadyatsumyi jøts møj mu' ja jam tñidsøøni møøt ja jiyujk pa'ak, ja' ja jam yjii'kxpy. ⁷ Yide'en idø'øn kya'amay mayjaa'y agujkp:

—Ja øts ja jaa'y tu'uk ix'oojk xpamiñ pøn møkta'aky yikutukp ja'agøjxp ku kutujk ja tmimiñ møk'ampy, ka'ap øts ja nmi'abaaty jade'en sa yikutuky, nijuuni øts ja møøt nganamyibaat'atiyit. ⁸ Paty meets ixyam t̄iy janch ndyimdyukmadøy, jøts ku øts ja'ayi tø nnimiñ jøts meets nøø nduktanøbatt; jøts ku dø'øn ja yja'att pøn øts idø'øn ndijpy ix'oojk memp, jawaani øy ja tyunk ja ttu'unt kumi Espíritu Santo ja tyuktatøkip ja jaa'y.

Ku ja Jesús ñøbejty

⁹ Xjats ja Jesús winet et chøø'ñ Nazaret, jam kajpkøjxp midi wyinaty Galile'it jaa'y y'etjotp, jøts ja ñijkxy nøbajtpi møj nøøjotp midi txøøw'ajtp Jordán, mā Juan ja yiknøbajti. ¹⁰ Xjats ku ja pyidsiimy møj nøøjotp, winets ja ojts t'ixy ja tsajp jøts ku ja y'awa'ach, jøts Espíritu Santo ja jade'en ñigida'agyī sam ja tsapak. ¹¹ Xjats yikmadøøy ja Dios Teety y'ayuujk jap tsajpjøtpy, yide'en ja wyā'añ:

—Øts me n'u'nk'ajtpy; njanchøjkpy mets jøts njanchtajotkujk'ajtpy mets.

Ku ja Jesús miku' øjts yjot'ijxyi

¹² Winets ja Espíritu Santo yiknøjkxøø jam abak etjotp, ¹³ jøts ja Jesús jam wixiikxyøøw chinaay. Xjats ja miku' ja yikpojkipitunwa'añi, jøts ja nijuuni tkamimadøøy. Jam idø'øn ja chinaay mā ja may

awa'añ jiyujk jam chøøniidi, xjats ja ankilis ja pyudøjkøø.

Ku ja Jesús tpadøjkiy#ñ ja tyunk

¹⁴ Jøts ku ja Juan wyinaty tø yikpiktakni jap puxøjkjøtpy, winets ja Jesús chøø'ñ jøts ja ñijkxy Galile'it etjotp, mā ja tñiga'amaay ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, midi ñigajpxpy sa Dios ja yjaa'y ttanitanit ja kyutujk. ¹⁵ Yide'en ja wyaañ:

—Tønim inet ja xøøw ja et yja'aty, wingomp ixyam ja Dios kyutujk midi ya tu'ump. Yiktigatsti ja mdsinaa'yindi, ja'dyigøøgyøxti tuki'iyi ja mga'øyjaa'y'ajtindi, jøts janchjawiidi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky.

Ku ja Jesús twaadsøoy nimaktaxk ja ajkxmakpi

¹⁶ Jam idø'øn mejpya'am midi txøøw'ajtp Galilea, jam ja Jesús wyinaty ñaxy ku ja t'ejxpaajty namajtsk ja jaa'y, ja Simón jam wyinaty møøt ja y'uch Andrés. Ajkxmaktip idø'øn ja tyunk'ajttip, xyuumy ja jam wyinaty ñøøwejtspajttip midi ja tya'ajkxmaktip. ¹⁷ Xjats Jesús ja tñimaay:

—Mada'akti, møøt widettik øts jøts nduknijawidit sudso jaa'y ja nitso'ok'ajtin tpaaty.

¹⁸ Ku ja jade'en yiknimaydi, winets ja jatyi tmajt-stuttøø ja xyuumy midi ja wyinaty tya'ajkxmaktip, jøts ja tpadsoo'ndøø.

¹⁹ Jawaani ja Jesús ojts yø'øy xjats ja ojts t'ejxpaaty ja Jacobo, pøn ja Zebedeo wyinaty myajnk'ajtpy. Ja' jam wyinaty barkijotp t'adajkyidip ja xyuumy møøt ja y'uch Juan. ²⁰ Xjats ja tyaajxiy#ñ, wyaadsoow ja'; winets ja tyety ja tunk ja ttukmidandøø jam barkijotp møøt ja tyumbi, jøts ja Jesús ja tmøøtnøjkxti.

Tu'uk ja yaa'dyøjk pøn ja miku' wyinaty tø ty-atøkiyi

²¹ Xjats ja ojts yja'atti Capernaum, jam møj kajpkøjxp; jøts ku poo'kxin xøøw tpaajty, winet ja Jesús ñijkxy yik'ixpøjkpi jam israelit jaa'y chaptøjkjotp. ²² Xjats ja jaa'y ja jam ñigyumaap tjawidi, ku Jesús ja jade'en yik'ixpikyidi sam ja jaa'y pøn ja møk kutujk tmøøt'ajtp, ka'ap ja jade'en yik'ixpikyidi sam ja kajpxwejpitøjk pøn yik'ixpøjktip jap israelit jaa'y chaptøjkjotpy. ²³ Japts wyinaty tu'uk ja jaa'y tsaptøjkjotpy pøn wyinaty ja miku' tø tyatøkiyi, ja' møk yide'en waan:

²⁴ —¿Mets Jesús, Nazaretit jaa'y, tiku øø tø xnimiñ, sa øø xunwa'añ? ¿Ja' mets tø xnimiñ jøts øø xyikudigøøgyøxt? Wa'ats me n'ejxkapy pøni pøn mets. Ka'axi me mbøkmyøødi, Dios jaa'yxi mets.

²⁵ Xjats ja Jesús møk twingugajpxiyiñ ja miku', jøts ja tnimaay:

—¡Amøñi, kidi nugo mgajpxy, tsojk majtstu'ut yø jaa'y!

²⁶ Xjats ja miku' møk'ampy tyikmibejpijky ja jaa'y, jøts ja møk chabaay, winets ja pyidsiimy.

²⁷ Xjats ja mayjaa'y janchnigyumaap tjawidøø, jøts ja xem yam ñadyiibyikyidi kø'øm, yide'en ja ñawya'añidi:

—¿Ti wenk ixpøjkin ya'at? ¿Ti tunk yø jade'en tyumpy? ¡Janch møk kutujk tmøødi, mimadojip paat ja miku' yø' ku yø t'ane'emy!

²⁸ Xjats ja jaa'y ja tnimadoogøxti pøni niwine'en ja jam wyinaty chøøniidi Galile'it etjotp. Niduki'iyi ja tnija'wigyøjxtøø ku ja Jesús jade'en t'ødyuñ ja jaa'y.

Ku ja Jesús tyikmøkpiky ja Simón Pedro tyaakmø'jt

²⁹ Xjats ku ja Jesús pyidsiimy jam tsaptøjkjotp, winets ja tmøøtnijkxy ja Jacobo møøt ja Juan jam Simón tyøjkwindum, mā ja wyinaty tmøøtsøøni ja y'uch Andrés. ³⁰ Jamts pamaa'y ja wyinaty tmøødidi, tyaakmø'jt ja Simón wyinaty pøjkip, møwa'añ jømba'am ja yjanchpiky; jøts ja Jesús ja ttukmadowdi ku ja jade'en pyiky. ³¹ Xjats ja Jesús twingume'eniyii'ñ ja pamaa'y, jøts ja ojts twejtsji'iky; ja'ayi ja jade'en ttuñ, winets ja pya'am jaty ñiwaajtsøø; kuts ja jade'en yjajty, xjats ja tø'øxyøjk ja yikaajyidi nayjaty ku ja chøøjky.

Ku ja Jesús tyikmøkpiky ja maabyamaa'y

³² Waani y'ijty ku ja xøøw yjejxy jøts ku kyoodsiñaa, winet ja Jesús yiktaniamiñ ja mayjaa'y pøn wyinaty pøjkidip, jøts ja jaa'y pøn wyinaty tmøøt'ajttip ja miku'; ³³ niduki'iyi ja kajp jaa'y myendøø tøk'agø'øm mā ja Jesús jam wyinaty. ³⁴ Xjats ja may tyiktsøøjky ja pamaa'y pøn wyinaty tigati pøjkidip, ojts ja tyiktsokixy jøts ja miku' ja tyikpidsømgijxy midi ja jaa'y wyinaty myøøt'ajttip; jøts ka'ap ja miku' ja tyikajpxy, kumi ñija'wip ja' paty ja jade'en ttuñ jøts ja kyadamigajpxiyit jøts ku ja Dios U'ngi.

Ku ja Jesús kya'amaa'y

³⁵ Xjats ku yjøpkyoots'ajty, jaakmøñim ja et wyinaty, winets ja Jesús myaabi'jky jøts ja chøø'ñ jam kajpjotp, Dios Teety ja wyinaty y'ajot'atwampy, paty ja ñijkxy abak etjotp. ³⁶ Xjats ja Simón choo'ndøø ixaabyi møøt ja myigu'uk,

jøts ja tpaatwa'andi ja Jesús, ³⁷ xjats ku ja tpatthø winets ja tnimaadyøø:

—Mdum'ixaajyip jaa'y ixyam.

³⁸ Winets ja ñimaajyidøø:

—Wan tjaa'myindi abikyajp midi wingon tandip, jøts øts jam nayide'en nniga'ama'aty ja øgyajpxy ja ømyadya'aky; kumi ja' ø tø nnimiñ jøts øts jade'en ndu'unt.

³⁹ Xjats ja Jesús jade'en t'ayø'øy ja kajp midi jam wyinaty Galile'it etjotp, jøts ja kya'amay jam tsaptøjkjotp, jøts ja nayide'en tyikpidsimy ja miku' midi ja jaa'y wyinaty winaagin myøøt'ajttip.

Ku ja Jesús tyiktsøøjky ja jaa'y pyu'uts

⁴⁰ Xjats Jesús ja jaa'y tu'uk ñimejnøø pøn wyinaty axøø'kpim putsp, jøts ja wyinguxanaajyi, yide'en ja wyaañ:

—Møøt'ajtpy mets ja møk'ajtin jøts ø xyiktso'okt, yiktsokts øts mdsojk'ajtingøjxp.

⁴¹ Xjats ja Jesús ja y'ayo'ejxi, jøts ja tnixajiyi'ñ, yide'en ja tnimaay:

—Ndsøky'ajtpy øts jøts mdso'okt, tsokni.

⁴² Ja'ayi ja jade'en wyaañ, xjats ja jaa'y ja pyu'uts jaty ñiwaajtsiyøø jøts ja myøkpiky, møk møjaaaw ja ñayja'wiyøø. ⁴³ Winets ja Jesús ja pyagajxøø, yikxon ja y'ukyik'ane'emy, yide'en ja tnimaay:

⁴⁴ —Madow, kidi jaa'y xukmadøy, ka'ap pøn sa xnøjmit, nøjkx jam teety wyindum jøts ja xuk'ext ku tø mdsø'øky, jøts nay jam idø'øn mdamiyoxp ja Dios ja jiyujk sa Moisés jekyip tyikutuky, jade'en ja jaa'y tnijawidit jøts ku me tø mjancho'øky.

⁴⁵ Xjats ja jaa'y ñijkxy, jøts ja tuki'iyi ttamimadyakijxy ja mayjaa'y sudso pu'uts ja

wyinaty t̄o ñiwa'achiyi. Paty ja Jesús øy ma kya'ukajpt̄ojkini, jagam ja wyidity ma ja et janch abak; jamts ja øy magama p̄on ñidsøøñi j̄ots ja yikniijky.

2

Ku ja Jesús tyikpidi'jky ja k̄oxujxp̄i pakxujxp̄i

¹ Ku wyinaty kawinaak x̄oow t̄o ñajxni, xjats Jesús jadigojk kyajpt̄ojkiyiñ jam Capernaum; j̄ots jaa'y ja t̄nija'widøø ku ja wyinaty t̄o yja'aty jam t̄ojk̄jotp. ² Xjats ja mayjaa'y jaty ñamyujkidøø, yikxon ja t̄ojk yjanch'ujch, ka'ap ja y'ukniabaajtini; j̄ots ja Jesús jam t̄niga'amay ja øgyajpxy ja ømyadya'aky. ³ Winets ja jaa'y yja'ttøø nimaktaxk p̄on t̄kiyja'ttøø tu'uk ja pamaa'y p̄on wyinaty k̄oxujxp̄i pakxujxp̄i. ⁴ Xjats ja Jesús ja t̄jpaatwa'andi, j̄ots kumi nima kya'awa'ads̄i kumi t̄o ja mayjaa'y wyinaty t'awa'kta'tsnidi ja t̄ojk'aaw, winets ja t̄nitajtottøø ja t̄ojk j̄ots jut ja tyik'awatstøø. Japts pamaa'y ja tyikwinajktøø m̄oøt ja myaabajt jap Jesús wyindujpy. ⁵ Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja jaa'y p̄on tyikmendøø ja pamaa'y j̄ots ku ja amuum yjanchjawiyi, winets ja pamaa'y ja t̄nimaay:

—Nbojkipimee'kxpy mets u'nk.

⁶ Jamts wyinaty ja kajpxwejp̄it̄ojk chøønidi p̄on wyinaty ttuk'ixp̄ojkt̄ip ja Moisés kyutujk jam tsap̄t̄ojk̄jotp, ja'ats yide'en winmaadyøø: ⁷ “¿Ti yø jaa'y jade'en kyuwa'anip, sa yjaty? ¿Tiku yø jade'en wya'añ? ¿Ka'ap idø'øn jade'en y'øyi! ¿P̄on ja p̄oky ya t'ukmaa'kxp, kidi Diosip tu'ugyi tmaa'kxp ja p̄oky?” ⁸ Xjats ja Jesús ñija'wip ja wa'ats ku

ja jaa'y jade'en wyinaty wyinmaydi, winets ja tniimaay:

—¿Tiku jade'en nichøky mwinmaydi? ⁹ ¿Ja ti ne'egi jawaani jajtñi, kuts yø pa'amjaa'y nnøjmit: “Mee'kxpy øts yø mbøky”, uk ku nnøjmit: “Wa'kuki, pøkmukni yø mmaabajt jøts nøjkxni mdigam”? ¹⁰ Ixyamnim meets inet x'uk'ext mabaat øts idø'on ja møk'ajtñi nmøøt'aty ya naxwiin jøts ø nmaa'kxt ja pøky.

Xjats ja tniimaay ja køxujxpi pakxujxpi:

¹¹ —Pidøkni, wa'kukiñi, wejtsjø'øk yø mmaabajt jøts mnøjkxni mdigam.

¹² Xjats ja pamaa'y jatyi pyidi'jky; ojts ja myaabajt ja twejtsji'iky, jøts ja jam cho'oni mayjaa'yjotp. Paty ja jaa'y niduki'iyi ñigyumaap tja'widøø ku ja pamaa'y jade'en myøkpjiky, xjats ja Dios ja ttamøja'widøø, jøts ja wyandøø:

—Nima niwindinim jade'en nga'ijxyindi.

Ku ja Jesús tpawaay ja Leví

¹³ Waani y'ijty, winets jadigojk chøø'ñ ja Jesús jøts ja ñijkxy jam mejy'agø'øm; jamts jaa'y ja yikxon yjanchnimiñi, jøts ja jam tyik'ixpiky.

¹⁴ Xjats ku dø'on ja ojts ñijkxy, winets ja t'ejxpaaity ja Leví, ja Alfeo y'u'nk, jam ja wyinaty chøøni ma ja ttukugubety ja jaa'y ja pyikta'aky, xjats ja Jesús wyaañ jøts ja Leví yikniimaay:

—Wan tjaa'myim jøts øts n'ixpøjkin xpabøjkit.

Winets ja Leví jatyi tyanaagyukiyi'ñ, jøts ja Jesús ja tpanijkxy.

¹⁵ Xjats ja Jesús yikwaay migaabyi Leví tyøjkwindum, winets ja yikugubajtpi yja'tmidøø, møøt jadu'ukpi jaa'y pøn kyabadundip

ja myigu'uk chinaa'yin, jøts ja tu'ugyi twinguwa'jtsidøø ja kaabyajt møøt ja Jesús jøts ja pyabøjkpitøjk; janch namay ja jaa'y jam wyinaty pøn ja Jesús pawidejtiyip. ¹⁶ Xjats ku ja kajpxwejpitøjk jøts ja fariseotøjk jade'en t'ejxtøø jøts ku ja Jesús jam wyinaty tmøøtkay tum ja ka'øyjaa'dyi, winets ja tnimaadyøø ja pyabøjkpidi:

—¿Jadits ku yø mwindsøn tmøøtkay yø yikugubajtpidi jøts yø ka'øyjaa'dyi?

¹⁷ Xjats ku Jesús ja jade'en tmadøøy, winets ja wyaañ:

—Ka'ap øts nyiktaniguexy jøts nbudøkit pøni pøn janch wa'ats ñayja'winiiyip, ja'agøjxp ku ja pyøky kapøkyjawidi. Ja'ayi ja nbudøkip pøni pøn ñadyapøkyja'wiyidip ja pyøky. Nayide'en øts idø'øn njaty sam ja tsøyibi kyanijkxy ma ja pamaa'y kya'ity. Jami ja ja'ayi ñijkxy ma ja pa'amjaa'y jam.

Ku ja Jesús yiktübyijky tigøjxp ku ja kya'ayuu'atti

¹⁸ Tuk'ojk idø'øn yjajty, ixam idø'øn Juan Bautista pyabøjkpitøjk wyinaty y'amaay'atti møøt ja fariseotøjk, ayuu'ajttip ja jam wyinaty, Dios idø'øn ja jade'en wyindsø'jkidip, winets ja jaa'y winaagin tnimendøø ja Jesús ma ja wyinaty jøts ja ttübyøkti, yide'en ja tnimaadyøø:

—¿Jadits ku Juan pyabøjkpitøjk y'amaay'atti jøts ja fariseotøjk nayide'endi, ka'axi ja kyaydi, jøts sudso mets yø mbabøjkpitøjk nayide'en kya'amaay'atti, sudso meets yjawí amgujk jotkujk mgaydi? Ka'ap meets yjawí ti xkumay.

¹⁹ Jade'en ja wyandøø, xjats ja Jesús yide'en y'adsøøy:

—¿Winaak ojkimts meets jade'en tɔ x'uktani'ixy, winaak ojk meets jade'en tɔ x'uknijawi ku tɔ'ɔxñigaabyi tɔ'ɔxñi'ukpi tɔ y'uk'ayuu'atti ku ja jemyaa'y jam tɔ yja'tni? Ka'axi jade'en pɔn y'ayuu'aty, ka'ap jade'en pɔn tɔ t'amaay'aty. ²⁰ Jaanim idɔ'ɔn tiy yjanch'amaay'atti pɔni ku ja wyinaty tɔ yiktawinwaadutniði ja jemyaa'y, jam ja jade'en kyaydi amgujk jotkujk jɔts ja jemyaa'y ja myidsep ja o'jkin jatyi tyuk'anɔjkxiyi. ¿Pɔnts jade'en kidi yjotmay'ɔɔky? ¿Sudso dɔ'ɔn jotkujk ngaa'yint n'uujkint? Pɔ nayide'enxi ɔts idɔ'ɔn yɔ nbabɔjkpitɔjk yam xjawidi ku njaakyam'aty.

²¹ 'Ka'axi pɔn wyetpach tta'agiyi jemwyet midi tyimyjemñim; ku ja jade'en yiktu'unt, jɔts kumi mujkpi ja jemwyet, jɔts ja tjaaktyimgyɔɔ'tsni ja wetpach, jaaktyimyiwenip ja kyɔɔts'ajtin ja'. ²² Jɔts nayide'en ka' y'ɔyi jɔts yikpikta'akt ja vino jap po'dukjɔtpy midi namii'kxñim; ku ja jade'en ndu'unint, takɔɔ'tsipts ja po' jɔts jade'en nugo wyindigɔy, windigɔɔpy ja po' jɔts nayide'en ja vino. Paty ja vino midi namii'kxñim nda'ada'amyin ja jembyo'ak, jɔts jade'en nimidi kyawindigɔ'ɔty.

Ku ja Jesús pyabɔjkpitɔjk poo'kxin xɔɔw et y'ariindɔjtɔɔ

²³ Tuk'ojk idɔ'ɔn yjajty ku poo'kxin xɔɔw wyinaty tɔ tpaaty, winet et ja Jesús ja pyabɔjkpitɔjk tmɔɔtnajxy jam kamjotp ma' ariingam jam wyinaty; jam idɔ'ɔn ja wyinaty ñaxti ku ja pyabɔjkpitɔjk ttɔjpinaɔwa'ktɔɔ ja ariindɔɔm. ²⁴ Xjats ku ja fariseotɔjk ja ojts jade'en y'ijxyidi jɔts ku ja jade'en y'adɔ'ɔtsti, winet ja Jesús jatyi yikniamaay:

—jEjx yø mbabøjkpītøjk! ¿Tiku yø jade'en y'adø'øtsti, tiku ariin yø ttøjti, kumi ka'ap jade'en kyutukyī jøts yø jade'en y'adø'øtstit ku poo'kxin xøøw?

²⁵ Winets ja Jesús y'adsøøy, jøts ja wyaañ:

—Nugo meets mjanchkajpxy. Tø meets ja nøky xja'ixy midi wamp jøts ku ja David yide'en y'adijch møøt ja myigu'uk ku yuu ja pyaajtidoø, ku ja wyinaty niti kya'ijtxyidi. ²⁶ Winets ja ñøjkxtøø jap tsaptøjkjōtpy mā ja Abiatar jap wyinaty ty-eetywindsøn'aty, japts ja t'amidøøy ja tsapkaaky midi ja Dios yja'ajtpy jap wyinaty. Ja'ats ja ojts tkaydi midi ka'ap kyutukyī jøts nugo jaa'y ja tka'adyit. ¿Jøts tiku dø'øn ja jade'en y'adijch pøni ka'adam ja jade'en kyutukyī? ¿Tiku myigu'uk ja nayide'en ttukaay ja tsapkaaky, pøni jade'endam ja kyutukyī jøts ja ja'ayi tka'adyit pøn teety'ajttip?

²⁷ Nayi waan ja Jesús yide'en:

—Ja'agøjxp ja poo'kxin xøøw yikpiktaajky jøts ja jaa'y yikpudøkit, kidi ja'ajip poo'kxin xøøw yiktanibiktaajkyi'ñ jøts jaa'y niti kyidyimdyu'undit. ²⁸ Ngudanaapy øts ja naaxwii'ñit jaa'y, jøts øts wamp ti paat'ajttip kapaat'ajttip yiktu'unt ku poo'kxin xøøw.

3

Ja jaa'y pøn wyinaty ja kyø'jadi'iñi tøøtsnīp

¹ Xjats ja Jesús jadigojk tyøjkiy'ñ jam tsaptøjkjōtp mā yaa'dyøjk ja tu'uk tpaajty, midi wyinaty tuktamajñ køxujxp. ² Jøts ja Jesús jam a'ejxuky y'ity, ja' ja jaa'y y'ejxwandip pøni y'ukyiktsøkpy idø'øn ja jaa'y ku poo'kxin xøøw,

wınets ja jatyi tni'øønidit. ³ Xjats ja Jesús tnimaay ja yaa'dyøjk pøn ja kyø' wyınaty xujxp:

—Pidø'øk jøts ixē nøjkx mdani kuk'ajy.

⁴ Xjats ja Jesús ttiıbyıjky ja jaa'y pøn ja jam wyınaty a'ejxujkiyidip, yide'en ja tnimaay:

—¿Midi'ibi ıxyam kutuky, ku jaa'y n'ødyu'unint, uk ku jaa'y nga'ødyu'unint? ¿nyiknitsoojkimp ja jaa'y, uk nyik'oo'kimp ku poo'kxin xøøw, midi'ibi øy?

Xjats ja jaa'y amøñi y'etti, nipøn sa kyawa'añ.

⁵ Wınets ja Jesús ja twin'ejxji'jky ambøjkin'ampy, jøts ñıyjotmay'oo'kni døøon ja Jesús y'ejxji'jky, ja'agøjxp ku ja jaa'y niwine'en tkaja'gyukidi. Jøts ja tnimaay ja jaa'y midi wyınaty køxujxp:

—Xajtøw.

Xjats ja xyajtiıy, jøts ja kyø' ja møk tyaañ, ojts ja chø'øky. ⁶ Wınets yø'øpyidsømdøø ja fariseotøjkti, jøts tminagyajpxidi ja Herodes myıgu'uk, ja' ja kyajpxy'ajttøø sudso t'ukyik'ookit ja Jesús.

Ja mayjaa'y pøn jam wyınatyı mejy'agø'øm

⁷ Xjats ja Jesús chøø'ñ, jøts ja pyabøjkpitøjk ja ojts tmøøtnıjkxy jam mejy'agø'øm, wınets mayjaa'y ja pyanøjkxidøø pøn jam wyınaty Galilea kugajp'ajttip. ⁸ Xjats ku mayjaa'y ja ojts tımadowdi jøts ku ja Jesús jade'en tjanch'ødyuñ ja jaa'y, wınets jam øy pøn jaa'y myendøø, pømbi tsoo'ndip jam Jude'ıt etjotp, pømbi Jerusaléngit kajpjotp, pømbi Idume'ıt etjotp, pømbi tsoo'ndip wıngon ma ja møj nøø midi txøøw'ajtp Jordán, pømbi tsoo'ndip jam Tiro etjotp, jøts pømbi tsoo'ndip jam Sidón etjotp, jade'en ja mayjaa'y ja jam ñımejniyøø. ⁹ Ja'agøjxp ja Jesús ojts t'ane'emy

ja pyabøjkpitøjk jøts ja jam tyik'awejxtit tu'uk ja barki, jøts mayjaa'y ja kya'adejmukiyit. ¹⁰ Kumi tø ja wyinaty kawinaak tyiktsø'øky ja jaa'y, tum jam ja pamaa'y wyinaty tø ñaxkida'akti ja' ñikøjxp jøts ja cho'okti. ¹¹ Jøts ku ja Jesús maamyiku' y'ejxpaadyiyi midi ja mayjaa'y jam myøøt'ajttip y'am yjotp, jatyi ja wyinguxaniyi jøts ja ñi'mxyi:

—Dios U'nk mets.

¹² Xjats ja møk tnøjmi jøts ja ka'ap ttukmado'odit ja mayjaa'y jøts ku ja Dios U'ngi.

Ku ja Jesús twiwijch ja jaa'y nimakmajtsk pøn ja wyinaty kyudanaaby'atwampy

¹³ Xjats ja Jesús pyatøjkii'ñ kojpkøjxp, ma ja jaa'y ja twaadsøoy pøni pøn idø'on ja kø'øm chøjkpy, winets ja jam ñimejniyøø ja jaa'y pøn ja wyinaty tø twaadsøy. ¹⁴ Jøts ja nimakmajtsk twiwijch pøn ja ejtp myøøtwidetwampy, jøts pøn tniga'ama'adyip ja øgyajpxy ja ømyadya'aky; ¹⁵ xjats ja tkutujkmøoy jøts ja tyiktso'oktit ja pamaa'y, jøts ja miku' ja tyikpidsø'ømdit midi ja jaa'y winaagin myøøt'ajttip. Jade'en tyajky ja kutujk. ¹⁶ Nimakmajtsk idø'on ja jaa'y jam wyinaty: jam ja Simón wyinaty pøn nayide'en yiktejp Pedro; ¹⁷ jøts nay jam ja Jacobo wyinaty møøt ja y'uch Juan, ja Zebedeo y'unajk midi xøbajtøø Boanerges, ja' idø'on tyijpy midi møk møk ja jaa'y myigajpxtip ejxim ja anaaw pyijy, ka'ap idø'on chø'øgidi; ¹⁸ Nay jam ja jaa'y wyinaty midi txøøw'ajttip Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo ja Alfeo y'u'nk, Tadeo, jøts ja Simón midi tsoo'mp canaangit jaa'y y'etjotp, ¹⁹ jøts nay jam ja Judas Iscariote wyinatymi midi tkøyajk ja Jesús.

Ku ja Jesús yiknimaay jøts ku miku' myøk'ajtín ja tyiktuujni

Xjats ku ja Jesús wyimbijty kojpkøjxp, winets pyabøjkpitøjk ja tmøøtøjkiyi'ñ tøjkjøtpty, ²⁰ jøts ja jaa'y yikxon ñamyujkidi jadigojk, nigidibaat ja Jesús y'ukaañidi møøt ja pyabøjkpitøjk. ²¹ Xjats ku ja Jesús myigu'uk ñimadojiyøø jøts ku ja jam wyinaty, winets ja ñimejni jøts ja yiktsoonwá'añi kumi jade'en ja wyinaty wyinmaydi jøts ku myø'øty ja Jesús.

²² Nayi tø ja kajpxwejpitøjk wyinaty myeemidi jam pøn tsoo'ndip Jerusalén, xjats ja wya'andi:

—Miku' windsøn yø jaa'y myøøt'ajtpty, ja Beelzebú, ja' yø tyamøj paty yø myayi jøts yø tyikpidsimy myimiku' midi yø jaa'y jadu'uk myøøt'ajttip.

²³ Xjats ja Jesús twaadsøoy ja jaa'y, jøts ja ttukwinjawiwya'añ tu'uk ja madya'aky, paty ja wya'añ:

—¿Sudso ndejint miku' kø'øm ñankpyidsømiyit aguwanikøjxp? ²⁴ Jøts nayide'en ku tu'uk kajp ñawya'kxyi, jøts ja tsep ttundi agø'ømyi, ka'ap ja kajp jeky y'ity, jatyi ja jaa'y jadi'iñi ñankyixyidi; ²⁵ nayide'en yjaty ku jaa'y ñachiigyidi ni'u'nk ni'una'jk, ka'ap ja jeky chøønidi. ²⁶ Jøts ku miku' kø'øm ñañibidø'øgyit, tø dø'øn ja wyinaty kyawindiy, ñankyudigøjyip idø'øn ja wyinaty kø'øm.

²⁷ Nipøn midsep jap jadi'iñi kyatøki jap jotmøk jaa'y tyøkjøtpty, kunim ja tkøwøøndit tpakwøøndit; winetnimts ja tpøkøjxidit ja pyikta'aky. ¿Ti sudso øts yø jaa'y jeexyip ja miku' ndukmajtstu'uty kuk øts ja miku' windsøn jawyeen tø ngamimada'aky?

28 'Janch meets idø'øñ nnøjmi, jøts ku ja jaa'y ja pyøky tuki'iyi yikmee'kxy, tuki'iyi yikmaa'kxkixy ja ka'øñigajpxy ja ka'øñimadya'aky; 29 ja' nijuuni kyayikpojkrpimaa'kxp pøni pøn tka'øñigajpxp tka'øñimadyakp ja Espíritu Santo, ejtp ja pyøky ja tmi'ity.

30 Ja'agøjxp ja Jesús jade'en wyaañ ku ja wyinaty jade'en tø yiktijy jøts ku miku' ja tmøødi, jøts Espíritu Santo tkamøøt'aty.

Ja Jesús tyaak jøts ja y'uch

31 Waani y'ijty, xjats ja Jesús y'uch yja'ttøø møøt ja tyaak, jøts ja jap tøk'agi'py wya'k'øyidi, japts ja tnankwyaadsojidøø ja Jesús. 32 Winets Jesús ja jaa'y ñimaajyøø pøn ja jap wyinaty wingon windsinaajyip, yide'en ja wyandøø:

—Ixap ja mdaak y'awijxy tøk'agi'py møøt ja m'uch, mets myik'ixaapy.

33 Xjats ja tnimaay:

—¿Pøn øts idø'øñ xuktaak'ajttip, jøts pøn øts idø'øñ xuk'uch'ajttip?

34 Winets ja twin'ejxji'jky ja mayjaa'y, jøts ja tnimaay:

—Yø' øts idø'øñ ndaak'ajtpy, jøts yø' øts idø'øñ n'uch'ajtpy pøn øts ya wingon xwindsinaadyip.

35 Ja' øts idø'øñ n'uchip, jøts ja' øts idø'øñ ndaagip pøni pøn tpadundip sa ja Dios chojkin.

4

Ku ja Jesús tmadyakpaaty ja jaa'y midi nøjkn neppi

1 Xjats ja Jesús jadigojk yik'ixpøjktøjkijyii'ñ jam mejpya'am ma ja jaa'y ja ojts ñimiñiyi may'ampy,

jøts ja jam ñañimukpajtidøø. Ku dø'øñ ja jade'en janch namaydi, winets ja Jesús tyøjkiyih'ñ jam barkijotp midi wyinaty nøøjotp, jamts ja y'ixaajky jøts ja mayjaa'y jam nøø adsayjotp tyandøø. ² Jamts ja tyik'ixpijky jade'en, may ja ejxpajtin madya'aky ja jam tnigajpxy, yide'en idø'øñ ja tnimaay ja mayjaa'y ku ja jam yik'ixpijky:

³ —Øyim idø'øñ xmado'odit: Tu'uk idø'øñ jaa'y chøø'ñ ariin wøjpi. ⁴ Jøts ku dø'øñ ja ojts twøjwidity ja tyømt, winet ja tømt waani ñaxkidaajky jam tuu'ba'am, ja'ats ja joon jam ñimeen jøts ja wa'ats tpeemujkiyxy. ⁵ Nayide'en ja tømt jam waani ñaxkidakmøø tsaajotp ma ja naajx øy kya'ity; xjats ja ariindømt jam janch tsojk myujxy, kumi ka'ap ja naajx wyinaty myajpxyi. ⁶ Jøts ku ja xøø'an myiñ, winets ja tyiijch, ja'agøjxp idø'øñ ja jade'en yjajty ku y'aats ajawi kya'ity. ⁷ Nayi naxkidaajk ja tømt jam kujp agujkp; jamts ja yjanchni'aa'mbejty ku ja kujp yikxon yondøø jøts ja jade'en kyatøømiyih'ñ. ⁸ Nayi naxkidaajk ja tømt jam øñaxjotp. Ojts ja yikxon yøñ, yikxon ja jam yjanchtøømiyih'ñ midi'ibi ee'pxmajk ja pyajkwimbejt tu'ukpi tømt, midi'ibi tugi'pxy pajkiyih'ñ, jøts midi'ibi magø'pxy, jade'en ja ariindømt pyajkpejty.

⁹ Xjats ku ja Jesús jade'en myadyakijxy, winets ja tnimaay ja mayjaa'y:

—iPøni pøn ja'gyukiwyampy, wan tja'gyuki!

Tigøjxp idø'øñ ja Jesús ejxpajtin madya'akyøjxp ja y'ixpøjkin tyaky

¹⁰ Xjats ku ja mayjaa'y choo'ndi, jøts ja Jesús jam tyaañ, winets ja tyiktøødi ja namakmajtsk pyabøjkipitøjk, jøts nay ja pyabøjkipitøjk pøn ja jam

wyinaty myøøt'ajtpy, ja' ja ñijawiwýandip ti dø'øn ja madya'aky jade'en tyijpy, sudso ja yikja'gyuki.

¹¹ Xjats Jesús ja ñimaajyidøø:

—Meets nugo myiktukmadoop ja' midi ka'ap y'ijty yiknijawí pøni sa ja Dios kyutujk y'ejxi tyiyi midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y; jøts pøn øts ngutujk xkababøjkidip ka'ap ja jade'en tiy yiktukmadowdi, ejxpajtin madya'akyøjxp ja yiktukmadowdi; ¹² jøts ja jade'en kyawinmaa'nbyaattit ku ja ti tjaniwinmayidi, ka'ap ja tmadoogukidit pøni sa jaty ja yjayiknøjmídi, paty idø'øn ja jade'en yjatti ku øts ja kø'øm xkajanchjawídi, kø'øm idø'øn ñadyuñídi paty ja pyøky kyayikmaa'kxtit.

Ku ja Jesús tñigajpxy sudso dø'øn yikja'gyukit ku jaa'y neppi ñijkxy

¹³ Winetnimts ja wyaañ:

—¿Ka'ap xja'gyukidi yø ejxpajtin madya'aky, sudsomts meets ja xjanchja'gyukigyøxt jadu'uk ja ejxpajtin madya'aky? ¹⁴ Pøn ja ariindømt twøjp, jade'en idø'øn ja n'ukpiktaajkint ejxim ja jaa'y midi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky tkajpxwa'kxp. ¹⁵ Jøts winaagin jaa'y jade'endi ejxim ja tømt midi naxkidaajk jam tuu'ba'am: y'amidoodujktip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jøts ku ja jade'en tmadowdi, winets ja miku' ja jaty ñimiñídi jøts ja pyøjkxyídi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky midi ja wyinaty tø y'ukjotøkiyídi. ¹⁶ Nayide'en ja jaa'y winaagin n'ukpiktaajkma'ant ejxim ja tømt midi naxkidaajk jam tsaajotp: pyatmadoodip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky ñixyondakni, jøts kumi ka'ap ja tmimøk'etti, ¹⁷ jade'en ja yjatti ejxim ja ariin yaats ajawí kya'ityin; ka'ap ja jeky tmi'etti

ja'agøjxp ku ja tku'ayo'ombaadidi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, winets ja tmajtstu'utti, ka'ap ja tu'ugyi tpadundi. ¹⁸ Nayide'en jaa'y winaagin yjatti ejxim ja tømt midi jam yikwøj kujp agujkp: yjapatmaddodip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, ¹⁹ jøts ja' ja ne'egi tyajotigøødyip ja pyikta'aktyi ja jujky'ajtindi midi ya naxwiiñ, ja' møjtøjkidip jøts ja tyikudigøy ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jøts ja jaa'y tkayikwingaxø'øktiit ja Dios kyajpxy. ²⁰ Ja jaa'y nayide'en winaagindi pøn tpatmaddodip ja øgyajpxy ja ømyadya'aky jøts ja yjotøkiyidi, winets ja tyikwingaxø'økti jade'en ejxim ja tømt midi yikwøjp jam øñaxjotp. Winaagin ja jaa'y jade'endi ejxim ja tømt midi tyøøm tyikwimbejtp may, midi'ibi ee'pxmajk pajkiy#i'ñ, midi'ibi tugi'pxy jøts midi'ibi magø'pxy.

Niti jadi'iñi kyatañ, kuwañim ja tyimyknijaw

²¹ Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—¿Ti ja' ndejint jaj wya'añ jøts ja yiknijupt jap kajuun patki'py, uk jøts ja yikpikta'akt jap maabajt patki'py? Ka'ap ja jade'en pøn tyiktuñ, køjxp ja yikpikta'aky, jamts ja yjajy.

²² Ti yjaw i ka'ukyikpatp ku ti yjaju'uch'ity, ti tunk uk ti winmaa'ñ yjaw i ka'ukyiknija'wip ku ti yik'amaa'tsk'aty. ²³ Jamxi mdatskti, tamadowdi yikxon.

²⁴ Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Øyim xpatmado'odit yø ixpøjkin midi myiktukmaddodip. Nayide'en meets ja wijy'ajt in myikmo'ot pøni sa meets ja jaa'y xukniweji ja Dios y'ixpøjkin; jøts mjaaktyimñijawip meets ja jawaani pø xmadoopxi meets yam

kø'øm. ²⁵ Jaaktyimykmoøpy ja wijy'ajtin ja' pøn ja'gyukip; jøts pøn kaja'gyukip, jaaktyimykpøkøjxip tuki'iyi ja' ja wyijy'ajtin.

Ku yiknimadyaajky ja tømt midi mujxp jøts midi yomp

²⁶ Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Jade'en idø'øn ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, jade'en idø'øn ja n'ukpiktaajkint sa ja jaa'y yjatyin ku tyømt ja twøjy naxjotp; ²⁷ mya'ay ja koots pyidi'iky ja jøpy, najxpts idø'øn ja xøøw tsuu jade'en, mujxp ja tømt jap, yomp idø'øn ja jap, jøts ja jaa'y ka'ap tnijawi tigøjxp idø'øn ja jade'en yjaty. ²⁸ Jøts kumi ja naajx idø'øn ja jade'en ñamyayi kø'øm nanktyøømbidsøjmiiyip; ku jawyeen pyidsimy ja ariindeky, jøtsnim ja kyojki, jøtsnim ja tyøømbajtni; ²⁹ kuts ja myijay, winets ja jaa'y choondi jøts ja twejxwa'andi, kumi tø ja ariin wejxk'aats tpaaty.

Ku ja Jesús tmadyakpaaty ja mortas tømt

³⁰ Nayide'en ja Jesús tnimaay ja pyabøjkpitøjk:

—¿Ti ja Dios kyutujk møøt ndami'ejxi'int midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, ti ixpøjkin ti madya'aky ja ndamimado'owint? ³¹ Jade'en idø'øn ja n'ukpiktaajkint ejxim ja mortas tømt midi yikwøjp jam naxjotp. Ka'ap jadu'uk ujtspajk te ya naxwiin midi janch mutsk sa ja møj mortas tøømdin; ³² jøts ku ja yikwijy, janch yikxon ja yøñ, wyinajxkijxpy ja tuki'iyi ja ujts midi yikjagyajp jap kemyjøtpy, yikxon ja janch møj y'awaji y'axeeñi, japts ja joon patki'py y'aптso'okti.

Tigøjxp ku Jesús xumi jade'en tyik'ixpiky ja jaa'y ejxpajtín madya'akyøjxp

³³ May ja Jesús ja jaa'y jade'en ejxpajtín madya'akyøjxp tyik'ixpijky ku ja tnanky'ixpøjkøø ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jade'eñi paat ja y'ijty tmadya'aky mabaat ja kø'øm tnaajtsjawí ja jaa'y tñimadowdi. ³⁴ Jøts ejtp idø'øn ja Jesús jade'en tyik'ixpijky ja jaa'y ejxpajtín madya'akyøjxp, jøts tyukmadøøpy pyabøjkpitøjk ja wa'ats pøni ti dø'øn ja jade'en tyijpy.

Ku ja Jesús tyiknajxy ja møk poj, jøts ku ja tyik'amøkiyñ ja mejy

³⁵ Xjats ku kyoodsiyiñ ja et nay ja'abi xøøw, winets ja tñimaay pyabøjkpitøjk:

—jWan tjaa'myindi jaduktamajñ'ampy jam nøøba'am!

³⁶ Xjats ja jade'en tminawya'kxidøø ja mayjaa'y, jøts ja jap barkijøtpy tyiktsoo'ndøø ja Jesús mayim ja jap wyinaty, ojts abikbyarki ja pyadsøøñidi, ja' ja ojts tmøøtnøjkxti. ³⁷ Xjats ja poj jam janch møk myiñ, jøts ja nøø møk'ampy y'adøtspinaxwa'jky, yikxon ja yjanchtojmji'jky jøts ja kom nøø tyøjkisyiñ jam barkijotp, ujtsnip ja wyinaty. ³⁸ Jamts ja Jesús wyinaty mya'ay barki ix'am, tø ja jam wyinaty ñagyukøiyi; winets pyabøjkpitøjk ja ojts yuxyi, jøts ja ojts ñi'mxyi:

—jWindsøn! ¿Kidi mdsø'øgi ku nnøjøø'kxin uk ku n'oo'kin?

³⁹ Xjats ja Jesús pyidi'jky jøts ja møk twingugajpxiyiñ ja poj; jøts yide'en ja mejy tñimaay:

—jMimadook øts et, kidi m'adi'ich!

Winets ja mejy jatyi y'amøkii'iñ jøts ja tu'ugyi tyaañ.

⁴⁰ Xjats ja tnimaay pyabøjkpitøjk:

—¿Jadits ku mdsø'øgidi, tigøjxp ku ø xkajanchjawidi?

⁴¹ Winets ja yjanchø'jkidøø, yide'en ja kø'øm ñawyajnidøø:

—¡Pønimts idø'øn ya'at ndejint, sudso poj sudso mejy yø myimadøyi!

5

Ja Gadarit jaa'y pøn wyinaty ja miku' tø tyatøkiyi

¹ Xjats ja ttayø'õñajxtøø ja nøø, jøts ja yja'ttøø jam nøøba'am ma dø'øn ja naajx wyinaty txøøw'aty Gadara. ² Xjats ku ja Jesús yø'øpyidsiimy jam barkijotp, winets jaa'y ja tu'uk ñimejnøø midi jam wyinaty tsoo'mp jam kami santijotp ma ja oo'kpi ñaxøkidi, miku' ja wyinaty myøøt'ajtpy. ³ Jam idø'øn ja wyinaty tyimchinaadyakni ma ja oo'kpi ñaxøkidi, jøts ka'ap idø'øn ja pøn pujx kadeen y'uktagixojtsiniyi y'uktabakxojtsiniyi. ⁴ Kumi tø ja wyinaty kawinaak ojk jade'en yjayiktuñ, xjats ja jatyi ttapoti, jadi'iñi ja pu'xk tanuki, ejtp idø'øn ja jade'en txumituñ jøts ja jade'en nipøn kyamayi. ⁵ Ejtp idø'øn ja xyumiwidity xinaxy tsunaxy, jam ja kojpkøjxp jam ja kami santijotp muum chabaawidity, jøts tsaa ja jam kø'øm yjanchnadyuktatsaachiyi. ⁶ Xjats ku ja jagamyi t'ejxpaajty ja Jesús, winets ja ojts putyi tninijkxy jøts ja twinguxanaay, ⁷ yide'en ja møk'ampy tnimaay:

—¿Jesús, Dios U'nk, ti ø xanimemp, sa ø xunwa'añ? Njanchminuu'kxakpy tun may'ajt Dios køjxpit, kidi ø xyik'ayo'ombaaty.

⁸ Ja' idø'øñ ja jade'en kyuwa'aníyíi'ñ kumi yide'en Jesús ja wyinaty tø ñíi'mxyi:

—¡Miku', majtstu'ut yø jaa'y!

⁹ Xjats ja Jesús wyangojmoø:

—¿Ti me mxøøw?

Winets ja miku' y'adsøøy jam jaa'y y'am yjotp, jøts ja wyaañ:

—Legión øø nxøøw, ja'agøjxp ku øø nnamayi.

¹⁰ Yikxon idø'øñ ja tjanchminuu'kxa'jky ja Jesús, jøts idø'øñ kyayikajxpidsø'ømt jam nañjotp ma ja wyinaty chøøni. ¹¹ Jøts kumi jamdam magyuch wyinaty tyimyjøø'kxwidejtmidi jam kojpk wingon, ¹² xjats ja miku' ñuu'kxaktøø, jøts ja wyandøø:

—Tanigajxk øøts yø kuch; wan øøts jam ttøki.

¹³ Xjats ja Jesús tyajky ja tiy'ajtin, yikjajt idø'øñ ja jade'en, winets ja miku' tmajtstuttøø ja jaa'y, jøts kuch ja tñimajtskojmidi, ja' ja tyatøjkidøø. Namajtsk milin idø'øñ ja kuch jam wyinaty tyanidi, ja'ats kø'øm ñanktyejmidøø jap jaa' jutjøtpy jøts ja nøøjøtpy tyimñaxkidaktøø, japts ja ñøøjøø'kxkøxtøø.

¹⁴ Xjats ja jaa'y ojts kyakøxti pøn jam wyinaty kuch'ejxtip, jøts ja t'atsnimadya'akwa'andi jam mõj kajpjotp, jøts nayide'en jam kamjotp. Winets ja jaa'y myendøø, jøts ja t'ejxwa'andi tñijawiwya'andi ti dø'øñ wyinaty tø tyuñi. ¹⁵ Ja Jesús idø'øñ ja ñimendøø, winets ja ojts t'ejxti ja jaa'y pøn wyinaty t'ukmøøt'ajtp ja miku' jøts ku ja jam chinaañi wet xøøw, tø ja yikxon wyejni

kyajni; winets ja jaa'y yjanchø'jkidøø. ¹⁶ Pøn ja jaa'y wyinaty tø twin'ejxti, ja'ats ja tñimadyaktøø sa jaty ja wyinaty tø yjaty tø kyubety ja jaa'y pøn tmøøt'ajtp ja miku', jøts maagyuch ja nayide'en tñimadyaktøø ku ja wyinaty tø y'oo'køjxnidi. ¹⁷ Winets ja tñinuu'kxakaktøø ja Jesús jøts wan ja jam tyimbyidsimy etjotp midi ja ñax'ajttip.

¹⁸ Xjats ku ja Jesús tyøjkiyñ'ñ jam barkijotp, winets ja jaa'y ja ñimaajyøø midi ja miku' wyinaty jekyip t'ukmøøt'ajtp jøts ku ja pyadsoonwa'añiyi.

¹⁹ Xjats Jesús ka'ap tkupijky, yide'en ja tñimaay:

—Nøjkx mdøjkwindum, ninøjkx mmigu'uk jøts xukmado'ot ku Dios tø mjanchpudøkiiyi, tamimadya'ak sudso Dios tø m'ayo'ijxyi.

²⁰ Xjats ja jaa'y ojts ñijkxy, jøts ja tñimadyakwidejtøjkiyñ'ñ kajp kajp jam Decápolis etjotp sa Jesús ja wyinaty tø yjanchpudøkiiyi; winets jaa'y ja ñigyumaap tjanchja'widøø.

Ja Jairo ñøøx, jøts ja tø'øxyøjk pøn ja nwindson'ajtim Jesús wyet ojts ttojni

²¹ Xjats ku ja Jesús wyimbijty jap barkijøtpy, ku ja ojts ñijkxy jam nøøba'am, winets mayjaa'y ja jam ñimejnøø, jøts ja Jesús jamyi tyaañ. ²² Tø dø'øñ ja jam wyinaty tyañ ku jaa'y jam tu'uk yja'jty midi yik'ixpøjkp jam tsaptøjkjotp. Jairo, ja' ja xyøøw'ajtpy. Xjats ku ja t'ejxpaajty ja Jesús, winets ja ñagyuxendyaajkøø jam Jesús wyindum ²³ jøts ja tjanchminuu'kxaajky, yide'en ja tñimaay:

—Jotkøjxnip øts n'u'nk xjap; men mgø' xanixajy, jøts myøkpøkt jøts yjujky'att.

²⁴ Xjats ja Jesús ojts tpanijkxy ja jaa'y; namay ja ñøjkxti, may jaa'y ja janchpadsoo'nøø, yikxon

ja yjanchyik'atejmuiky. ²⁵ Jamts ja tø'øxyøjk wyinaty tu'uk jam mayjaa'yjotp midi wyinaty pøjkip, myakmajtsk jumøjtíp taxnaxyi ja wyinaty tø pyaajtñiyi, jade'en jumøjt ja wyinaty kujk tmi'ity ja pa'am. ²⁶ Yikxon ja wyinaty tø tku'ayowi ja pya'am ku tsøyibi ja may tjayiktuñ, tø my-eeñu'nk ja wyinaty tyik'oo'køjxni pøni wine'en ja jam wyinaty tmøødi, jøts niwine'en ja wyinaty tø tkadamøpkiky, ne'egi ja pa'am yjinax'adøtsni. ²⁷ Xjats ku ja ojts tmadøy jøts ku yiknimadya'aky ja Jesús, winets ja tpamiiñ jap mayjaa'yjotp, jøts ja ttojñi ja wyet. ²⁸ Kumi yide'en idø'on ja ñawya'añiyi: "Ja'ayi øts wyet inet yø ndojnit, tso'okp øts inet jatyi." ²⁹ Xjats ku dø'on ja jade'en ttuuñ, winets ja taxnaxyi jatyi y'amøkiyii'ñ; tyimyja'wiyii'ñ ja kø'øm jøts ku ja wyinaty tø chø'øky ku pya'am ja wyinaty tø ñaxy. ³⁰ Xjats ja Jesús tja'wiyii'ñ, jøts kudam ja wyinaty tø tyiktsø'øky tu'uk ja jaa'y ku ja myøk'ajtñ ja wyinaty tø tyik'awa'añ; xjats ja t'ejxwimbijty ja mayjaa'y, jøts ja ojts tyiktiy yide'en:

—¿Pøn øts nwet tø xojni?

³¹ Winets ja pyabøjkpitøjk y'adsoji:

—Jabi kawine'ents ja jaa'y mjanch'atejmuky, jøts mjanch'ukwa'añ: "¿Pøn ø xomp?"

³² Ejxwidejtp idø'on ja Jesús, ja' ja tyimy'ejxwampy pøn idø'on ja wyinaty tø yjatyimy'uktøñi. ³³ Winets ja tø'øxyøjk tsø'øgi yjanchyikmibejpniiyi, ñija'wipts ja' jøts ku ja wyinaty ja tyaxnaxyi tø ñaxy, xjats ja ojts twinguxanaay'øyi ja Jesús, tyamimadyakøjx ja

tuki'iyi pøni sa jaty ja y'ejxi tyiyi. ³⁴ Winets ja Jesús tnimaay ja tø'oxyøjk:

—Ja'agøjxp u'nk tø mdsø'øky ku ø tø xjanchjawi. Nøjkxni, Dios mgunuu'kxip, jøts kidi pa'am m'ukpaajtñiyi.

³⁵ Examnim ja Jesús jade'en wyinaty wya'añ, ku jaay jam yja'ttøø midi wyinaty tso'ondip jam møjaa'y tyøjkwindum, ja møjaa'y midi wyinaty tump jam tsaptøjkjotp, xjats ja yiknimaay:

—Tø ja mnøøx y'oo'kni. ¿Tiku yø windsøn nugo xyikjotkøjx'adi'ich?

³⁶ Myadøøpy idø'øn Jesús ja' ku ja møjaa'y jade'en yiknøjmi, xjats ja tnimaay:

—Kidi mdsø'øgi; ja'ayi amumjoojt xjanchjawit.

³⁷ Jøts ja ojts ñøjkxti, ka'ap ja Jesús tkupijky ja mayjaa'y jøts ja myøøtwidetiyyit, Pedro ja nugo myøøt'ajt, møøt ja Jacobo, jøts ja Juan midi ja Jacobo y'uch'ajtpy. ³⁸ Xjats ku ja jam yja'ttøø ma ja jaay jam wyinaty chøøni pøn tump tsaptøjkjotp, winets ja ojts t'ixy jøts ku ja jaay nugo xem yam y'adøtsnidi, pømbi jap waani yaxp, jøts pømbi jap janch møk yaxp. ³⁹ Xjats ja Jesús tyøjkiyii'ñ jap tøjkjøtpy, jøts ja tnimaay ja jaay:

—¿Tiku jadine'en mna'amdi, jadits ku mya'axti? Ka'ap yø kiixyu'nk y'øøky, maap yø'.

⁴⁰ Winets ja jaay ja ojts tnixe'ekti. Xjats ja Jesús t'ixkajxpidsømgijxy ja jaay, nugo u'nkteety u'nktaak ja ojts tmøødi jøts ja pabøjkpitøjk midi ja jam wyinaty myøøt'ajtpy, xjats ja tyøjkiyii'ñ ma ja kiixyu'nk jap wyinaty, ⁴¹ jøts ja ojts tnixaji kyø'køjxp, yide'en ja tnimaay:

—Talita, cumi —yide'en idø'øn ja tijy: Mets u'nk idø'øn nnimaapy, pidø'øk.

⁴² Xjats ja kiixyu'nk jatyi tyanaagyukiyi'ñ jøts ja yø'øbyijky jadigojk, makmajtsk ja yjumøjt ja wyinaty. Winets ja jaa'y yjanchø'jkityigøødyøø ku ja jade'en t'ejxtøø. ⁴³ Jøts ja Jesús møk'ampy t'ane'emy ja jaa'y, jøts ka'ap pøn ttuknijawidit ku ja kiixy jade'en wyinaty tø yjujkpyiky, yide'en ja møjaa'y yiknimaadyøø jøts wan kyaaky tmo'odi ja kiixyu'nk.

6

Ku ja Jesús yja'jty jadigojk Nazaretit kajpjotp

¹ Xjats ja Jesús jam chøø'ñ jøts ja ñøjxnmøø jadigojk y'etjotp, ja pyabøjkpitøjk ja myøøtnøjkx.

² Xjats ku tpaajty ja poo'kxin xøøw, winets ja yik'ixpøjktøjkijyi'ñ jam tsaptøjkjotp. Jøts ja mayjaa'y pøn ja wyinaty patmadojyiyip, ñigyumaap ja tyimyja'widøø ku ja jade'en yik'ixpiky, xjats ja wyandøø:

—¿Ma yø jade'en tø y'ixpiky? ¿Ti wijy'ajtin yø jade'en tø yikmø'øy, jøts sudso yø jade'en ja tunk tjaty midi naxwii'ñit jaa'y ni tu'ugin kyajajtip? ³ ¿Ti kidi ya'at ja tsajtspi, ja Mariyixi yø y'u'nk, ja Jacobo y'ajch, møøt ja José, møøt ja Judas, jøts ja Simón? Pø yø'øxi ja y'ajch'ajttip, jøts nayø' ja kiixyuna'jk y'ay'ajttip pøn ya tsinaadyip, ¿kidi?

Jade'en ja wyandøø, xjats ja jade'en tkamibøjkidøø ja Jesús y'ixpøjkin. ⁴ Winets Jesús ja ñimaajyidøø:

—Niduki'iyi jaa'y twindsø'øgidi ja Dios kyu-gajpxy, ja'ayi ja nugo kawindsø'jkijiyip pøn ja

myigugajp'ajtpy, pøn ja møøt tyukjaa'y'aty, jøts pøn ja myøøtsinaapy jam tyøjkjotp.

⁵ Xjats ja jam jade'en niti tkatuuñ, nugo ja waani tyiktsøøjky ja pamaa'y ku ja ojts tkønixajy. ⁶ Jøts nugo ja jadi'iñi tkumaa'yiyii'ñ tkudajiyii'ñ ku jaa'y ja kyajanchja'wiyøø. Xjats ja jade'en kajp kajp wyidijty mā jaty ja kajp jam wyinaty wingon tyañ, jamts ja yik'ixpijky.

Ku ja Jesús tkexy ja pyabøjkpitøjk kajpxwa'kxpi

⁷ Ku dø'øñ ja wyinaty jade'en tø yik'ixpiky, winets ja tyaaixiyii'ñ ja myakmajtskpi jaa'y, jøts ja tpagejxy namajtsk jaty, ojts ja tkutujkmøøgyixy sudso ja kuwani tyikpidsø'ømdit ja miku'. ⁸ Yikxon ja ojts t'ane'emy jøts ja niti tkako'ondit ñiduu'yø'øyik, nugo tyajk ja ja'ayi kyaptip. Ka'ap ja ti tminøjkxtit, ni pejni, ni tsapkaagy, ni meeñi, niti tkako'ondit. ⁹ Nugo kyø'øku'nk ja ja'ayi ttuktawa'agidit, jøts nijan tu'ugyi twetstit, ka'ap majtsk, jade'en ja yik'ana'amdøø. ¹⁰ Xjats ja yjaaktyimyiknimaadyøø:

—Ku muum tøjkjøøjty mdøkidit, tu'ugyi mja'ta'aktit, jam idø'øñ mja'attit mdsoondit kunim mdsoondit jam kajpkøjxp, winetnimts mbidsø'ømdit jam. ¹¹ Jøts pøni magajp mgayikupøkt, pøni mā pøn niwine'enin mgapatmadoowa'añidi, jøts ku jam mdsoondit, winets pu'ux xwinaptit mdekyøjxp, jøts jade'eñi xuk'ejxtit jøts ku jade'eñi tø mnañiwa'açhidi. Janch øts idø'øñ nwa'añ, janch meets idø'øñ nnøjmi, ku Dios mye'ent tu'ukpi xøøw jøts tiidyunwa'ant ja jaa'y, winets ja kajp nøjkx jinaxy yiktiidyuñ pøni mā mgayikupøkti, jøts ne'egi ka'ap

ja Sodomit kajp møøt ja Gomorrit kajp jade'en nøjkx yiktidyundi sa ja nøjkx yiktidyundi.

¹² Xjats ja pyabøjkpitøjk ojts choondøø, jøts ja ojts yide'en kya'amaawyidetti jøts wan ja jaa'y chinaa'yin tyiktigatsti, wan tja'dyigøøgyøxti tuki'iyi ja kya'øyyaa'y'ajtindi pøni sa ja wyinaty tø chøøni. ¹³ Jøts may ja nayide'en tyikpidsømdøø ja miku' midi jaa'y jam wyinaty myøøt'ajttip, jøts ja nayide'en tyiktsøktøø may ja pamaa'y ku aceite ja ojts ttajaaxti.

Ku ja Juan Bautista ja o'jkin tpaajty

¹⁴ Xjats ja windsøn Herodes ja tñimadøøy ku ja Jesús øy pøn jaa'y ñija'winiiyi jøts ku ja tyikutuky, winets ja Herodes wyaañ:

—Ja Juan midi ja jaa'y ojts tyiknøbety, ja' inet tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy.

¹⁵ Xjats jadu'ukpi jaa'y ñømidi:

—Elías ja'.

Jøts pømbi wamip:

—Dios ja' kyugajpxy, nayide'en sam jekyip myemidi ja Dios kyugajpxy.

¹⁶ Winets ja Herodes wyaañ ku ja jade'en tmadøøy:

—Ja Juan inet ja' pøn øts ojts nnankyajtspøødyi ja kyubajk, ja' inet yø tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy.

Jade'en ja Herodes wyaañ.

¹⁷ Kumi ja' ja wyinaty tø tsumy, ja' ja wyinaty tø tkøwiiñ tpakwiiñ jap puxøjkjøtpy ja'agøjxp jøts ja Herodías yjotkujk'att, ja tø'øxyøjk pøn ja Felipe jawyeen y'atsnidø'øxy'ajt, pøn ja Herodes wyinaty tø t'atskap'aty. Ja'ats ja Herodes nugo

myøøtsinaapy. ¹⁸ Paty ja Juan ja wyinaty yide'en tø ñii'mxyi:

—Ka'ap kyutuky jøts m'uch ja ñidø'øxy nugo xmøøt'atit.

¹⁹ Xjats ja Herodías wyinaty jade'en tø tjanchmi'ambiky ja Juan jøts ja tyimyik'ookwä'añ, xjats ja ka'ap tmíwinmaa'nbyaaty sudso ja t'ukyik'ookt; ²⁰ kumi ñija'wip ja Herodes wyinaty jøts ku ja Juan wyinaty øy tsuj yjaa'y'aty ku pøky tkamøødi, paty ja ttsø'øgi jøts paty ja ñidø'øxy ja sa tkaduktuñ. Pyatmadooip yixxon ja kyajpxy ku ja Juan janch tsuj myadya'aky, øy ja mabaat tjaganimadøy. ²¹ Xjats ja tiempi tpaajty ku ja Herodías jotkumoni wyaañ sudso ja tyik'ookt ja Juan. Winet et ja Herodes twaadsøøy ja tyumbitøjk migaabyi mi'ukpi, ja'agøjxp ku syandi xøøw ja wyinaty tyiknaxy. Ja may soldadi windsøn ja wyaadsoow møøt ja riki jaa'y, jøts nayide'en ja møjaa'dyøjkti pøn ja kutujk jam wyinaty t'adsinaadyip Galilea. ²² Winets ja Herodías ñøøx tyøjkiyiiñ jap ma ja jaa'y jap wyinaty kyaydi y'uukti jøts ja jap y'ejch, xjats ja Herodes ja ojts tjanchuj'ixy ja y'ajtsk, nayide'en ja jaa'myidi pøn ja jap wyinaty myøøtkaapy. Winets ja tnimaay ja kiixy midi jap wyinaty tø y'ech:

—Amidook øts pøni ti mdsøjkpy, nyakp øts inet øy midi.

²³ Ojts Dios ja ttuk'ixy jøts ku ja tmo'ot pøni ti ja kiixy kø'øm y'amidøøpy, pikta'aky paat kutujk paat ja kukwa'kxy tyakwä'añ. ²⁴ Xjats ku ja kiixy jade'en tmadøøy winets ja pyidsiimy, jøts tyaak ja t'atsnimaay:

—¿Ti n'amido'op?

Xjats ja ojts ñii'mxyi:

—Ja Juan kyubajk m'amidoojyip pøn ja jaa'y tyiknøbajt.

²⁵ Winets ja kiixy jatyi tyøjkiyiññ nay jap ma ja windsøn jap wyinaty, jøts ja tnimaay:

—Ixyamyi ndsøky ja Juan kyubajk pøn jaa'y tyiknøbajt, ja' øts kyubajk xmøøjyip texyjøtpy.

²⁶ Winets ja windsøn yjanchjotmay'oo'kpijky ku ja kiixy jade'en wyaañ; jøts kumi tø ja wyinaty Dios ttuk'ejxni jøts ku ja tyakt tuki'iyi pøni ti ja kiixy y'amidøøpy, tø migaabyi mi'ukpi ja wyinaty jade'en tmadowdi, xjats ja jade'en sa tkanimaay, kyupøjk ja' midi idø'øn ja kiixy wyinaty y'amidøøpy. ²⁷ Jatyi syoldadi tu'uk tkejxy pøn wyinaty y'ejx'ejtip, jøts ja t'atsyikwinajkit ja Juan kyubajk, jøts tyikme'ent møktā'aky'ampy. ²⁸ Xjats ja soldadi chøø'ñ, jøts ja ojts ñiikxy jap puxøjkjøtpy, japts Juan kyubajk ja ojts tkajtspo'jtiiyi, jøts ja tyikmiiñ texyjotp. Jade'en ja kiixy ja yikømøøy, jøts ja jade'en tmøøy ja tyaak.

²⁹ Xjats ku ja Juan pyabøjkpitøjk ñija'wiyøø, winets ja yikpøkjø'knøø, ojts pyabøjkpitøjk ja yikpidø'øgyi, ja' ja ojts yiknaxøkiyidi.

Ku ja Jesús tyikaay ja nimagoxk milbi jaa'y

³⁰ Xjats ja Jesús ja kyudanaabyi tminabyaajtøø, jøts ja ojts tyamimadyakixyi ti jaty ja wyinaty tø ttundi, jøts ti ja wyinaty tø ttuk'ixpøkti ja jaa'y.

³¹ Xjats Jesús ja tnimaay:

—Mendi, wan tjaa'myindi poo'kxpi ma et abak.

Ja'agøjxp idø'øn ja jam jade'en ñøjkxwā'andi ku ja mayjaa'y ja myiyø'øwyimbityidi myiyø'øy'adijyidi, niwine'enin ja yikxon kyakaydi kya'uukti.

³² Winets ja barki ja ttatøjkidøø, jøts ja ñøjkxtøø abak etjotp. ³³ Mayjaa'y ja y'ejxidøø ku ja jade'en choo'ndøø. Yik'ejxkajp ja Jesús; xjats ja choo'ndøø pujtpim, kawinaak kajp ja jaa'y jam ñøjkxtøø jøts ja ojts t'anajxukti ja Jesús, jawyeen ja mayjaa'y jam ne'egi yja'ttøø mā ja wyinaty y'ukja'atwa'andi. ³⁴ Xjats ku ja jam yja'ttøø, ku ja Jesús pyidsiimy jap barkijøtpy, winets ja t'ejxpaajty ja mayjaa'y, jøts ja ojts t'ayo'ixy ku ja jam yik'ayowim tyanidi mabyorreegin midi ñi'ejxpi ka'ejtp; jøts ja tyik'ixpøjktøjkiyiñ, jeky ja tyik'ixpijky. ³⁵ Xjats ku ja et chuu'ñøø, winets ja pyabøjkpitøjk ja wingon ñimejnøø, jøts ja ñimaajyøø:

—Tøts ja et chuu'ñi, pø ka'apts ya pøn chøøni.

³⁶ Kajxni yø jaa'y, wan tñøjkxnidi kamjøøjty, wan tñøjkxnidi mā kajp wingon, jamts tju'udyit ja jii'kxy, kumi janch yu'oo'knidip yø'.

³⁷ Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ka'ap idø'øn mwa'ant, mo'odi chapkaaky, yikaydi.

Xjats ja pyabøjkpitøjk wyandøø:

—¿Nøjkxp øøts jøts øøts tsapkaaky n'atsju'uty majtsk magø'pxy denario, jøts øøts yø jaa'y nyika'aty?

³⁸ Winets ja Jesús wyaañ:

—¿Ja winaak jap mdsapkaaktyi? Nøjkx x'ats'ejxti.

Xjats ku ja t'ejxtøø, winets ja tnimaadyøø:

—Magoxk ja tsapkaaky jap jøts majtsk ja ajkx.

³⁹ Xjats ja Jesús tyikutujky jøts wan ja jaa'y wanjaty t'ixa'akti jam tsuxk miyjotp; ⁴⁰ winets ja jaa'y y'ixaktøø tukpiky jaty, pømbi niwixijkxmyajk

ixaktøø, jøts pømbi nimagø'pxy. ⁴¹ Xjats ja Jesús magoxk tnixajiyi'ñ ja tsapkaaky jøts majtsk ja ajkx, winets ja ojts tpat'ixy yø tsajp, jøts ja ojts tkunuu'kxy ja tsapkaaky xjats ja ojts ttukwa'kxy, jøts ja pyabøjkpitøjk ja tmø'øy jøts ja ttaguma'adyit ja jaa'y jøts ja tyikwa'kxidit. Tuki'iyi ja jaa'y ajkx yiktagumaagyøjxtøø, ojts ja yikmøøgyøxti, ⁴² xjats ja kyaadyøø ku'uxyi; ⁴³ winets ja tsapkaaky windank makmajtsk kach yikpøkmujky møøt ja ajkx windank. ⁴⁴ Janch namay ja jaa'y jam wyinaty yjøø'kxti, ja yaa'dyøjk ja yikmachodøø nimagoxk mil.

Ku ja Jesús yø'øy jam mejwyingøjxp

⁴⁵ Xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tkugajxigyijxy jap barkijøtpy, jøts ja ojts tyiknijkxy jawyeen jam Betsaida, kyajxjawyeeni jaa jøts ja nøø ja ttanaxtit. Xjats ja yjaaktaañ jøts ja jaa'y ja tminawya'kxit. ⁴⁶ Xjats ku ja jade'en tminawya'kxøø ja mayjaa'y, winets ja ñijkxy Dios'ajot'ajtpi kojpkøjxp. ⁴⁷ Jøts ja barki jam ja wyinaty kujk ñaxy mejkyujk'am ku ja et kyoodsiyi'ñ, jøts ja Jesús jam wyinaty nadyu'uk tø tyañ jam naxkøjxp. ⁴⁸ Xjats ja ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk jøts ku ja ka'ap y'ukmaa'niyidi sudso tkaaptit ja nøø, ja'agøjxp ku ja poj wyinaty yø'øy wimbet'ampy. Xjats ku yjøpkyoost'ajty winets ja Jesús ojts tnijnjkxy wingon ja pyabøjkpitøjk, jadi'iñi ja nøøwingøjxp yø'øy, jøts tyimy'ukwinaxwampy ja pyabøjkpitøjk ja wyinaty. ⁴⁹ Ku ja ojts y'ejxpaadyi jøts ku ja yø'øy jam nøøwingøjxp, winets ja pyabøjkpitøjk yjanchabaagaktøø, miku' ja wyinaty tø tyimwyinmaydi; ⁵⁰ kumi tø ja wyinaty niduki'iyi

t'ejxti, janch tsø'jkidip ja'. Xjats Jesús ja ojts myigajpxyidi, yide'en ja ojts yiknøjmidi:

—iJotmøkpøkti; øts idø'øn, kidi mdsø'øgidi!

⁵¹ Xjats ja kyøxpejty jam barkijotp ma ja jam wyinatyi, jøts ja poj jatyi ñajxy; ñigyumaap ja tyimya'widøø, ⁵² kumi ka'anim ja wyinaty tñijawidi yikxon pøni pøn ja Jesús, øy ja tsapkaaky ja' tjayikmayi, janch kujuun idø'øn ja'adi, ka'ap idø'øn ja tja'gyukidi.

Kuja Jesús tyiktsøøjky ja mayjaa'y jam Genesaret

⁵³ Xjats ja ttanajxtøø ja mejy, jøts ja ojts yja'atti jam Genesaretit jaa'y y'etjotp, jamts byarki ja ojts tmixojtspatti nøøba'am. ⁵⁴ Ja'ayi ja pyidsømdøø jap barkijotpy, winets ja Jesús jatyi yik'ejxkajpy.

⁵⁵ Jøts ja jaa'y jatyi ttukmadow'abidsømdøø ja myigu'uk ma jaty ja kajp jam wyinaty jøts ku ja Jesús tø yja'aty, xjats ja jaa'y tkiyja'tpinibøjkidøø maabajtkøjxp ja pamaa'y ma ja jam wyinaty tñijawidi ja Jesús. ⁵⁶ Jøts ku ja Jesús yja'jty ømyadsowi, ku ja tniyø'øyi ja kajp møj mutsk, uk ku ja yja'aty kamjotp, ejtp idø'øn ja jaa'y tuu'am tpikta'akti ja pamaa'y, jamts ja tminuu'kxa'akti ja Jesús jøts wyetpaa' ja wine'enin tyukpaadidit; jøts pøni pøn ja wet paajtiyip, jatyi ja cho'okti.

7

Ja ka'øwyinmaa'ñ ja jaa'y tyikpøkpyajtp

¹ Winets ja Jesús yiknimiin ma ja jam wyinaty, ja fariseotøjk ja ojts ñimiñi møøt ja kajpxwejpitøjk, pøn jam wyinaty winaagin tø choondi Jerusalén.

² Ja'ats t'ejxtøø kudam ja Jesús pyabøjkpitøjk kyøbujti ku kyaydi, jøts ka'ap idø'øn ejxim

ja mõjaa'y chinaa'yin, ja'agõjxp ja ojts wenk tñigajpxti tñimadya'akti. ³ (Kumi yide'en ja fariseotõjk kostumbri tmøøt'atti jøts nayide'en ja myigu'uk israelit jaa'y, ja' idø'øn ja pyadundip põni sa jaty ja mõjaa'dyõjk wyinaty tø y'atsøøniidi, ka' põn kyay kunim ja kyagøbujti may ojk, winetnimts ja wa'ats ñayjawiyidi. ⁴ Nayide'en põni põn maayjõtpy tsoo'mp, jøts põni ku ja ka'ap kyøbujñim kawinaak ojk, ka'ap ja nayide'en kya'aty. May idø'øn ja kostumbri jade'en midi ja pyadundip, ejtp idø'øn yikpujy uujk'i'i'ñ, tsajpts'øøy, møøt texy tas midi tum pujx, jøts maabajt, jade'en ja wa'ats tyik'etti.) ⁵ Paty fariseotõjk møøt ja kajpxwejpitõjk tñimaadyøø ja Jesús:

—¿Tigõjxp ku yø mbabõjkitõjk jade'en ja kyø' tkapujti ku yø kyaydi sa ja mõjaa'y chinaa'yin wya'añ?

⁶ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Meets win'øø'mbi, yikxon ja Isaías midi Dios kyugajpxy'ajtpy ojts tja'ay ja Dios kyajpxy ku ja wyaañ:

Nugo yø jaa'y jade'en y'aaw ttakajpxy ku øts yø xwindsø'øgi,

jøts niwine'enin øts n'ayuujk yø xkaja'gyukiyi.

⁷ Niti yø kyawa'añ jade'en, øy øts yø mabaat xjawindsø'øgi,

ja'agõjxp ku tyikyø'ødyi ja jaa'y ixpõjkin jøts wya'andi kuts ja nja'aji.

⁸ Nayide'en ja Jesús wyami:

—Jøts meets idø'øn jade'en, kumi jade'en meets Dios kyutujk x'ixwejtsi, jøts xpadundi midi jaa'y kyostumbri'ajtpy: ja texpyujk, ja taspujk, jøts põni ti jaty meets jade'en mdumpy.

⁹ Jade'en ja tnimaay:

—Janch wijy mee mnayjawiniyi jøts ku mgostumbri jade'en xpadundi, m'ixwijchp meets ja Dios kyutujk. ¹⁰ Øy ja Moisés yide'en yjawaañ: “Windsø'øgi mdeety mdaak”, jøts “Pøni pøn ty-eety tyaak tka'ømyigajpxp, wan ja jatyi t'øøky.” ¹¹ Jøts ku meets, mdanigutujk'ajtpy meets ja jaa'y, ka'ap idø'øn tyimy'aguwanikøjxpi jøts ja tyeety tyaak ja tyimwyindsø'øgit, wan ja tnøjmidi ja ty-eety ja tyaak: “Ka'ap inet ixyam nbudøkit, ka' ti nmo'owa'añ, ja'agøjxp ku øts nbikta'aky tmøø'taty Corbán.” (Corbán, ja' tyijpy ayuujk, tø ndamiyøxy ja Dios tuki'iyi nbikta'aky); ¹² jøts ku ja jade'en wya'añ, nijuunits meets ja xka'uktukupdøjkyini ja tyeety ja tyaak. ¹³ Jade'en'ampy meets ja xka'ukyikmøjtøjkiñ ja Dios kyajpxy, ja'agøjxp ku ja mgostumbri xuk'ixpøkti xem yam ja u'nk ja unajk, jøts nayide'en ja mdsinaa'yin xyikyø'ødyi.

¹⁴ Xjats ja tyajxmujkøjx ja jaa'y jadigojk, jøts ja tnimaay:

—Patmadoodik øts ni'ijtyi, jøts xnimado'odit tu'uk ja ayuujk: ¹⁵ Niti jii'kxy jaa'y kyayikpøkpyetyi ku jaa'y ti tjii'kxy. Ja' jaa'y yikpøkpyajtíp midi tsoo'mp jam anmija'winjotp. ¹⁶ Madowdi yikxon, pø jamxi mdatskti, yø'øts mdamado'odip.

¹⁷ Xjats ku ja Jesús tminawya'kxøø ja jaa'y, winets ja tyøjkiyiñ tøjkjøtpy, japts pyabøjkpitøjk ja ojts yiktiiyi ti ja'abi madya'aky jade'en tyijpy.

¹⁸ Xjats ja tnimaay:

—¿Ni meets paat yø xkanimadooni? ¿Ka'ap xnijawidi ku jaa'y niti jii'kxy kyayikpøkpyetyi ku jaa'y ti tjii'kxy? ¹⁹ Ka'ap jii'kxy tyøki

anmija'winjotp, maatsjotp ja jii'kxy tyøki mā ja tinch, jøts pyidsimy ku jaa'y ñijkxy nawyiyø'oyibi.

Jade'en idø'øñ ja ojts tnigajpxy jøts ku jii'kxy tum wa'ats midi yikjøø'kxp, ka' yikpøkpyety. ²⁰ Yide'en ja wyaañ:

—Ja' jaa'y yikpøkpyajtip midi pidsømp y'anmija'winjotp. ²¹ Kumi jam pyidsimy ja ka'øwysinmaa'ñ ku jaa'y kya'øwysinmay, jam pyidsimy ku jaa'y ñiyaa'y ñidø'øxy ñabyøjkxiyidi, ku nadyu'uk jaa'y ñamyøøt'atyidi, ku jaa'y yikjaa'y'øøky, ²² ku jaa'y myeech, ku jaa'y wenk jaa'y pyikta'aky tsojkiyi, ku jaa'y ti tka'ødyuñ, ku jaa'y tyaay'aty, ku jaa'y najts'aaw najtsjoojt yjaa'y'aty, ku jaa'y myigu'uk ti ttami'ama'at'aty, ku jaa'y pyagajpxy, ku jaa'y ñamyikexyi, ku jaa'y niti tkawinmay. ²³ Tum anmija'winjotp yø ka'ødyunk jade'en chøøñ midi jaa'y tyikpøkpyajtp.

Ku ja Tiro tø'øxyøjk tjanchja'wiyii'ñ ja Jesús

²⁴ Xjats ja Jesús jam chøø'ñ jøts ja ñijkxy Tiro jøts Sidón, jade'en ja et jam txøøw'aty mā dø'øñ ja ñijkxy. Xjats ku tøjk ja jam tpaajty jamts ja tyøjkiyii'ñ, ka'ap ja pøn t'uktuknijawiwya'añ ku ja jam. Mā ka'ap ja jade'en yjajty ojts ja jatyi yiknijawi. ²⁵ Jatyi tø'øxyøjk ja tu'uk ñija'wiyøø pøn ñøøxu'nk jam wyinaty miku' tmøøt'ajtp; ja'ats jam meen jøts ja wyinguxanaajyi. ²⁶ Ojts ja tø'øxyøjk wya'añ jøts ja Jesús tyikpidsø'ømt ja miku' midi ja kiixyu'nk jam wyinaty myøøt'ajtpy, sirofenicyit jaa'y idø'øñ ja tø'øxyøjk pøn jam jade'en meen, jøts griego ayuujk ja kyajpxpy. ²⁷ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Jawyeen øts ja israelit jaa'y nbudøkit, jøts meets ix'oojknim.

²⁸ Winets ja tø'øxyøjk y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Janch jade'en teety, ka'ap kyajade'eni. Jade'en øts ixyam nnayjawiýi ejxim ja uku'ngin, jøts ja israelit jaa'y ndejint ejxim jaa'y una'jkin kyaydi, jøts ja kyaaky abu'xk tyika'adi jøts ja uku'nk ja jatyi tkaamyuky. Paty teety nnøjmi jøts mdu'ump may'ajt jøts ø xpudøkit.

²⁹ Xjats ja Jesús tnimaay ja tø'øxyøjk:

—Janch idø'øn mwā'añ; nøjkxti. Tø ja m'u'nk ja miku' myajtstuujtñiyi.

³⁰ Xjats ja tø'øxyøjk ojts ñijkxy tyøjkjotp, kuts ja jam yja'aty jøts ja ñøøxu'nk ja tpaajty maabajtkøjxp. Ka'ap miku' ja wyinaty t'ukmøøt'ajtni, tø ja wyinaty myajtstuujtñiyi.

Ku Jesús ja nat jaa'y tyatsk tyik'awajtsiyi

³¹ Xjats ja Jesús jam choo'ngojmøø Tiro, jøts ja ñijkxy Sidón, tyimñajxts ja jam jøts magyajp ja ttanajxy jam Decápolis etjotp, jøts ja yja'jty ma ja meý txøøw'aty Galilea. ³² Jamts jaa'y jadu'uk yiktaniimiiñ pøn wyinaty nat, pøn wyinaty atoojts, ka'ap ja y'øgyajpxy, winets ja yiknimaay jøts ja kyø' ja ttanixajt jøts ja tyiktso'okt. ³³ Xjats Jesús ja ojts abiky tsoo tyikniikxy, ojts ja nadyu'uk tjiway ma ja mayjaa'y jam wyinaty, jøts kyøtsa'jx ja ojts tkudeji jap nat jaa'y tyatskjøtpy, ojts kyø' ja ttsujwyeey jøts jaa'y tyoojts ja ojts tpaajti. ³⁴ Winets ja Jesús chajp'ixy, jøts ojts myøkxejy, xjats wyaañ:

—¡Efata! —midi ayuujk tyijpy: ¡Awā'ats!

³⁵ Winets ja nat jaa'y jatyi ja tyatsk y'awaajch, jøts ja tyoojts nayide'en y'øýiyiñ, xjats ja jade'en

kyajpxpijky øy, ojts ja yikxon y'awijy. ³⁶ Winets ja Jesús yikxon ojts t'uk'ane'emy jawyeen ja mayjaa'y jøts ja pøn ka'ap ttukmado'odit; ku ja jade'en tnimaay, ne'egi jinaxy ja ojts tnimadya'akti. ³⁷ Xjats ja jade'en ñigyumaap tjawidi, yide'en ja wyandøø:

—Tyum'ødyumpy øy ti; yikmadøøpy nat jaa'y, jøts yik'awijy uum jaa'y.

8

Ku ja Jesús tyikaay ja ñimaktaxk milbi jaa'y

¹ Winet ets mayjaa'y jam wyinaty tø ñamyukyidi, jøts ja kyaajyik ja kya'etti. Xjats ja Jesús tyaajxiyi'ñ ja pyabøjkpitøjk, jøts ja tnimaay:

² —Njanch'ayo'ijxpy øts yø jaa'y, kumi tyigøøkxøøwyip øts yø ya xnimenidi, jade'en øts yø ya kujk nmøøtsinaañidi jøts ja kyaaky tø kyøjxnidi.

³ Ku øts inet yø ayuu axøøw njakaxt jam tyøjkjotp, jadi'iñi net yø muum yjotkøjxnidit tuu'ajy, kumi ja winaagin pøn tø choondi jagam et.

⁴ Xjats pyabøjkpitøjk ja ojts y'adsøy, jøts ja ñimaajyøø:

—¿Sudso yø jaa'y ya yjanchka'adyit, pø ka'ats ya pøn chøøni?

⁵ Winets ja Jesús tyiktiiy ja pyabøjkpitøjk, yide'en ja tnimaay:

—¿Winaak tsapkaaky jap xmøødidi?

Winets ja wyandøø:

—Wixujk.

⁶ Xjats Jesús tnimaay ja jaa'y jøts wan t'ixakøxti jam naxkøjxp, winets ja tnixajiyi'ñ ja tsapkaaky, jøts ja ttamøja'wiyi'ñ ja Dios. Xjats

ja ojts ttukwa'kxy ja tsapkaaky jøts ja tmøøy ja pyabøjkpitøjk, winets ja ttagumaadyøjkidøø ja jaa'y. ⁷ Jamts winaagin ja mutsk ajkxu'nk ja wyinaty tmøøt'ajtmidi, ja'ats ja Jesús ojts tkunuu'kxy, jøts pyabøjkpitøjk ja ttaguwa'aniiy'iñ jøts wan ja jaa'y ja ttagumaagyøxti. ⁸ Xjats ja jaa'y ni'ijtyi kyaagyøjxtøø, ojts yikpøkmuky wixujk kach. ⁹ Jøts ja jaa'y pøn wyinaty tø kyaydi, nimaktaxk milin ja jam wyinaty ñamay'atti. Xjats ja Jesús ja ojts tminawya'kxniyi, ¹⁰ jøts ja tyøjkinaa jap barkijøtpy møøt ja pyabøjkpitøjk, jøts ja ñøjkxtøø jam Dalmanutit jaa'y y'etjotp.

Ku ja fariseotøjk t'amidoodøø ja Jesús, jøts ja ttuk'ejxtit ja myilagri'ajtin

¹¹ Winets ja fariseotøjk jam myendøø, jøts ja tminagyajpxøjkidøø ja Jesús. Ja' ja ojts t'amidowdi, jøts ja Jesús ja dios'ajtin tyikwingaxø'økt ya naxwiiñ, nugo dø'øn jade'en tjot'ejxti. ¹² Xjats Jesús ja tkumøkxajiyi'iñ, jøts ja wyaañ:

—¿Tigøjxp ku jaa'y ya'atpi xøøw ya'atpi jumøjt t'amidowdi jøts yiktuk'ejxtit ja dios'ajtin? Janch meets idø'øn nnøjmi, jøts ku jade'embj jaa'y ni tuk'ojkjn kyayiktuk'ejxtit ja dios'ajtin.

¹³ Xjats ja tmajtstuupty, jøts ja tyøjkiyi'iñ jap byarkijøtpy, jøts ja ñijkxy jaduktamajñ'ampy jam nøøba'am.

Ja fariseit jaa'y y'ixpøjkin

¹⁴ Nika'ap kyaaky ja wyinaty tø tkondi, tø ja wyinaty tja'dyigøydi, tu'ugyi tsapkaakyu'nk ja wyinaty jap tkonidi jap barkijøtpy. ¹⁵ Xjats ja Jesús tniimaay ja pyabøjkpitøjk:

—Ejxim Herodes, ejxim fariseotøjk lyevaduri xkupøjkidi, øyim mnay'ejx'etidit.

¹⁶ Winets ja pyabøjkpitøjk jaty myadyaktøjkidøø, yide'en ja ñawyajnidøø:

—Ja'agøjxp yø jade'en wya'añ ku adøm tsapkaaky tø ngayikmi'iñindi.

¹⁷ Wa'ats Jesús ja tnijawi ti ja wyinaty kyajpxy'ajttip. Ka'ap ja tsapkaaky ja tijy midi ñimadoodip ja pyabøjkpitøjk, ja Herodes ja fariseotøjk ndejint ja y'ixpøjkin ja y'ayuujk tyijpy. Paty ja Jesús yide'en tyiktiiy:

—¿Tiku mwa'andi ku mdsapkaaky xijy kya'etti? ¿Ka'aním xnimadowdi, jøts nika'ap xnijawidinim, janch juun mgubajk xmøødidi? ¹⁸ ¿Ka'aním mgøøm ween xawin'ejxti, jøts ni mdatsk xkadamadoodinim, niwine'enin xkaja'myatsti? ¹⁹ Ku øts ojts tsapkaaky magoxk nyikwa'kxy, jøts ojts nmø'øy ja magoxk milbi jaa'y, ¿winaak kach ja kaaky windank ojts xpøkmukti?

Xjats ja wyandøø:

—Makmajtsk kach.

²⁰ —¿Jøts mja'myajtstip nayide'en ku øts ojts ja tsapkaaky wixujk nyikwa'kxy, jøts øts ja myaktaxk milbi jaa'y ojts nmø'øy? ¿Jøts winaak kach ja kaaky windank xpøkmuktøø?

Xjats ja wyandøø:

—Wixujk.

²¹ Winets Jesús ja pyabøjkpitøjk tnimaay:

—Ka'anímdam meets idø'øn xja'gyuki. Ja tsapkaaky yø meets ja'ayi mdajotmay'øø'kpy.

Ku ja Jesús tyikwin'ejxwa'kxy tu'uk ja winap jaa'y jam Betsaida

22 Jawaani y'ijty, xjats ja yja'tti jam Betsaida ma ja kajp wyinaty jade'en txøøwi; jamts ja Jesús yiktaniiiñ tu'uk ja winap jaa'y, jøts ja ojts yikminuu'kxa'aky, jøts ja tnixajit jøts ja tyiktso'okt. 23 Xjats ja jade'en tnixajiyii'ñ kyø'køjxp, jøts ja tyikpidsii my kajpjotp. Winets tsujy ja ojts ttawenjaaxy jøts ja tnixajiyii'ñ, xjats ja tyiktiy jøts pøni kujk wyinaty wine'enin t'ixy øy ti. 24 Winets ja winap jaa'y wyin'ejxwa'kxy, jøts wyaañ:

—N'ijxpy øts yø jaa'y ku yø'ødyi, ja ku jade'en kyaxø'økti sa kipyin.

25 Winets ja Jesús jadigojk twinguxajiyii'ñ ja winap jaa'y, jøts ja yikxon tyik'ejxmøkiyii'ñ, ojts ja winap jaa'y ja wyeen y'awa'ach, tum wa'ats ja t'ejxni øy tyii'ji. 26 Xjats Jesús ja tkajxni jam tyøjkwindum, yide'en ja tnimaay:

—Kidi mgajptøki, jøts nipøn jam sa xkanøjmit.

Ku ja Pedro wyaañ jøts ku ja Jesús yja'aji yiknitsokp, ja Cristo

27 Tø dø'øn ja jade'en wyinaty y'ukjaty, xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tmøøtsøø'ñ jøts ja ñøjkxti jam Cesarea Filipino. Jade'en ja et xyøøw ma dø'øn ja ñøjkxti. Xjats ja Jesús tuu'ajy ja pyabøjkpitøjk tø tnimaay, jøts ja tyiktiy:

—¿Pønik øts, sa jaa'y wya'andi?

28 Winets ja pyabøjkpitøjk y'adsoodøø, jøts ja wyandøø:

—Winaagin jaa'y wya'andi jøts ku mets Juan Bautista, pømbi nømidip jøts ku mets Elías midi jekyibim yiknija'wip, jøts ku mets Dios kyugajpx'ajtpi midi jekyibim yiknigajpxp yiknimadyakp.

29 Xjats ja kò'òm ja Jesús yiktøøjidøø yide'en:

—Jøts meets, ¿Sá meets m'ukwa'añ, pøn øts idø'øn?

Winets ja Pedro y'adsøø yjøts ja wyaañ:

—Ja yiknitsokpi mets, ja Cristo.

30 Xjats Jesús ja ñimaajyidøø jøts ka'ap pøn ttukmado'odit jøts ku ja kyiristi.

Ku ja Jesús kò'òm tnigajpxy jøts ku ja y'ookt

31 Xjats ja Jesús tyik'ixpøjktøjkijii'ñ ja pyabøjkpitøjk, ja' ja tyukmadoow sá ja y'ayo'ombaatt ja Dios, ja naxwii'ñit jaa'y ja myøjkudanaabyi, kò'òm idø'øn ja jade'en ñadyijyi. Yide'en ja Jesús ttukmadøø yjøts ku ja møjaa'dyøjk, ku ja israelit jaa'y tyeetywindsøn, jøts ku ja kajpxwejpitøjk ja y'ixwetsiyit. Jade'en ja tnimaay ja pyabøjkpitøjk jøts ku ja ja' yik'oogit, tyukmadoow ja' ku ja jade'en y'ookt jøts ku ja kyidigøøk xøøw pyidsø'ømt jap oo'kpi jutjøtpy ku ja yujukpyøkt. 32 Wa'ats ja ttukmadoogijxy ja pyabøjkpitøjk. Xjats ja Pedro ka'ap t'øyja'wiyii'ñ ku ja wyinaty tø wyaa'ñ kuk ja y'ookt. Ja'agøjxp ja Pedro møk twingugajpxiyii'ñ ja Jesús. 33 Xjats ja Jesús wyaa'kjimbijty, jøts ja pyabøjkpitøjk ja ojts twin'ixy, xjats ku Pedro miku'jin wyinaty tø kyajpxy, winets Jesús ja twingugajpxiyii'ñ nayide'en, jawaani møk'ampy ja tnimaay:

—jMets miku', jiwaa'ak, majtstutk øts! Ka' mets jade'en mwinmay sam ja Dios Teety wyinmayin, jade'en me mwinmay sam øy pøn naxwii'ñit jaa'y.

34 Winets ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tyaa'jxyii'ñ, tuki'iyi ja tyajxmukijxy ja mayjaa'y jøts ja tnimaay:

—Pøni pøn tsojkin tmøøt'ajtp jøts øts ja nja' jade'en xpaduujnit, ka' mibaat kø'øm ñadyunk'atit, ja'ayi ku amumjoojt ñadyamiyoxit ja ayo'on jøts idø'øn jade'en tpadu'unt. ³⁵ Pønts kajade'enduñim nay'ejxip, niwindem tkapaaty ja nitso'ok'ajtin; jøts pøn ø xku'ayo'ombaajtíp, ja' idø'øn tpaatp ja nitso'ok'ajtin. ³⁶ ¿Ja ti ja ñiwya'ant øy ja jaa'y tjaja'bøjkixy ja naxwiiñ'ajtin jøts ja y'anmija'win ne'egi wyindigøy? ³⁷ Jabi ka'axi mibaat ja ñitso'ok'ajtin ja tkuju'uty. ³⁸ Jøts pøni pøn ø xatsø'odyump, pøni pøn øts n'øgyajpxy n'øy'ayuujk xatsø'odyuujnip ya jaa'y wyinduuyj midi jekyip t'ukpadundip ja Dios, ya pojkpí jaa'y wyinduuyj, nayide'ents øts ja tsø'odyumbi nøjkx ndatsø'odyuñ ku øts ja Dios Teety kyutujk nmimejnit, ku øts ja ankilis nmøøtme'ent pøn tsinaadyip jap tsajpjøtpy. Øts idø'øn ja naxwii'ñit jaa'y nmøjkudanaabyi'ajtpy.

9

¹ Janch meets idø'øn nnøjmi, ja jaa'y ya winaagin tyanidi pøn ka'ooktip kunim ja t'ejxtit tnijawidit ja Dios kyutujk ku ja tpiktá'akt møk'ampy.

Ku ja Jesús adsu'jky tuki'iyi'y'atstigajch, amuum chamambøjkijxy

² Tyudujkxøøwip ja Jesús wyinaty jade'en tø wya'añ, xjats ja pyabøjkpitøjk ja nidigøøk t'ukwaay, ja Pedro ja y'ukwaaw møøt ja Jacobo jøts møøt ja Juan, jade'en ja ojts tmøøtnijkxy jam kojpkøjxp mā ja Jesús adsu'jky tyigajch, jamts ja pyabøjkpitøjk wyinaty t'ukmøøtani. ³ Yikxon wyet ja chamambijky janch poop ejxim tsap'øø'pkyin, nipøn jaa'y wyet ya jade'en tkayikwa'ach sa dø'øn

wyēt ja pyoobiyiiñ. ⁴ Winets ja pyabøjkpitøjk t'ejxpattøø ja Elías møøt ja Moisés, jøts ku ja tmøøtmadya'akti ja Jesús. ⁵ Xjats ja Pedro tnimaay ja Jesús:

—Windsøn, ityimy'øy'ajtp ku øø nyam'aty! Nyik'øyip øøts ujts'aadyøjk, tu'uk mets mja', tu'uk Moisés yja', jøts Elías yja' tu'uk.

⁶ Tø ja pyabøjkpitøjk wyinaty yjanchø'ogidyøjkinidi, ka'ap ja y'ukwinmaa'nbyatnidi sa ja tnøjmidit ja Jesús paty ja Pedro jade'en nugo y'ukwanaa. ⁷ Winets yoots myiiñ mā ja jam wyinaty, ja'ats ja ojts yik'adigøyidi, jøts jap yikmadøøy ja Dios y'ayuujk midi waan:

—Ya'at n'U'nk øts idø'on njanchøjkpy, mimadojidi pøni sa wya'añ.

⁸ Xjats ku ja jaty y'ejxjø'ktøø, winets ja nipøn tka'ejxpattøø mā ja Jesús jam wyinaty, ja'ayi jam wyinaty nadyu'uk tanaapy.

⁹ Xjats ku ja choo'nidøø jam kojpkøjxp ku ja kyidaknidi, winets Jesús ja tya'ana'amidøø, jøts ja ka'ap pøn ttamimadya'aktit midi ja wyinaty tø t'ejxti, jaanim ja tmadya'akyø'ødyit kunim ja kø'øm oo'kpi jutjøtpy pyidsø'ømt jadigojk, jaa pøn myøjkudanaabyi'ajtpy ja naxwii'ñit jaay. ¹⁰ Xjats ja pyabøjkpitøjk jade'en kø'ømyi t'amaa'tsk'ajttøø, kø'ømyi ja jade'en tkajpxy'atti ti dø'on ja jade'en tyjpy ku ja pyidsø'ømt jap oo'kpi jutjøtpy jadigojk. ¹¹ Xjats ja tyiktøødøø ja Jesús, yide'en ja tnimaadyøø:

—¿Tigøjxp ku ja kajpxwejpitøjk yide'en wya'andi jøts ku Elías jawyeen mye'ent, jøts ix'oojknim ja yiknitsokpi?

12 Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja tnimaay:

—Janch me'emp ja Elías jawyeen, ja'ats nøjkk nayide'en tyikjajtp ja øgyostumbri midi Dios ojts tpikta'aky. ¿Jøts sa ja Dios kyajpxy wya'añ, sa øts ja nyiknigajpxy pøn møj kudanaabyi'ajtp, sak njatt? Yide'en ja Dios kyajpxy wya'añ jøts kuk ø n'ayo'ombaatt, ka'abik øts ja jaa'y xtsokt, x'ixwetspik øts ja jaa'y. 13 Jøts ndukmadøøpy meets ixyam ku ja Juan Bautista tø y'atsmiñ, jøts tø kyugajpx'aty nayide'en ejxim Elíasin, jøts jaa'y ja ojts yjemduñi tyeduñi pøni sa y'anmija'win ja tyimñekti, jajt idø'øn ja jade'en sa Dios kyajpxy wyinaty wya'añ.

Ku ja Jesús tyikmøkpiky tu'uk ja mixyu'nk pøn wyinaty ja miku' tø tyatøkiyi

14 Jawaani y'ijty xjats ja Jesús tmøøtja'aty ja nidigøøk ja myigu'uk ma ja pyabøjkpitøjk jam wyinaty tø yjaaktandi, jøts ja t'ejxpattøø ja mayjaa'y ku ja pyabøjkpitøjk jam wyinaty tø yiknabejkinidi; jøts kajpxwejpitøjk ja jam tmøøtnay'øjyidi. 15 Xjats ku ja Jesús yik'ejxpaajty, winets ja jaa'y niduki'iyi ñigyumaap yjajtøø, jatyi ja tnibujtjø'ktøø ja Jesús, jøts ja ojts tkajpxpoo'kxti. 16 Xjats Jesús ja yiktøøjidøø, yide'en ja ñimaajyidøø:

—¿Sats yø nbabøjkpitøjk xnøjmidi, ti yø møøt mnadyamigajpxidip?

17 Winets ja mayjaa'y nidu'ugin y'adsøøy jøts ja wya'añ:

—Windsøn, ixya me tø ndanimiñ tu'uk nmajnku'nk pøn ja miku' tmøøt'ajtp, jøts ja' yø kayikajpxip. 18 Jatyi miku' yø myachi ku

yø ma ñijkxy, ja'ats yø yikna_xkida_jkíp, jamts yø yjanch'a'øøpy jøts yjanchtøtska_aaty, jade'en'ampy yø tø yjanchwindigøøñi, ka'ap myøja_aaw yø ukteeni. Tø øts yø mbabøjkpitøjk njanøjmidi jøts tyikpidsø'ømdit yø miku' midi øts yø n'u'nk myøøt'ajtpy, jøts ka'ap yø tø myayidi.

¹⁹ Xjats ja Jesús y'adsøøpy jøts ja wya_aañ:

—Mee kajanchja'wibidi, yø mbøky nugo myik-majadaktip. ¿Ma windemnim meets ja ngajpxy ja n'ayuu_jk xpabøjkit, jøts windemnim meets yø jade'emb_i xuktatso'okt ku øts yø ejtp njanch-janigajpx'ity?

²⁰ Winets ja tyikmendøø, xjats ku Jesús ja miku' y'e_jxpa_aajti, winets ja mixy yikxidejtyø'jy møk'ampy, ja miku' ja ojts jade'en tyuñi, xjats ja kyida_ay, kawina_ak ojk ja kyibe_jp'awidijty jøts ja yjanch'a'øøpy. ²¹ Winets ja Jesús tyiktiiy ja u'nkteety, yide'en ja tnima_ay:

—¿Windii yø jade'en pya_aadyi, windii yø jade'en yjajt'okwa'añ?

Xjats ja u'nkteety wya_aañ:

—Jaayip yø pya_aajtniyi ku yø myutsk'ajty, ²² may ojk ja miku' yø jønjøtpy tø yiktøkiyi, may ojk yø tø yiktøkiyi møj nøøjøtpy, jøts yø jade'en yik'ookwa'añi. Ukwani_k sa_u xu'unt, ayo'e_jxk øøts, pudøjkik øøts.

²³ Xjats ja Jesús wya_aañ:

—Pøni mjanchja'wip ja Dios, tum'øy jaa'y pyidsø'ømxiyi øy tyii'ji pøni ku tjanchjawi ja Dios.

²⁴ Winets ja mixy tyeety møk'ampy wya_aañ:

—¡Njanchja'wip øts ja Dios; jøts pudøjkik øts jøts nja_akjanchjawit!

²⁵ Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja mayjaa'y jøts ku ja ñamyuk'adi'ichidi, winets ja møk'ampy twingugajpxiyii'ñ ja miku', yide'en ja tnimaay:

—Miku', mets ja jaa'y myik'uu'mpy jøts mets ja jaa'y myiknajtpy, øts nyikutujkpy jøts mbidsø'ømt; majtstu'ut yø mixy, jøts kidi m'uktøjkini jadigojk.

²⁶ Xjats ja miku' møk'ampy chabaaguejky, jøts ja mixy ojts møk'ampy yikxidejtyø'øy, winets miku' ja ojts myajtstu'udyi, jade'en ja yiktaajni ejxim ja jaa'y y'øøky, may ja jaa'y wyanidi jøts ku ja tø y'oo'kni. ²⁷ Xjats Jesús ja ojts twejtsji'iky; jøts ja mixy tyanaagyukiyii'ñ.

²⁸ Winets ja Jesús tyøjkini tøjkjøtpy, jøts ja pyabøjkpitøjk ja yiktøjyøø yide'en:

—¿Tigøjxp ku øøts yø miku' tø ngayikpidsimy?

²⁹ Xjats ja Jesús wyaañ:

—Yø miku' jade'en'ajttip, winet yø pyidsømdi ku ja Dios n'ajot'ajtin jøts ku yø ngu'amaay'ajtin.

Ku ja Jesús tnigajpxy jadigojk jøts ku ja y'ookt

³⁰ Xjats ku ja ojts choondi jam, winets ja ñajxtøø Galilea. Jøts ka'ap Jesús ja pøn ttuknijawiwya'añ ku ja jam wyinatyi, ³¹ kumi yide'en ja pyabøjkpitøjk ja wyinaty yik'ixpiky, yide'en ja tnøjmi:

—Øts idø'øñ nmøjkudanaabyi'ajtpy ja naxwii'ñit jaa'y, jøts meets idø'øñ nduknijawi sa njatt sa ngubatt ya naxwiiñ. Jade'en øts ja jaa'y xkøyakt, ku øts ja mayjaa'y xmatst jøts ø jatyi xyik'ookt; jøts ku jade'en n'uk'ookt, winets øts kyidigøøk xøøw nbidsø'ømt jap oo'kpi jutjøtpy. ³² Xjats ja pyabøjkpitøjk ja ka'ap tnimadowdi ku ja jade'en yiknøjmidi, jøts tsø'jkidip ja' øyik idø'øñ ja tyiktø'ødit ti jade'en tyijpy.

Pø̄n idø'ø̄n jawaani møj mā Dios ja yjaa'y ja kyutujk ttanitani

³³ Xjats ja Jesús jam tmøøtsøø'ñ ja pyabøjkpitøjk jøts ja yja'tti Capernaum, jade'en ja møj kajp xyøøw mā dø'ø̄n ja ojts yja'tti; jøts ku ja tyøjkidøø tu'ugyi tøjkjøtpy, japts ja Jesús pyabøjkpitøjk tyiktiy, yide'en ja tnimaay:

—¿Ti meets ukwan ja mgajpxy'ajtpy tuu'ajy?

³⁴ Xjats ja pyabøjkpitøjk amøñi y'amidoodukti, ka'ap ja sā wya'andi, kumi ja' ja jam wyinaty tø tnadyamigajpxyidi pøn pyabøjkpitøjk idø'ø̄n ja tyimyjawaani møj pidsømp. ³⁵ Winets ja Jesús y'ixaajky jøts ja tyaajxyi'ñ ja ñimakmajtskpi jaa'y pøn ixpøjktip, jøts ja tnimaay:

—Pø̄ni pøn namyøjpikta'akwajnip, wan ja myigu'uk tpudøki, øy ti tunk ttu'unt ejxim ja jaa'y pøn ja ñitanaabyi ka'ejtp.

³⁶ Winets ja tnixajxyi'ñ tu'uk ja mutsku'nk jøts ja tpiktaajky jam agujk'am, jamts ja ojts tsa'anji'iky, jøts ja wyaañ:

³⁷ —Pø̄ni pøn tkupøjkp øy midi una'jku'nk øts køjxp, øts ja wyinaty jade'en xkupøjkp, kumi tum øts ja una'jk nja'ajtpy; jøts pø̄ni pøn øts idø'ø̄n jade'en wyinaty xkupøjkp, kidi øtsip ja wyinaty nadyu'uk xtyimgyupøkp, nayi kyupøkp ja nøjkx pøn ø xkajx.

Kuja Jesús wyaañ: Adøm ja' nbudøjkibi pø̄ni ka'ap adøm ja xmidsep'ajtyindi

³⁸ Winets ja Juan tnimaay ja Jesús:

—Windsøn, tø øøts ja jaa'y tu'uk n'ixy pøn tyiktump mets mmøk'ajtin, jøts miku' ja ttukmajtstu'uty ja jaa'y, jøts kumi ka'ap ja yik'ijxyi xjats

øøts ja tø ndukmajtstu'uty jøts ja ka'ap jade'en y'uk'adøtsnit.

³⁹ Winets ja Jesús wyaañ:

—Janch øy midi yø jaa'y tyumpy, kidi xukmajtstu'utti; pøni yø' ja jaa'y tyiktsojpk øts køjxp, sudso øts yø jadigojk xmigajpxigøøgyojmit. ⁴⁰ Pøn adøm xkamidsep'ajtimp, xmiġu'ukwa'animp adøm ja'. ⁴¹ Jøts ku pøngapøñ ja tsuxk nøø mmo'ojidit tuktsemu'ngin, ku ja ttaguyakit øts køjxp, jøts kumi øts meets njaaktyimyjaa'y'ajtnip, wimbejtxiyip tigajtsxiyip ja nøjcx jawaani øy, kumi øts idø'øn meets xkristi'ajtp.

Ja' midi yikpøkpyajtp

⁴² 'Øy pøngapøñ pøni pøn øts n'una'jk nidu'ugin xyikpojkipituujniyip, pøni pøn øts n'una'jk nidu'ugin xyiktundiġoyiyip pøn jaty ø xjanchja'widip, ne'egi ja øyik y'ijty jøts paandaak yiktayukwøønt ja jaa'y pøni pøn jade'en adøtsp jøts ja mejyotp yikuwibepit. ⁴³ Pøni myikpøktyuujnip yø mgø', ne'egi øy ku xkajtspoott jøts mjaakayikpojkipitunit; ne'egi øy jade'en ku mgø' tuktamajñ xmidøkit jap tsajpjøtpy, jøts kidi xmidøki ka'pxy jap miku' ku'py ma jøønyow nijuuni kyapi'ich, ⁴⁴ ma tinø'øk nijuuni kya'øøky. ⁴⁵ Pøni myikpojkipituujnip yø mdeky, ne'egi øy ku xkajtspoott jøts mjaakayikpojkipitunit; ne'egi jade'en paktuk mdøkit jap tsajpjøtpy, jøts kidi myikpikta'aky ka'pxy møøt mdeky jap miku' ku'py, ⁴⁶ ma tinø'øk nijuuni kya'øøky jøts ma jøøn nijuuni kyapi'ich. ⁴⁷ Jøts pøni ku yø mween myikpojkipituniyi, ne'egi øy jøts mnawyenuudiyit; ne'egi øy jade'en ku windu'uk mdøkit ma Dios

kyutujk tnitani ja jaa'dyi, jøts kidi myikpikta'aky miku' ku'py møøt mween ka'pxy, ⁴⁸ mā nijuuni kya'øøky, mā jøøn ejtp tyøøy.

⁴⁹ 'Niduki'iyi ja Dios yjaa'y nøjkx ayo'ombaaty ya naxwiiñ, jøts ku dø'øn jade'en tpaaty t'ixy winets ja nøjkx jawaani øy pyidsømni. Jade'en idø'øn ndejint n'ukpiktaajkint ejxim ja jiyujk yøxy ku ja kaan ja møøt yiktamiyoxi, jawaani øy ja nøjkx pyidsømni. ⁵⁰ Kaañ amuum tyik'øyigyøjxp o ti, nayide'en meets idø'øn ndejint m'ødyu'unt ku mmigu'uk xukmado'ot ja Dios yja' sudso y'anmija'win kyawindigø'ødyit. Kuts ka'ap jade'en mdu'undit, tø wyinaty mbidsømndi ejxim ja kaanin midi kawa'ats midi katump. Møøt mnamyayidi o pøngapøn.

10

Ku ja Jesús kyajpxwiy jøts kidi amajtsk jaa'y ñawya'kxyidi

¹ Xjats ja Jesús jam chøø'ñ Capernaum, jøts ja ñijkxy Judea, jøts ku ja jam ñajxy winets ja møj nøø ja ttanajxy midi txøøw'ajtp Jordán. Jøts ja tniyø'øyi ja kajp midi jam wyinaty tãmp jaduktamajñ'ampy, jamts ja jaa'y may'ampy ñamyukojmiyidøø mā ja wyinaty, jøts ja ojts tyik'ixpiky jade'eñim sayim ja wyinaty jekyip tø ttuñ. ² Xjats ja fariseotøjk winaagin tñimendøø ja Jesús jøts ja nugo tkajpxy'ejxwa'andi, yide'en ja tñimadyi pøni øy idø'øn jade'en ku ñiyaa'y ja tmajtstu'utwa'añ ja ñidø'øxy, jade'en ja ojts tyiktøwdi. ³ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—¿Sã Moisés yikutujky?

⁴ Winets ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø:

—Ojts Moisés tyikutuky jøts ja nøky tu'uk kyojt ku ja yaa'dyøjk tmajtstu'utt ja ñidø'øxy.

⁵ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ja'agøjxp ja Moisés jade'en tyikutujky ku mee niwine'enin mgamadøø, ku mee niwine'enin mgaja'gyuki. ⁶ Kumi Dios tyiktso'ondakijxy tuki'iyi ku yaa'dyøjk ku tø'øxyøjk tyiknajtskojii'ñ jøts ja jaa'y y'amajtskidit. ⁷ Paty yaa'dyøjk kuwani tmajtstu'utt ja tyeety ja tyaak, jøts ñidø'øxy tu'ugyi tmøøtsøønit nadyu'uk, ⁸ ku jaa'y y'amajtsk'atti ka'ap ja y'uknamajtskinidi, tu'ugyi ja ñamyayi ñabyaajtniyidi. ⁹ Paty ka'ap y'øyi ku jaa'y tyiknawya'kxit midi ja Dios tø tyik'amajtski.

¹⁰ Xjats ku ja tyøjkidøø tøjkjøtpy, winets ja pyabøjkpitøjk tyiktøødøø jadigojk midi ja Jesús wyinaty tø tmadya'aky. ¹¹ Ñigajpx idø'on ja Jesús ja', yide'en ja wyaañ:

—Pøni pøn ja ñidø'øxy tmajstutp jøts jadu'uk tmøøt'amajtskigyojmi, ja jawyeen nidø'øxy idø'on ja wyinaty kya'ødyumpy jøts ja pyøktyuñ; ¹² jøts ku ja tø'øxyøjk tmajtstu'uty ja ñiyaa'y, jøts ja tmøøt'amajtskimi ja wenk yaa'dyøjk, pøktjymp idø'on ja nayide'en.

Ku ja Jesús tkunuu'kxy ja mutskuna'jk

¹³ Xjats ja jaa'y y'una'jku'nk tyikmendøø, ja ja tyuknimendøø jøts ja Jesús ja tkønixajt, jøts ja møjaa'y jade'en yja'attøø jam møøt ja mutskuna'jk; winets ja pyabøjkpitøjk ja ojts møk'ampy wyingugajpxiyidi. ¹⁴ Xjats ku ja Jesús ja jade'en ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk, winets ja yjanch'ambijky jøts ja wyaañ:

—Majststu'ut yø una'jk, wan øts yø xnimendi, kidi xnøjmidi kuts yø xkanime'endit, kumi tum jade'embj jaa'y nøjkx nitanaajyip ja Dios kyutujk. ¹⁵ Janch øts idø'øn nwa'añ, pøni pøn tkagupøjkp ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, niwindem xøøw ja jaa'y ja nøjkx tkadatøki jadigojk pøni ku ja wyinaty jade'en tø tkagupiky ejxim mutsku'nk yikupikyin.

¹⁶ Winets ja ttsa'anji'jky ja mutskuna'jk jøts ja ojts tkunuu'kxy, ojts ja kyø' ja ttanixajkixy.

Ja kumeeñ jaa'y

¹⁷ Xjats ku ja yjaakwidijty, winets ja jaa'y ja tu'uk putyi ñimejnøø jøts ja wyinguxanaajyi, yide'en ja ñimaajyøø:

—Mets øyjaa'y yik'ixpøjkpi, ¿ti ø ndu'ump jøts øts n'anmija'win tpaatt ja nitso'ok'ajtin xemikøjxp?

¹⁸ Xjats ja Jesús wyaañ:

—¿Ti jade'en myikwajnip ku øts jade'en xnøjmi jøts ku øts janchtyimy'øyjaa'y? Ka'ap pøn y'øyjaa'yi, tu'ugyi Dios y'øyi. ¹⁹ Mnija'wipxi dø'øn ja Dios kyutujk midi nømp: “Kidi mmigu'uk ñiyaa'y ñidø'øxy xpøjkxi; kidi myikjaa'y'øøky; kidi mmeech; kidi mmigu'uk xwindaay'aty; windsø'øgi mdeety mdaak.”

²⁰ Xjats ja jaa'y y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Windsøn, jaayip øts yø tuki'iyi nbadundøjkini ku nmutsk'aty.

²¹ Winets ja Jesús twin'ejxji'jky ja jaa'y amyujy tsaachuyj, jøts ja tnimaay:

—Jap jadu'uk midi mjaakabadumpy: nøjkx, tuki'iyi x'atsto'okixy ti jaty jam mmøøt'ajtpy, jøts ja ayooobi jaa'y xabudøkit, winets ja Dios

mjotkujk'ajtin mmo'o'jyit jap tsajpjøtpy; nøjcx x'atstuñ midi ndijpy, winets ø xpadsoont.

22 Xjats ku ja jaa'y jade'en tmadøø, winets ja nugo tkumaa'yiyiñ tkudajiyiñ, janch ñiyjotmay'oo'kpim ojts ñøjcxni, kumi janch kumeeñ jaa'y idø'øñ ja wyinaty.

23 Xjats ja Jesús twin'ejxjø'kijxy ja jaa'y pøn ja jam wyinaty nidanaajyip, winets pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—jØy yjanchepi sudso ja kumeeñ jaa'y tkupøjkit ja Dios kyutujk midi yjaa'y ja tyanitanaapy!

24 Xjats ja pyabøjkpitøjk jadi'iñi myondi tyukti ku ja Jesús jade'en wya'añ; winets ja Jesús wyaañ jadigojk:

—U'nk una'jkti, janch tyimchep sudso ja kumeeñ jaa'y ttatøkidit ja Dios kyutujk, kumi myeeñ ja amuum yikmøjtøjkidip! 25 Ne'egi tsojk ñaxt tu'uk ja møj jiyujk jap xuu'ñ jutjøtpty, jøts nigidi tu'uk ja kumeeñ jaa'y tyøkit jade'en ma Dios kyutujk ttanitani ja yjaa'y.

26 Xjats ku ja jade'en tjaaktyimyadoodøø ku ja Jesús wya'añ, winet ja tyimñigyumaap yjajttøø, jøts ja xem yam ñawyajnidøø:

—jØts pønimts idø'øñ nitso'ok'atp?

27 Xjats ja Jesús y'ejxi'jky, jøts ja wyaañ:

—Ka'ap yø øy pøn jaa'y kø'øm ñankñitso'ogiyit, ja Dios ja'ayi myøøt'ajtpy ja møk'ajtin sudso xyiknitsoojkint; ti Dios tkatsepjawi.

28 Winets ja Pedro kyajpxøjkijyñ jøts ja wyaañ:

—Tø øø tuki'iyi nmajtstutkixy ja nbikta'aky, jøts ixyam øøts idø'øñ jade'en nwidity mets møøt.

29 Xjats ja Jesús y'adsøøy:

—Janch meets idø'øn nnøjmi, pøni pøn tmajtstuttip tyøjk, pøn tmajtstuttip y'ajch y'uch, jøts chø', ja tyeety ja tyaak, uk ja y'u'nk ñidø'øxy tmajtstu'uty møøt ja naajx ja kam, pøni pøn jade'en tmajtstutp ja pyikta'aky øts køjxp, ja øgyajpxkyøjxp ja ømyadya'akyøjxp, ³⁰ pyaatp ja nøjkx ja tøjk may'ampy, may'ampy ja nøjkx tpaaty y'uch y'ajch, ja tyeety ja tyaak, ja ñaajx ja kyam, øy ja tjaku'ayo'ombaadi øts køjxp; pøni myidanaapy idø'øn ku sa yiktu'unt, winets y'anmija'win ñøjkxt mā Dios. ³¹ Jøts may ja jaa'y Dios nøjkx yik'amutskiyidi, pøn nugo namyøjpiktak'ejtíp; ja' ne'egi ja Dios kajxa'aky yikpidsø'ømp, pøn yik'ayo'om'ejtíp.

Ku ja Jesús tñigajpxy jadigojk jøts ku ja y'ookt

³² Jam idø'øn ja wyinaty pyatti mā jam ja tuu' pyety midi nøjkxp Jerusalén, ja Jesús wyinaty jawy- een yø'øpy jøts ja pyabøjkpitøjk ix'oojk yø'ødyi. Xjats ja pyabøjkpitøjk ja ñigyumaap tjawidi ku ja Jesús jade'en ñijkxy, jøts janch tsø'jkidip ja'. Winets Jesús ja yj'wa'widøø nimakmajtsk, jøts ja ojts tyukmadoowinibøjkidi jadigojk sa jaty ja wyinaty yjatwa'añ kyubatwaLgxañ. ³³ Yide'en ja ñimaajyidøø:

—M'ejxtíp ku ixyam nbejtyindi jøts nnijkxyindi jam Jerusalén mā øts jaa'y xkøyakt, pøn møj kudanaabyi'ajtpy ja naaxwii'ñit jaa'y, jøts øts ja israelit jaa'y tyeetywindsøn jam xmatst jøts ja kajpxwejpitøjkti, ja'ats tyikutuktíp jøts ø n'ookt, jam øts ja xkøyaktit mā ja wenk jaa'y yikutukti møk'ampy. ³⁴ Yikxon ø nyiktaxe'ekt, yikwop yikoxp øts, xnidsujíp øts ja jaa'y, jøts øts ja jaa'y

xyik'ookt; jøts ku øts wyinaty jade'en tø n'øøky, kyidigøøk xøøw øts jadigojk nbidsø'ømt jap oo'kpi jutjøtpy.

Ku ja Jacobo møøt ja Juan t'amidoodøø ja may'ajtin

³⁵ Xjats ja Jacobo, møøt ja Juan pøn ja Zebedeo myajnk'ajttip, ja' ojs tñimendi ja Jesús jøts ja tñimaadyi:

—Windsøn, ja' øø ndsøjkpy jøts øø xuujnit ja may'ajt, ja' øø n'amidoowampy.

³⁶ Winets ja Jesús tyiktiiy yide'en:

—¿Ti dø'øñ mdsøjktip, ti ø ndu'ump?

³⁷ Xjats ja wyandøø:

—Xmøøtsøøni øøts ku myikutukt, adsow aduuk øøts xyiktsøønit mgutujktaajkjøtpy, jøts øøts ja jaa'y xwindsø'øgit.

³⁸ Winets ja Jesús wyaañ:

—Ka'ap meets yø xnijawi pø ti mee m'amidøøpy. Ngupøkp øts ja ayo'on jøts pøni sa øts ja jaa'y x'uktu'unt. ¿Jøts meets, mgupøktip meets nayide'en ja ayo'on jøts pøni sa meets ja jaa'y m'uktunit?

³⁹ Xjats ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø:

—Ngupøkp øøts, tiku øøts ndejint ngagupøkt.

Winets Jesús ja tñimaay:

—Janch jade'en, mjanchkupøkp meets nayide'en ja ayo'on midi ø ngupøkp, jøts mjanchkupøktip meets nayide'en pøni sa øøts ja jaa'y x'uktu'undit; ⁴⁰ tyimyø' ku meets xmøøtsinaawya'añ adsow aduuk, kidi øtsip meets ja nmo'op, ja Dios Teety ja tyakp jøts ja' ja myo'op pøni pøn ja jade'en tø ttamidsøky.

⁴¹ Xjats ku ja yjadu'ukpɪ pyabøjkpɪtøjk tmadoo-døø jade'en, winets ja yjanch'ambøjktøø, jøts ja Jacobo yikmi'ambøjktøø møøt ja Juan. ⁴² Winets ja Jesús pyabøjkpɪtøjk tyajxmujky, jøts ja tnimaay:

—Yide'en'ampy ja jaa'y wyindsøn'aty pøn Dios kyajpxy tkabadundip, ja'ayi nugo ja jaa'y tyiktuñ, jøts ja tu'ugyi tja'abøjkøxni. ⁴³ Jøts ka' mee nøjkx jade'en mjatti. Wenk meets mja'ami, pøni pøn namyøjpikta'akwajnip, ja' idø'øn jade'en møjtøkip pøni pøn ja myigu'uk twindsø'jkip; ⁴⁴ jøts pøni pøn tsuj windsøn'atwamp, ja' idø'øn windsøndøkip pøni pøn tuki'iyi ja jaa'y jade'en tpudøjkip. ⁴⁵ Ja'agøjxp ø nmiñ jøts ja jaa'y nbudøkit øy ti tunk ndu'unt, kidi ja'ajip øts tø nnimiñ jøts øts jaa'y øy ti tunk xuujnit, ja' ø tø nnimiñ jøts øts pøkyjaa'y ngubajtit ja pyøky ku n'ookt winets ja mayjaa'y yikpojkpimaa'kxt. Øts idø'øn ja' myøjkudanaabyi'ajtpy ja naxwii'ñit jaa'y.

Ku ja Jesús tyikwin'ejxwa'kxy ja winap jaa'y pøn txøøw'ajtp Bartimeo

⁴⁶ Xjats ja yja'ttøø Jericó. Jøts ku ja Jesús pyabøjkpɪtøjk jam wyinaty tmøøtpidsimy kajpjothp møøt ja mayjaa'y, winets winap jaa'y ja tu'uk tpattøø pøn txøøw'ajtp Bartimeo, ja Timeo y'u'nk, jam ja wyinaty chøøni tuu'am jøts ja tigati tyikmuky. ⁴⁷ Xjats ku ja tnimadøøy jøts ku ja Nazaretit jaa'y jam wyinaty ñaxy midi txøøw'ajtp Jesús, winets ja winap jaa'y møk'ampy kyajpxkejky jøts ja wyaañ:

—jWindsøn'ajtim, rey David y'ap y'u'nk, ayo'ejxk øts!

48 Xjats ja mayjaa'y ja møk'ampy wyingugajpxiyøø jøts ja y'amo'ont, ka'ap ja winap jaa'y y'amøñ, ne'egi ja tjaakyikjinajx'adi'ich, yide'en ja wyaañ:

—jMets myimajtsk'ap'ajtip ja møj windsøn David, ayo'ejxk øts!

49 Xjats ja Jesús wya'k'øyyii'ñ, jøts ja pyabøjkpitøjk ja tnøjmi:

—Nøjkx x'atswawdi.

Winets ja winap jaa'y y'atsyikwaay, yide'en ja t'atsnimaadyøø:

—Tsojk, pidøøk, ixam idøøn myikwaadsøy.

50 Xjats ja jaty tnaјtswøjyii'ñ ja yukwop, wo'onjø'kp inet ja adsu'jky, jøts ja tninijkxy ja Jesús. 51 Winets Jesús ja yiktøøjøø:

—¿Ti mdsøjkpy, sa me ndu'unt?

Xjats ja winap jaa'y y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Windsøn, ja win'eјxwamp øts.

52 Winets ja Jesús ja tnimaay:

—Nøjkxni; tø me mdsokni kumi tø me xjanchjawi.

Xjats ja winap jaa'y jaty wyin'eјxwa'kxy, jøts ja tpanijkxy ja Jesús jam tuu'am.

11

Ku ja Jesús kyajptøjkyii'ñ Jerusalén

¹ Xjats ku ja jam wyinaty yja'atwanidi Jerusalén, winets ja tyandøø jam Betfagé midi ja kajp Betania wyinaty møøt ñamyiwingon'atyi, ja kajp midi jam wyinaty tandip kojpk ix'am midi txøøw'ajtp Olivos, jamts ja Jesús pyabøjkpitøjk namajtsk tkaјxtsøø'ñ, ² jøts ja tnimaay:

—Nøjkxti ixem ma yø kajpu'nk wíngon, jøts ku net jam mja'attit, jamts inet buuru'nk tu'uk kuwíñ xpaattit midi tsotsnim, midi ka'aním pøn ttatsøøni. Nøjkx x'atmigajidi jøts xwejtsme'endit. ³ Jøts ku pøn myiktøwidit tiku jade'en m'adø'øtsti, jade'en xnøjmidit jøts ku t'anuu'kxwá'añ nwíndsøn'ajtim, jøts ku ja jatyi tyikwímbejtkojmit.

⁴ Xjats ja pyabøjkpitøjk ñøjkxti, jøts ja buuru'nk ja ojts tjanchpaatti kuwíñ jam tøk'agø'øm, jam ja tpaatti tuu'am jøts ja tmigajidøø. ⁵ Wínets ja ja'a'y winaagin tyiktøødøø pøn jam wyinatyi, yide'en ja ojts ñii'mxyidi:

—¿Ti mdundip? ¿Tigøjxp ku yø buur xmigajidi?

⁶ Xjats ja pyabøjkpitøjk y'adsoodøø jade'en sa Jesús ja wyinaty tø ñii'mxyidi; wínets ja ojts yik-majtstu'utti jøts ja jam choo'ndi. ⁷ Xjats ja jade'en tyiktso'ondøø ja buur, jøts Jesús ja ojts ttaninøjkxti; wínets ja wyet ja ttajiba'andøø ja buur, jøts Jesús ja ttawaa'tspejty ja jiyujk. ⁸ May ja'a'y ja wyet ojts tya'apti jam tuu'am, jøts may ujts'aay ja ojts ttu'kxti jøts ja jam nayide'en tpiktaktøø, jøts ja Jesús jade'en tpaatsowa'andi ejxim møj wíndsønín. ⁹ Xjats ja niduki'iyi møk'ampy kyajpxkaktøø, jøts ja niduknax wyandøø:

—¡Dios Teety tsajpjotpit, kunuu'kx yø wíndsøn pøn me tø xkexy! ¹⁰ ¡Kunuu'kx yø wíndsøn midi mgutujk mímeyniyip, wan ja tyeety'ap David tyikmøjtaajki ja kyutujk jadigojk! ¡Kuuyi ja Dios Teety jadu'uk yjaak'øyi!

¹¹ Xjats ja Jesús jade'en tyøjkíyíñ Jerusalén, jade'en ja yja'jty jam tsaptøjkjotp. Jøts ja ojts t'ejkixy tuki'iyi ti jatyi jam wyinaty ejtp; jøts ku ja

ojs jade'en t'uk'ejxkixy, winets ja ñøjkn̄i jam Betania m̄øøt n̄imakmajtsk pyabøjkpitøjk, ja' agøjxp ja ojs ñøjkn̄idi ku ja et wyinaty t̄ø chuu'ñi.

Ku ja Jesús t'ayo'onmigajpxy ja iigi tsa'amguipy midi ja tyøøm ka'ejtp

¹² Xjats ku ja Jesús kyimjabom choo'ndøø Betania, winet yuu ja pyaajtøø. ¹³ Jøts ja jagam t'ejxpaajty tu'uk ja iigi kipy midi jam wyinaty janch'aamyøøt; xjats ja ojs tn̄inijkxy jøts ja t'ats'ejxwa'añ p̄øni jam idø'øn ja tyøøm. Jøts ku ja ojs t'ixy, ni tu'ugin ja tyøøm ja tkapaajti, nugo ja wyinaty janch aay ja ñaxy, kumi ka'an̄im ja tiempi wyinaty tpaaty ku ja iigi tyøømi. ¹⁴ Winets ja Jesús tm̄igajpxy ja iigi kipy, yide'en ja tn̄imaay:

—iN̄ijuuni mga'uktøømiñit!

Ku ja Jesús jade'en wyaañ, myadowdi ja pyabøjkpitøjk ja'adi.

Ku ja Jesús twojpidsømguixy ja too'kpitøjk jam tsaptøjkjotp

¹⁵ Jawaani y'ijty, xjats ja yja'ttøø jam Jerusalén. Jøts ku ja Jesús tyøjk̄iyii'ñ tsaptøjkjotp, winet ja t'ixwojpidsømgijxy ja jaa'y p̄øn jap wyinaty too'ktip yajktip, midi jam wyinaty juudyip kajpxtip, tuki'iyi ja t'ixkajxpidsømgijxy. Nayi yikpidsøøm ja jaa'y ja' p̄øn jam wyinaty meeñ tkugondip, tuki'iyi myesi ja yiktejsapwajkjøxtøø, jøts nayide'en ja pak too'kpi chinaabyajt yiktejimbejtkjøxtøø; ¹⁶ jøts ja Jesús ja jaa'y tka'uktuk'anajxn̄i ja tsaptøjk ku ja jam tigati tjatsømnaxwa'andi. ¹⁷ Yide'en ja Jesús tn̄imaay ja jaa'y ku ja yik'ixpijky:

—Yide'en jap nõkyijxpy wya'añ: “Ja' øts ndøjk wya'ant jøts naxwii'ñit jaa'y jap t'ajot'attit ja Dios Teety”; jøts ka'ap meets ja jade'en ti xyiktuñ, maa'tstaajk meets ja' tø xyikwani.

¹⁸ Xjats ku ja jade'en tmadoodøø ja israelit jaa'y tyeetywindsøn møøt ja kajpxwejpitøjk, winets ja t'ixaadyøjkidøø ja taay jøts ja ttuku'oogiwya'andi, chø'jkidip idø'øn jaa ku ja yjaa'y yikpøjkøxniyidit, paty ja jade'en tnidaayiwya'andi kumi tyumnija'winiyip ja mayjaa'y ja wyinaty ku ja janchnigyumaap yik'ixpiky. ¹⁹ Xjats ku ja et chuu'ñaä kyoodsiñaä, winets ja Jesús tmøøtsoo'ñaä ja pyabøjkpitøjk jam mõj kajpjotp, jøts ja jam ñøjkxti ma ja chøønidi.

Ku ja iigi tsa'amguipy tyijch

²⁰ Xjats ku kyimjabom'ajty, winets ja jam jøpyi ñajxtøø ma ja iigi kipy jam wyinaty tyani, jøts ja ojts t'ejxti ku ja wyinaty tø tyøjtsjø'kni y'aatsjotpy.

²¹ Winets ja Pedro ja tja'myejch, jøts ja tnimaay ja Jesús:

—Windsøn, ejx ja iigi kipy tø tyøøtsni midi ojts x'ayo'onmigajxpy.

²² Winets ja Jesús y'adsøoy jøts ja wyaañ:

—Janchjawidi Dios møk'ampy. ²³ Janch meets idø'øn nnøjmi, pøni pøn tnimaapy ya'at kojpk: “Nøjkx mejyotp, jamts mdøkit”, pøni ku anumjoojt jade'en mwinmay ku ka'ap mmay mdajy, jøts ku kø'øm xjanchjawidi ja m'ayuujk pøni sa wyinaty tø mwa'añ, jatp idø'øn ja jade'en pøni ku wyinaty jade'en ja janchja'win xmøøt'aty.

²⁴ Paty mee nnøjmi pøni ti jaty m'amidoodip ja Dios, pøni ti mgu'amidoowidip jøts ku xjøp'ejxtit

jade'en, jatpts ja jade'en. ²⁵ Jøts ku mdios'ajot'attit, pøni jam ja mmidsepti, maa'kxukti, jøts Dios Teety nayide'en mbojkipimaa'kxidit pøn jap tsajpjøtpy. ²⁶ Pøni ku ka'ap xmaa'kxukti ja mmigu'uk, nayide'en meets ja Dios Teety mgapojkipimaa'kxit pøn jap tsajpjøtpy.

Ja Jesús myøk'ajtin

²⁷ Xjats ja jade'en jadigojk ñøjkxtøø jam Jerusalén. Jøts ku ja Jesús jap wyinaty wyidity jap tsaptøjkjøtpy, winets ja jap ojts ñimiñi ja teetywindsøn, ja kajpxwejpitøjk, jøts ja møjaa'dyøjkti pøn ja kutujk jam wyinaty t'adsinaadyip, ²⁸ ja'ats ja ojts yiktiyi, yide'en ja wyandøø:

—¿Pøn jade'en tø mdanigutujk'atyi ku jade'en m'adi'ich ya tsaptøjkjøjty? ¿Pøn mets jade'en mgutujkmø'øyi?

²⁹ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Nayide'en mee nyiktøøwami; pøni x'adsoowimbejtíp øts inet, winets inet ndukmado'odit pøn øts yø jade'en tø xanigutujk'aty ku øts jade'en n'adi'ich. ³⁰ Ku ja Juan Bautista ojts yiknøbety, ¿pøn ja ojts tyanigutujk'atyi ku ja jade'en y'adiijch? ¿Sa mee m'ukwa'añ, Dios ja ojts tyanigutujk'atyi jøts ja jade'en y'adø'øtst? Adsoojimbejtík øts.

³¹ Winets ja kø'ømyi ñagyajpxkaajkidøø, yide'en ja ñawyā'añidi:

—¿Sa njanch'uknimaa'yint? Ku net yø njanimaa'yint: “Dios ja ojts kyutujkmø'øyi”, yide'en adøm inet yø x'adso'owint: “¿Jøts tigøjxp ku ka'ap xjanchjawidi pøni jade'endam ja'?”

³² Jøts ja jaa'y inet xmi'ambøjkma'ant ku net njawa'anma'ant jøts ku jaa'y ja ojts kyutujkmø'øyi.

Jade'en ja kø'øm ñawyajnidøø, jøts kumi ñija'widip ja jaa'y wyinaty may ku ja Juan ja Dios kyugajpxy'aty, paty ja jade'en chø'jkidøø.

³³ Jøts ja yide'en tnimaadyi ja Jesús:

—Ka'ap øøts ja nnijawi.

Xjats ja Jesús tnimaay ja jaa'y:

—Nayide'en meets ja ka'ap ndukmado'ot pøn øts jade'en xanigutujk'ajtp ku øts jade'en n'adi'ich.

12

Ku ja Jesús tmadyakpaajty ja ka'ødyumbi

¹ Winets ja Jesús tmigajpxøjkiyi'ñ ja jaa'y ejx-pajtin madya'akyøjxp, yide'en ja wyaañ:

—Jaa dø'øn jaa'y wyinaty tu'uk pøn ja uvi tsa'am ojts tteñ kyamjotp; jøts ja yikxon tnagueemy tnabijky, jøts ku ja jade'en t'uktuuñ winets ja tyik'øyiyi'ñ tu'uk ja uvi kumdaajk ma ja uvi tsa'am nøø ojts idø'øn ja jade'en tyik'øyi, xjats ja tpojch tu'uk tøjk janch køjxp jam kyamjotp. Kam ejx'etaajk idø'øn ja yik'øyiyi'ñ, ojts idø'øn ja jade'en tyik'øyigyixy.

'Winets ja tamuky tkøyajknaa ja kyam, tumbi ja ojts ttukmidañ, jøts ja ñøjkxni abiky et. ² Xjats ku ja tiempi tpaajty juuni cha'amy ja uvi tsa'am, winets ja windsøn tkejxy tu'uk ja tyumbi jam ma ja jaa'y ja tsa'amgam jam wyinaty tø tmidandi jøts ja jam t'atstuk'amidoowa'añ ja tsa'am kikujkp midi jam wyinaty ejtp kyamjotp. ³ Xjats ku ja tumbi jam yja'jty, winets ja jaty yikmajch jøts ja kam ejx'etpi ja ojts chiigyiyi, ka'ap ja ti yikmøøy,

jadi'iñi ja jam wyimbijty. ⁴ Winets ja kugam tkejxy jadu'uk tyumbi nay jam; ojts ja ñijkxy jøts ja jam nayide'en yiktuuñ, yikxon ja jam ojts tyika'ach, ojts ja chaachi kyubajkiixpy, janchiktsepmigajpx ja jam. ⁵ Xjats ku ja nay jadi'iñi wyimbijty, winets ja kugam tjaakejxy jadu'uk tyumbi pøn ja kam ejx'etpi ojts tyik'ookti. Janch namay ja tumbi tmøøt'aty jøts ja xyumikexy tu'uk jaty ja tsā'am tsømbi; ja'ats jam ojts ja kam ejx'etpi kya'ødyuñidi, pømbi yikwojpx yikojx, jøts pømbi winaaagin oo'ktøø.

⁶ Jamts ja kugam myajnkun'nk wyinaty tømøøtañ, tu'ugyi ja t'u'nk'aty, ja'ats ja jam kø'øm myøøtaan, ja'ayi ja yjanchøjkpy; xjats ja ojts ix'oojk tkexñim, yide'en ja wyaañ: “Yikwindsø'øgip yø kumi øts n'u'nk yø.” ⁷ Jøts ja tumbitøjk pøn jam wyinaty t'ejx'ejttip ja tsā'amgam, ka'ap ja jade'en wyandøø jøts ja twindsø'øgidit, t'ixwibejpidsojmidøø ne'egi jinaxy ja ñawya'añidøø: “Ya'at inet ja' pøn kugam'atp; wan tyikpa'ø'jkyimp jøts adøm yø tsā'amgam nja'bøjkna'ant.” ⁸ Xjats ja jade'en tmajtstøø, jøts ja tyik'oo'ktøø, ojts ja ñine'kx ja t'ixwibejpidsojmidøø jam tsā'amgamjotp.

⁹ Jøts, ¿ti tyu'ump ja kugam kø'øm ku ja y'u'nk jade'en y'ø'jky? Kuwani ja kø'øm tnime'ent, winets ja tyikudigøøgyøxt ja kam ejx'etpi, jøts ja abikyaa'y ja t'ixa'att, ja'ats ja myo'op ja cha'amgam.

¹⁰ ¿Ka'anim ja nøky xkajpxidi ma yide'en wya'añ?

Ja tsaa midi ja pojtspi kya'uk'a'ejxidøø, Ja'ats ne'egi ixyam tøm y'ukyikpiktakni pøch kyubajk jøts ja ttamajtsmujkixy ja pøch.

11 Ja Dios Teety idø'øn jade'en tø ttuñ, øy yø nigyumaap njaja'wandi.

Jade'en ja Dios kyajpxy wya'añ.

12 Winet et ja israelit tyeetywindsøn tmajtswandøø ja Jesús, ja'agøjxp ku ja wyinaty tø myigajpxyidi jade'en. Jøts kumi chø'jkidip ja mayjaa'y ja wyinaty, paty ja ojts jadi'iñi tmajtstu'utti, jøts ja jade'en choo'nidøø.

Ku yikajpxy'aty ja kugubajt

13 Waani y'ijty, xjats ja Jesús winaagin yiktaniguejxy ja fariseotøjk møøt ja Herodes myigu'uk, jøts ja nugo yjot'ejxwa'añi, ja' ja nugo chojktip jøts ja kyajpxigø'øty, ja'ats ja yiktani'øønip. 14 Ojts idø'øn ja Jesús jam yiknimiñ, jøts ja yiknimaay:

—Windsøn, nnija'wip øøts jøts ku mets tiy janch mgajpxy, ku me ka'ap xmøjpkta'aky pøni sa jaty ja jaa'y wya'andi, jøts kumi ka'ap mets pøn x'ejxkapy xka'ejxkapy, mdum'ejxkajpkijxpy mets ja jaa'y, jøts tu'ugyi mets tiy janch xuk'ixpiky ja jaa'y sudso nnøjxin ma Dios, paty øø nyiktøw'añ: ¿Øy ku øøts ja windsøn César nmiyakt nmigubatt, uk ka'ap? ¿Nmo'op øøts ja meeñ, uk ka'ap?

15 Xjats kumi ñija'wip ja Jesús wyinaty jøts ku nugo yjot'ejxwa'añidi, winets ja tnimaay:

—¿Tiku ø xjot'ejxti? Yakti tu'uk meeñ, wan ø t'uk'ijxy.

16 Xjats ja ojts tmo'odi, xjats ku Jesús ja twin'ixy winets ja ojts tyiktiy, jøts ja wyaañ:

—¿Pøn ya'at ja wyeen y'aaw, jøts pøn ya'at ja xyøøw ixya kyøjxa'ayi?

Xjats ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø:

—César yø' yja'.

¹⁷ Winets Jesús ja tniṁaay:

—Mo'odi ja César ja yja' pøni midi ja yja'ajtpy, jøts ja Dios xmo'odit pøni midi ja yja'ajtpy.

Jøts ku ja Jesús jade'en wyaañ, winets jaa'y ja ñigyumaap tja'widøø ku ja jade'en y'adsøøy.

Kuja jaa'y tyiktøwdi pøni janch idø'ønja' ku oo'kpi jadigojk jyujkpyøktit

¹⁸ Xjats ja Jesús ja saduceotøjk ojts ñimiñiyi. Ja' ñimejniyi pøn nømdip jøts ku oo'kpi nijuuni kya'ukpidsømnidit jap oo'kpi jutjøtpy; ja'ats ja ojts yiktiyi jøts ja ojts ñii'mxyi:

¹⁹ —Windsøn, yide'en ja Moisés ojts tjaadyañ tu'uk ja kutujk pøni pønik tku'oo'kp ja ñidø'øxy, jøts ku ja y'u'nk ja ni tu'uk tkayiktañ, winets ja ku'økyø'øxy tmøøt'amajtskit ja ñiyaa'y oo'kpi myigu'uk midi nadyu'uk jøts ja jade'en yika'axiyit.

²⁰ Jøts ja dø'øn ja jaa'y wyinaty niwixujkti, jade'en ja tyukjaa'y'atti. Xjats ja myøjpi jawyeen y'amajtskiyi'ñ, jøts ja jatyi tku'ø'jky ja ñidø'øxy, ka'anim ja y'u'nk ja wyinaty tpaatinim. ²¹ Ku dø'øn ja jade'en y'ø'jky, winets ja mutskpi midi ja oo'kpi wyinaty myijidsimy'ajtpy, ja' ojts tmøøt'amajtski ja ku'økyø'øxy, jøts ja nayide'en y'oo'knimøø, ni tu'ugin ja y'u'nk ja tkayiktaañ; nayide'en ja myidigøøkpi yaa'y yjajty. ²² Niduki'iyi ja tø'øxy ja tyiknajxkijxy ja yaa'dyøjk niwixujk yaa'y, jøts nipøn ja y'u'nk ja ojts kyadukpaadyi, nipøn ja y'u'nk tkayiktaañ. Xjats ja tø'øxyøjk nayide'en y'oo'knimøø. ²³ Jøts ku ja jadigojk pyidsø'ømdit jap oo'kpi jutjøtpy, çpømbi ja tø'øxy

nøjkx jadigojk tnidø'øxy'aty, kumi tø ja niduki'iyyi t'atsnidø'øxy'ajtkøxti?

²⁴ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ka' mee m'øwyinmay, ja'agøjxp ku xkanijawidi ja Dios kyajpxy, ku xkanijawidi ja Dios myøk'ajtin.

²⁵ Ku dø'øn ja oo'kpi nøjkx pyidsømdi jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy, nipøn nøjkx kya'uk'amajtskiñi, nipøn nøjkx kya'uktø'øxmyiyø'ñi, nipøn y'u'nk tka'ukyik'amajtskiñit. Jade'en ja tsinaa'yin ja nøjkx tyiknaxti ejxim ankilis pøn tsinaadyip jap tsajpjøtpy. ²⁶ ¿Ka'ap meets xnijawi, jøts ku ja Dios kyajpxy wya'añ ku ja oo'kpi pyidsø'ømt jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy? ¿Ka'anim ja nøky x'ixpøkti midi ja Moisés ojts tja'ay, ma ja tnigajpxy sudso Dios ja ojts myigajpxyi jam ujts aayjotp? Ku ja ojts ñii'mxyi: “Tum øts xdios'ajttip ja Abraham, ja Isaac jøts ja Jacob.” ²⁷ Kidi oo'kpipts ja ñidios'ajtpy, pø ja'axi ja ñidios'ajtpy jøts ja tyikjujky'att øy pøn. Jøts mga'øwyinmaapy meets idø'øn ku xka-janchjawidi.

Ja møj kutujk midi ja Dios ñi'ane'empy

²⁸ Xjats winet yja'jty tu'uk ja kajpxwejpitøjk ja myigu'uk midi wyinaty tø tmadøy ku ja Jesús jam jade'en tminagyajpxyi ja saduceotøjkti, jøts kumi ja wyinaty tnijawi ku ja Jesús wyinaty øy tø y'adsøøy, winets ja tyiktiiy, yide'en ja tnimaay:

—¿Midi'ibi ja Dios ja kyutujk jawaani møj jøts nmimado'owint?

²⁹ Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ja' Dios jawaani møj kyutujk'ajtpy midi wamp yide'en: “Israelit jaa'y, ukmadowdi meets, tu'ugyi ja Dios pøn adøm ndios'ajtindip. ³⁰ Jøts tsokti ja

jawaani ejxim niti jade'en xkatsokti, amumjoojt ja xwindsø'øgidit, ja' tu'ugyi mjotmay'attip, ja' tu'ugyi møk m'ajot'attip.” Yā'at idø'øn øgyutujk'ajtp. ³¹ Jøts jap jadu'uk midi ñiñayjade'en møj, yide'en ja wya'añ: “Tsok mmigu'uktøjk, windsø'øgi mmigu'uktøjk, jade'en xtsokt jøts jade'en xwindsø'øgit sa kø'øm mnachøkyi, jøts sa kø'øm mnawyindsø'øgiyi.” Ka'ap jadu'uk kutujk te midi jawaani møj sa ya'adindi.

³² Xjats ja kajpxwejpitøjk wyaañ:

—Windsøn, ka' me mgajpxigøy. Tiy janch me mwa'añ jøts ku Dios ja tu'ugyi, ku ka'ap jadu'uk pøn. ³³ Janch me mwa'añ jøts ku Dios amumjoojt ndsojkint, jøts ku ja amumjoojt nwindsø'jkint, jøts ku ja tu'ugyi møk n'ajot'ajtint, tyimdyiigyajpxy jade'en ku nmigu'uk ndsojkint jade'en sa kø'øm nnachøjkyi'imp. Ne'egi tyimy'ø yø jade'en ne'egi Dios chøjkpy, jøts ka'ap jadine'en yiktsøky ku jiyujk ku ja ti ndawindsø'jki'int, ku ja ti ndamiyojxin jam altajrkøjxp.

³⁴ Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja jaa'y ku ja Dios kyajpxy twinmadooji, ku ja yikxon øy tsuj y'adsoojyøø, winets ja tnimaay:

—Tyimyjawaani kya'ity jøts mets ja Dios kyutujk xkupøjkit midi yjaa'y ja tyanitanaapy.

Jøts jade'en ka'ap pøn y'uknay'a'ejxiniyi jøts tyiktøø'adø'øtst øy tyii'ji.

¿Janch idø'øn ku ja David t'ap'aty ja Cristo?

³⁵ Jam ja Jesús wyinaty yik'ixpiky tsaptøjkjotp, jamts ja yide'en wyaañ:

—¿Sa dø'øn ja kajpxwejpitøjk wya'andi? ¿Pønik idø'øn tijy pøn ja Dios Teety ya pyiktaajk naxwiiñ

jøts wyindsøn'att? ¿Nugo ja møj windsøn David y'ap ja tijy, kidi? ³⁶ Janch jade'en wyaañdi, ka'ap idø'øn ja kya'pxyi kumi kø'øm ja David wyaañ ku Espíritu Santo ja ojts y'agajpxiyi, winets ja Dios kyajpxy ja ojts tjaajyi ma wyaañ yide'en:

Yide'en ja Dios Teety tnimaay ja nwindson'ajtim:
 “Ixa'ak jøts ø xpudsøønit n'aga'ñ'ampy,
 jøts øts yø mmidsep nmimajadakøxt.”

³⁷ ¿Pøni yø' wyindsøn'ajtim, sudso yø ndejint nugo t'ap'att?

Jade'en ja Jesús wyaañ. Janch namay ja jaa'y jam wyinaty, jøts janch jotkujk ja jam wyinaty pyatmadøyi.

Kuja Jesús ttamigajpxy sa'y adø'øtsti ja jaa'y midi yik'ixpøjktip jam tsaptøjkjotp

³⁸ Yide'en ja Jesús wyaañ ku ja jam wyinaty yik'ixpiky:

—Øyim mnay'ejx'etidit, ejxim meets kajpxwejpitøjkin, mnay'ejxniyidi pøn ja wyet yøñjaw i tpajidøjttip ku yø'ødyi, pøn muum tuu'ajy nagyajpxpoo'kxi ttsojktip windsø'øgi winjawi, ³⁹ pøn ja øybi tsinaabyajt ttsojktip jap tsaptøjkjøtpy, pøn ja tsinaabyajt twi'ejxtip ku kyaawya'andi, ⁴⁰ jøts ja' ja ku'øktyø'øxyøjk pyøjkidip ja myeeñ, jøts ja jaty i tku'øø'ndi, ñadyijyi ja øy Dios'ajot'atti. Janch møk ja nøjkx tku'ayowidi ku jade'en y'adø'øtsti.

Kuja ku'øktyø'øxy tpiktaajky ja lyimunsi

⁴¹ Tuk'ojk ja Jesús y'ixaajky jap møj tsaptøjkjøtpy, jap ja wyinaty chøøni jap kajuun windujpy ma ja jaa'y ja myeeñ tpikta'akti midi ja yojxtip, jap ja t'a'ejxuky ja jaa'y sa jaty jap pøn myeeñ wyinaty

tpikta'akti, namay idø'øn ja'adi. ⁴² Winets yja'jty tu'uk ja ku'øktyø'øxy pøn wyinaty janch ayoop, pøn wyinaty niti ka'ejtxip. Ja'ats pyujxmeeñu'nk majtsk tkugo'oniyii'ñ jap meeñ abøjk'ii'ñjøtpy, tuki'iyi dø'øn ja tpiktaajky midi ja wyinaty myøøt'ajtpy. ⁴³ Winets ja Jesús tyaaajxyii'ñ ja pyabøjkpitøjk, jøts ja tnimaay:

—Janch meets idø'øn nnøjmi ku yø ku'øktyø'øxy janch ne'egi jawi ndejint ja myeeñ tø tyøxy. Nipøn jaa'y ja myeeñ jade'en tø tkayøxy pøn jaty ja myeeñ tø tja'agonidi jap kajuunjøtpy; ⁴⁴ kumi ja myeeñ windank yø jap nugo tø tpikta'akti; jøts yø tø'øxyøjk øy idø'øn yø ayøy, ne'egi tø yø tpiktakixy ja ñidsinaajyk midi yø jam myøøt'ajtpy.

13

Ku ja Jesús tnigajpxy jøts ku ja tsaptøjk yjett

¹ Xjats ku ja Jesús pyidsiimy jam møj tsaptøjkjotp, winet ja pyabøjkpitøjk ja tu'uk ñimaajyøø:

—iWindsøn, ejxik mets, ti tsaa yø jade'en jøts ti tøjkyø jade'en!

² Xjats ja Jesús y'adsøoy jøts ja wyaañ:

—¿M'ijxpy yø møj tøjkyø? Ni tu'ugin yø tsaa ya nøjkx kyatañ nikiibyety. Me'endip ja jaa'y jøts ja nøjkx tjaagøxtø tuki'iyi yø tøjkyø.

Ja ejxa'an midi yik'exp ku wyinaty yiktüdyunwanidi ja naxwii'ñit jaa'y

³ Xjats ja jade'en ñøjkxtøø jam kojpkøjxp midi txøøw'ajtp Olivos, ja kojpk midi jam wyinaty tsaptøjk awemp tãmp. Jamts ja Jesús y'ixaajky, jøts pyabøjkpitøjk ja jam amaa'tsk yiktøøjiyøø, yide'en

ja Pedro wyandøø møøt ja Jacobo, møøt ja Juan, jøts møøt ja Andrés:

⁴—Ja' øø ndsøjkpy jøts øøts xukmado'ot windem idø'øn yø tsaptøjk jade'en yjatt. ¿Ti tiy'ajtin øøts jawyeen n'exp jøts ku dø'øn ja jade'en wyinaty yjatwa'añ?

⁵Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Øyim mnay'eix'etidit, ejxim mee pøn mwìn'øø'niiyi. ⁶Kumi may jaa'y nøjkx myendi jøts øts ja x'adunaxtit, jøts ja ñøø'mdit: “Cristo øts”, mayjaa'y ja jade'en wyindaay'attip.

⁷Jøts ku meets ja tsep øy mā xnimado'ot ku ja tsep wyingoni, kidi mdsø'øgidi kumi jatp idø'øn ja jade'en, ka'ap ja ñaxt jøts ka'ap ja' tiidyu'unin xøøwi. ⁸Kumi ja møj ja mutsk ja kajp nøjkx cheptundi xem yam, windsøndøjk ñañibidø'øgidit pøn jaty yikutujktip ya naxwiiñ; maawyeen ja ujkx nøjkx ñaxy, me'emp ja yuu, may'ampy ja jaa'y nøjkx ja myigu'uk tmidsepøkti a'øy'ampy pøn ja nugo tyikma'attip. Jøts ku dø'øn ja jade'en yjatt tso'ondakpnim idø'øn ja ayo'on wyinaty jade'en.

⁹Jøts øyim mnay'eix'etidit; kumi myikøyakp meets mā kudunktøjk yikutukti, jøts mee nøjkx myiktsiiky myikwøpy jap tsaptøjkjøtpy. Mwinguwa'agip mee nøjkx ja møj windsøndøjk; øts meets jap xkunøjkxip jøts ja windsøndøjk myikmadya'agidit, xjats meets idø'øn ja nja' xnigubojkit. ¹⁰Namga'anin ja tiidyu'unin xøøw tpaaty ku ja øgyajpxy ku ja ømyadya'aky øy magajp yikajpxwa'kxt. ¹¹Jøts ku jade'en ja kudunk øy madsoo myiktawinguwawidit, kidi xkumayidi xkudajidi sudso x'adsojimbettit.

Jade'en idø'øn mwa'andit pøni sa Espíritu Santo winet myik'ayukpaadyidi; kidi meedsip kø'øm mgajpxp, ja Espíritu Santo meets m'agajpxiyip. ¹² May ja jaa'y ttukmiga'axwa'kxy ñagyøyakidit jøts y'ooktit, may ja u'nkteety ja y'una'jk nøjkx tmidsepøkti jøts ja tkøyaktit, nayide'en ja una'jk nøjkx tmidsepøkti ja tyeety ja tyaak kunim o'jkin ja ttukpaattit kø'øm. ¹³ Jøts mdumidsep'attip meets ja jaa'y ja'agøjxp ku meets øts xjanchjawi; jøts pøni pøn ja ayo'on jade'en tmidanaapy kunim y'ookt, ja' idø'øn nøjkx nitso'ok'ajtp.

¹⁴ 'Jade'en ja Dios kyugajpxy Daniel tjaay tu'uk ja nøky ma ja ojts tnigajpxy midi ja jaa'y tyikma'atp, jøts ku meets ja jade'en x'ext ku ja ma tø yikpikta'aky ma ja kyapaat'aty —pøni pøn ya'at nøkyajpxy, wan tja'gyuki—, jøts pøni pøn jam Judea tsinaadyip wan tkaknøjkxti jam kojpkjotp. ¹⁵ Jøts pøni jam wyinaty tø pyety tyøjkøjxp ja'abi xøøw, jøts ku ja wyinakt ka'ap ja yjaaktyimy'atstøkit jap tøjkjøtpy jøts ja tjaakyikpidsø'ømt øy ti, ne'egi tø'øp ja' ku ja jadi'iñi yjaaka'akt; ¹⁶ jøts pøni pøn jam wyinaty kyamjotp, ka'ap ja y'ukwimbejtnit jam tyøjk windum jøts ja wyet ja tjaak'atswetst. ¹⁷ iTi yjanch'ayøøy ja tø'øxyøjk pøn wyinaty jøtpyti, pøn jam wyinaty myutsku'nk tmøøt'ajttip ja'abi xøøw! ¹⁸ Ajot'att amidowdi ja Dios jøts kidi yja'aty ja tiempí winet et ku ja et wyinaty xyuxy, jøts kidi ja'abi xøøw mga'akti; ¹⁹ kumi ja dø'øn nøjkx ja møk ayo'on tyuñiyi midi ka'anim yik'ixy nijuuni wine'en ñaxy kujk ja tiempí jaayip ku Dios tyiktso'ondaajky yø naxwii'ñit, nika'ap nøjkx jadu'uk ja ayo'on

jade'en yik'ixy sa ja'ajin midi idø'on me'emp.
²⁰ Jøts ku Dios Teety ja jeexyip tø tka'agajpxuky kon ja ayo'on, ti pøn xijy jade'en nitso'ok'atp; jøts ja'agøjxp Dios Teety ja tø tyikøñ ku ja ttsøky ja yjaa'y pøn ja tø twiwich.

²¹ 'Pøni pøn mdukmadojidip, pøni pøn mnimaajyidip: "Ejxti, ixya dø'on ja Cristo", uk ku myiknøjmidit "Ejxti, ixem ja Cristo tyani", kidi xmibøkti. ²² Ja' idø'on nøjcx jade'en wandip pøn ñadyiyi jade'en sa Cristo sa ja Dios kyugajpxy, pøn ja miku' myøk'ajtin nøjcx tyiktuujnidip jøts ja nayide'en ttu'unt sa Diosin, yjawin'øø'mbaatwa'amp ja nøjcx pøn ø tø nwiwich. ²³ Jøts nay'ejx'etidi meets, nayjöp'ejxidi jøts kidi mwindaay'atyidi ja miku'; patki'jyi meets yø yam ndukmadøy.

Sa mye'ent ja naxwii'ñit jaa'y myøjkudanaabyi

²⁴ 'Ku dø'on ja tiempi ñaxt ma et ja ayo'on tyuniyit, winet ja xøøw y'ookt, winet ja po' y'ookt, jøts ja ka'ap y'uk'anidit, ²⁵ ka'agøjxp yø maadsa' jam tsajpwemp, jøts naxp ja uyx jam tsajpwemp. ²⁶ Xjats t'ejxtit ja naxwii'ñit jaa'y ja myøjkudanaabyi ku ja kyutujk tmime'ent møk'ajtingøjxp yoots agujkp. ²⁷ Winets øts ja n'ankilis ngajxwa'kxt, ja'ats øts ja njaay' xwaamujkip pøn øts tø nwiwetsti øy madsoo, yikwaamuktip ja' øy ja wyinaty ma tyimyjatsøønididi.

²⁸ 'Uk patmadojidik øts ja n'ixpøjkin: Ku ja iigi kipy y'awaj y'u'nk'aty jøts ku ja kujk xyimumbøjkni, jade'en yiknijawi ja et jøts ku y'anda'akwani. ²⁹ Nayide'en idø'on ja n'ukpiktaajkint sa ja ayo'on nøjcx ñaxy; jøts ku

ja jade'en x'ejxtit, jade'ents meets ja xnijawidit jøts ku øts wyinaty nmenwani. ³⁰ Janch meets idø'øn nnøjmi, jatp idø'øn ja jade'en namga'anim jaa'y wyinaty y'ookti. ³¹ Najxp yø naajx yø tsajp y'ity, jøts niwindem øts n'ayuujk kyanaxy.

³² 'Ka'ap ja et ja xøøw yiknijawi pøni juuni dø'øn ja jade'en yjatt, nipøn ja tkanijawi, ni ankilis ja tkanijawi, jøts ni Dios U'nk ja tkanijawi. Ja Dios Teety ja tu'ugyi tnija'wip.

³³ 'Jøts nayjöp'ejxidi meets ejtp, ejtp ja Dios x'ajot'attit kumi ka'ap meets ja xnijawi pøni juuni øts wyinaty nwimbejtkojmit. ³⁴ Jade'en idø'øn ja ndejint n'ukpiktaajkint ejxim ja jaa'y midi nøjkxp jagam widejtpi, jøts ku ja chøøñ y'uk'ane'empy ja tumbi ja', tu'uk jaty tyumbi ja t'uktunkmø'øy jøts y'ukpiktakpy tøj k adinaabyi ja tu'uk, pøn t'ejx'etp ja tøj k. ³⁵ Jøts ejtp idø'øn mjöp'ejxtit, kumi ka'ap meets ja xnijawi pøni juuni yja'att ja mwindsøn midi kudøj k'ajtp, jotmøñ ja yja'aty ux, uk jotmøñ ja yja'aty tsuu'm, jotmøñ ja yja'aty ku tsapni'aaaw y'ayajxnidi, uk jotmøñ ja yja'aty jøpkyoots; ³⁶ ka' ti nnija'win pøni juuni ja yja'att, kuts meets ja jotmøñ mmaagubaadiyit yam meets jap wyinaty mmaa'y. ³⁷ Midi mee ndukmadøøpy, niduki'iyi øts idø'øn ja jaa'y jade'en nnøjmi jøts tjöp'ejx'ettit.

14

Ku ja Jesús yikajpxy'aty jøts ja yikmatst

¹ Ja majtsk xøøw wyinaty kya'ity jøts ja paski xøøw tpaatt ku ja jaa'y tkaydi ja tsapkaaky jadi'iñi midi ja levaduri tkamøøt'ajtp. Winet et idø'øn ja teetywindsøn møøt ja kajpxwejpitøj k t'ixa'adi ja

taay ja winmaa'ñ sudso ja tjadyimy'ukmatstit ja Jesús awin'òòni'ampy, jòts ja tyik'ooktit. ² Xjats ja yide'en kò'òm ñawyajnidòò:

—Ka'ap ja jade'en y'òy'att ku ja nmajtsint xòjòjty, tsojk ja jaa'y jade'en xem yam pyidò'òktit jòts adòm ja sagasa xu'unindit.

Ku ja Jesús yiktagutajmji'iky ja pa'akxuu'kpi

³ Jam ja Jesús wyinaty ma ja kajp txòow'aty Betania, jam ja wyinaty tyòk'ayò'òy Simón wyindum, ja jaa'y pòn wyinaty axòò'kpim putsp; jam ja Jesús wyinaty twindsòòni ja mesi ku tò'òxyòjk tu'uk tmija'jty ja poop tsaadu'jts midi wyinaty tmòòt'ajtp ja aceite midi janch pa'akxuu'kp, jòts midi janch tsowi to'jkip. Ja'ats ja tò'òxyòjk ojts tkupu'udu'uty, jòts ja Jesús kyubajk ja ojts ttanitajmyi. ⁴ Winets ja jaa'y y'ambòjktòò pòn jam wyinaty winaagindi, yide'en ja ojts ñawya'añidi:

—¿Tigòjxp ku yò pa'akxuu'kpi jade'en nugo tò wyindigòy? ⁵ Tò yò jeexyip ne'egi yiktòòky tigòòk magò'pxy denarios, jòts ayoobi jaa'y ja jeexyip ja meen yiktabudòki.

Jòts ja tjanchmyi'ambòjktòò ja tò'òxyòjk.

⁶ Winets Jesús ja ojts ñii'mxyidi:

—Majststu'utti; ¿ti yò mdamigajpxtip? Òts yò jade'en tò x'òdyuñ. ⁷ Kumi ejtp meets ayoobi jaa'y xpaatt x'ext, jòts ødyundi meets ja' pòni juuni meets ja kò'òm xmay'atwa'añ; jòts kidi xjòp'ejxti jòts òts meets ejtp xpaatt x'ext. ⁸ Tò òts idò'òn yò tò'òxyòjk jade'en xuñ pòni sa òts idò'òn yò xamidsòkyin; tò òts ja pa'akxuu'kpi yò xanitemy kumi x'ookjòp'ejxnip òts idò'òn

ja', paty idø'øñ xyik'øø'yiiñi xyikpaajtiñi kumi wingonip øts ja n'o'jkin. ⁹ Janch meets idø'øñ nnøjmi, ku øy maðsoo yikajpxwa'kxt ja øgyajpxy ja ømyadya'aky ya naxwiiñ, nayide'en yø øy maðsoo yiknimadya'akt ku øts yø tø'øxyøjk jade'en tø xmay'aty, yikja'myatsp yø øy juuni ku yiknimadya'akt.

Ku ja Judas ñay'awajniyi jøts ja tkøyakt ja Jesús

¹⁰ Winets ja Judas Iscariote chøø'ñ pøn ja Jesús pyabøjkpitøjk wyinaty møøt ñimakmajtsk'aty, jøts ja ojts tninijkxy ja teetywindsøn, ja'ats ja møøt tkajpxy'ajty jøts ku ja tkøyakt ja Jesús. ¹¹ Xjats ku ja jade'en tmadoodøø, winets ja jyanchxondaktøø, jøts ja Judas ja meeñ jaty yiktami'awa'anii'ñ. Ja'agøjxpts ja Judas t'ixaay ja taay ja winmaa'ñ juuni et ja t'ukøyakt ja wyindsøn.

Ku ja nwindsøn'ajtim yjaak'a'ux'ajtni møøt ja pyabøjkpitøjk

¹² Xjats ku ja xøøw tpaajty midi ja israelit jaa'y yjanch'amaay'ajttip, ku chapkaaky ja jadi'iñi tkaydi midi levaduri tkamøøt'ajtp, ja'abi xøøw idø'øñ wyinaty tø tpaaty jøts ku ja xøøw midukxøøw tyuñi, ja' ja tyejtíp paski, ja'abi xøøw idø'øñ ja tyukni'o'jkiðip ja borreegi maxu'unk, paty ja pabøjkpitøjk winet et tyiktøødøø ja Jesús jøts ja tnimaadyøø:

—¿Ma øøts ja paski a'ux nyik'awext jøts ni'amuki n'a'ux'ajtidit?

¹³ Xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk namajtsk tka-jxtsøø'ñ, yide'en ja t'ukniamaay:

—Nøjkxti jam møj kajpjotp, jamts inet jaa'y tu'uk x'ejxpaattit pøn jam wyinaty tsiy tyanigo'onip,

ja'ats mbanøjktip, ¹⁴ jøts pøni ma ja yja'aty, japts ja kudøjk xnøjmidit: “Yide'en ja windsøn wya'añ: ¿Maḱ idø'øn ja tøjkjoojt, maḱ idø'øn ja pyabøjkipitøjk ja tmøøtka'aty tmøøt'uukt, maḱ idø'øn paski a'ux ja tka'adyit?” ¹⁵ Winets meets inet ja myiktuk'ext tu'uk ja tøjkjoojt jap nīpat tøjkiḱxy midī jap a'ejxi abaadi ejtnip; japts meets ja jii'kxy xyik'øyidit midī njøø'kxindip.

¹⁶ Xjats ja pyabøjkipitøjk namajtsk ñøjktøø jøts ja ojts yja'atti jam møj kajpjotp, jamts ja jade'en tjanchpaattøø sa Jesús ja wyinaty tø tyukmadøyidi, jøts ja jam tyik'øyidøø ja paski a'ux, winets ja wyimbejtøø ma choo'ndøø.

¹⁷ Xjats ku ja et kyoodsiyii'ñ, winets ja Jesús ja pyabøjkipitøjk nimakmajtsk jam tmøøtja'ljty. ¹⁸ Jøts ku ja twinguwa'atsidøø ja kyaabyajt, kuts ja jam wyinaty kyaañidi, winets ja Jesús ja pyabøjkipitøjk tnīmaay:

—Janch meets idø'øn nnøjmi jøts ku ja ixyam nidu'ugin nmøøtkay pøn øts inet amaa'tsk'ampy xkøyakp.

¹⁹ Xjats ja pyabøjkipitøjk yjanchjot-may'oo'kpøjktøø, jøts ja nidu'uk jaty tyiktøøddøø:

—¿Wan ja ndejint y'øtsi?

Nayide'en jadu'uk wyamøø:

—¿Øts ndejint jade'en adø'øtsp?

²⁰ Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Tu'ugyi ja' pøn øts idø'øn jade'en xu'ump, jøts ka'ap ja yjagami, ixya adøm idø'øn ja nmøøt'a'ux'ajtindi, nidu'ugin meets jade'en xunwa'añ. ²¹ Jade'ents idø'øn yjatt ja naḱwii'ñit jaa'y myøj kudanaabyi sam ja Dios kyajpxy wya'añin; jøts iti ja jaa'y yjanch'ayøøy pøn øts

jade'en xkøyakp amaa'tsk! Tø ja jeexyip ne'egi tyiy ku jeexyip kyidyimgye'exy.

²² Ku dø'øñ ja jade'en ixam wyinaty kyaydi, winets ja Jesús tnixajiyii'ñ tu'uk ja tsapkaaky, jøts ja ttamøja'wiyii'ñ ja Dios Teety, xjats ku ja t'adujkpajky, winets ja tmøøy ja pyabøjkpitøjk, yide'en ja wyaañ:

—Kaydi, ya'at øts idø'øñ ñamyayi nne'kx'ajtpy.

²³ Xjats ja nayide'en t'adam'ujch tu'uk ja uujk'ii'ñ, jøts ku ttamøja'wiyii'ñ ja Dios Teety, winets ja ttuk'uk'abidsiimy ja pyabøjkpitøjk midi ja wyinaty tø t'adami jap uujk'ii'ñjotpy, niduki'iyi ja t'uktamujktøø. ²⁴ Yide'en Jesús ja ojts ñi'mxyidi:

—Yø øts idø'øñ ñamyayi nni'jpy'ajtpy midi widsu'ump widaxp øts nnikøjxp øts ngubajkp ku nyikpikta'akt jam kruskøjxp. Ja'ats may jaa'y y'ajot'attip jøts ja ñitso'ok'attit. Jade'en'ampy idø'øñ ja Dios Teety tyik'adukwa'añ ja wyanda'aky sam idø'øñ ja ttami'awa'anii'ñ ja nitso'ok'ajtin.

²⁵ Janch meets idø'øñ nnøjmi, jøts ku ka'ap n'uk'uknit yø vino, jaanim øts yø nøjkx n'uuky jadigojk ku Dios kyutujk yja'att, ku kyutujk ja ttanitanit ja yjaa'y.

Ku ja Jesús kø'øm tnigajpxy jøts ku Pedro ja kyu'øønyit

²⁶ Xjats ku ja t'øøgjxtøø ja Dios kyajpxy, winets ja ñøjkxtøø jam kojpkøjxp midi txøøw'ajtp Olivos.

²⁷ Jøts ja Jesús pyabøjkpitøjk tnimaay:

—Niduki'iyi meets inet xatsø'odyu'unt ixyamgoots; kumi yide'en Dios kyajpxy wya'añ: “Yikøyakp ja borreegi ejxpi jøts ja y'ookt, jøts ja borreegi jadi'iñi kyaakwa'kxnidit.” ²⁸ Jøts ku ø

nbidsø'ømt jadigojk jap oo'kpi jutjōtpy, winets ø nnøjkxjawyenit jam Galilea, jamts mee xpaatt.

²⁹ Xjats ja Pedro tnimaay ja Jesús:

—Øy mets mbabøjkpitøjk niduki'iyi mjadatsø'ødyuñiyi, nijuuni me ngadatsø'ødyuñ.

³⁰ Winets Jesús ja ñimaajyøø:

—Janch mets idø'øn nnøjmi jøts ku yamgoots inet mnø'ømt ku me ka'ap x'ijxy'aty, ka'aním tsapni'aaw wyinaty myajtsk'aya'axy ku mets inet tigøøk ojk mwa'ant jade'en jøts ku me ka'ap xnijawi.

³¹ Xjats ja Pedro møk'ampy tyimwyindani ja Jesús, yide'en ja tnimaay:

—Nja'øøky me møøt, nijuuni øts jade'en ngawa'ant.

Tum jade'en ja yjadu'ukpi pabøjkpitøjk wyandøø sam ja Pedro wyaañ.

Ku ja Jesús t'ajot'ajty ja Dios Teety jam Getsemani

³² Xjats ja yja'ttøø ma ja et txøøw'aty Getsemani, jamts ja Jesús pyabøjkpitøjk tnimaay:

—Ya tsøønidi, wan ø t'ats'ajot'aty ja Dios Teety.

³³ Winets ja t'ukwaay ja Pedro, ja Jacobo, jøts ja Juan, jøts ja ojts tmøøtnijkxy, xjats ja Jesús yjantyimchø'jkyyi'ñ, ka'ap ja y'ukwinmaa'nbyatni, ja'agøjxp ku ja y'ayo'on wyingøñ. ³⁴ Jøts pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Janch tyimyjotmay'oo'kp øts, øy øts yø yjawi jadi'iñi ngu'oogit. Awejxti ya ejxim mma'oo'knidi, wijy m'ettit.

³⁵ Xjats ja Jesús jawaani yjaaknajtsyø'øyyi'ñ, japts ja ojts ñagyuxendya'agiyi, jøts Dios Teety ja ojts

t'amidøy jøts ja jade'en kidi tyimy'ayo'ombaaty sa dø'øñ ja wyinaty yjatwa'añ ja'abi xøøw. ³⁶ Yide'en ja wyaañ ku dø'øñ ja ojts dios'ajot'aty:

—Mets Teety, øyik jade'en xjanchkayikjatt, jøts øts kidi jadine'en ayo'on ndyimbyaaty; øy idø'øñ kyidyimyjade'eni sam ø ndyimyjatsøkyin, jade'en øts idø'øñ ngupøkt pøni sa me xamidsøky.

³⁷ Ku ja jade'en wyaañ, xjats pyabøjkpitøjk ja tñimiiñ, maadip ja jap wyinaty ku ja ojts tpaaty; winets ja tñimaay ja Pedro:

—Simón, ¿tø me ma'oo'kni? ¿Niwine'en me waani tø mgawijy'ity?

³⁸ Wejti kajti jøts ja Dios x'ajot'attit, nay'ejx'etidi jøts kidi mmimajada'agidi ja ayo'on midi wingomp. Janch øts idø'øñ nwa'añ ku ja winmaa'ñ janchja'ødyunwa'añ, ja ne'kxts jaayi ja ka'øybi tumbi amutsk'ejxiyip.

³⁹ Xjats ja ñøjkxkojmøø Dios Teety ajot'ajtpi, nayide'en ja ojts wyangojmi sa ja wyinaty jawy-
een tø wya'añ. ⁴⁰ Winets ja myengojmøø ma
pyabøjkpitøjk ja jam, maagojmidip ja wyinaty ku
ja tpaajty, kumi janchmaa'y'oo'ktip ja'. ⁴¹ Jøts ku
ja tigøøk ojk ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk, jaanims ja
tñimaay:

—Tøts inet, maanidi poo'kxnidi. Wan jade'en
tjaty, tø dø'øñ tyimbyaaty jøts yikøyakt ja
naxwii'ñit jaay' myøjkudanaabyi. ⁴² Pidø'økti,
niwejti, wan tjaa'myindi; ìxa ja ìxyam wyingøñ
pøn øts inet xkøyàkp.

Ku ja Jesús yikmajch

⁴³ Nay jamnim ja Jesús wyinaty jade'en
wya'añ ku ja Judas yja'jty, pøn ja pyabøjkpitøjk

wyinaty mōōt ñimakmajtsk'atti, ja'ats ja mayjaa'y jam tmōōtja'jt tsujx mōōt jōts kipkyapidi. Ja teetywindsøn idō'ōn ja wyinaty tō kyexyidi, mōōt ja kajpxwejpitōjk, jōts mōōt ja mōjaa'dyōjkti. ⁴⁴Yide'en idō'ōn ja Judas wyinaty tō wya'añ jōts ja tu'uk tpikta'akt ja ejxa'anin midi ja y'ejxtip ku ja tkōyakt ja Jesús, yide'en ja wyinaty tō wya'añ:

—Pōni pōn ōts inet ndsu'kxpy, ja' idō'ōn ja wyinaty; ja'ats idō'ōn mmatstip, jōts ja xyiknōjkxtit ta'tspiky'ampy.

⁴⁵Xjats ku dō'ōn ja jam jade'en yja'jty, winets ja twinguwa'jkīyī'ñ ja Jesús, yide'en ja tnīmaay:

—Ōts, windsøn, memp.

Jōts ja ojts jade'en ttsu'kxy. ⁴⁶Xjats ja Jesús yiknīxajīyī'ñ, jōts ja jade'en yikmajch.

⁴⁷Jōts ja jaa'y pōn ja Jesús jam wyinaty myōōt'ajtpy, ja' tsujx tu'uk tnīxajīyī'ñ jōts ja ttaxikja'tstuupty ja teetywindsøn tyumbi, ojts ja tyatsk ja tyikwinajki. ⁴⁸Winets ja Jesús tnīmaay ja jaa'y pōn ja wyinaty tō myachi.

—¿Ti mee x'ejxni ku xanimenidi ja kipy jōts ja tsujx? ¿Ti mee x'ejxni, maa'tspi, ku meets jade'en xmatswa'añ? ⁴⁹Jabom jabom meets jam y'ijty nyik'ixpiky tsaptōjkjotp, ¿ti kuts meets jam xkamajch? Paty idō'ōn ya'at ixyam jade'en yjaty kumi Dios kyajpxy jade'en wamp, ¿sudso'ampy idō'ōn ja kyatō'ōt?

⁵⁰Winets ja pyabōjkpitōjk tmajtstuttō nadyu'uk ja wyindsøn Jesús, jōts ja ojts jadi'iñi y'agakpajknidi.

Ja unajk jaa'y pōn jadi'iñi kaktigōōy

51 Jamts ja Jesús wyinaty pyayø'øyi tu'uk ja unajk jaa'y pøn ja poop wet wyinaty tyukwop'ajtp, ja'ats ja yikmach; 52 winets ja wyet ja tmajtstuupty, jøts ja jadi'iñi niwə'a'ts kyejky.

Ku ja Jesús yikwaanijkxy jam kutujktaajkjotp

53 Xjats ja Jesús yiknajtswa'awiyiñiñ jam møj windsøn wyindum pøn ja teety wyindsøn'ajtip, jam idø'øn ja windsøndøjk ñamyujkøjxidøø møøt ja møjaa'dyøjkti. 54 Jagam idø'øn ja Pedro tpayø'øy ja wyindsøn ku ja yiknajtswa'awiyiñiñ jam windsøn kyutujktaajk agø'øm, jade'en ja tpaja'jty, jamts ja Pedro tmøøt'ixaajky ja tajk, ja' ja jam myøøtjo'kxpijkpy ma ja jøøn jam wyinaty tø myøji.

55 Jøts ja teetywindsøndøjk møøt tuki'iyi ja kutujk adsinaabyidi t'ixaadyøø tu'uk ja pøky, jade'en ja t'ixaadyøø ja pøky jøts ja tuku'oogiwyə'andi ja Jesús; xjats ja niti tkapattøø. 56 Kumi øy ja tigati ttaniwambatti jøts ja jade'en xem yam kyanabyaadyidi ja y'ayuujk. 57 Winaagin pyidø'økti møk'ampy jøts ja nugo tni'øøniidi øy ja yjaga-jade'eni, yide'en winaagin wyandøø:

58 —Tø øøts yø nmadøy ku yø yide'en wya'añ: “Nyikida'ap øts yø tsaptøjk midi yø jaa'y tø tyik'øyidi, jøts øts kyidigøøk xøøw jadu'uk nyikwa'kukit midi ja jaa'y kyayik'øyip.”

59 Jøts ni jade'embaat ja kø'øm kyanagyupikyidi ku ja øy sa yjawa'andi.

60 Winets ja teetywindsøn tyanaagyukyiyiñiñ jam mayjaa'yjotp, jøts ja tyiktøy ja Jesús, yide'en ja tni'aa'y:

—¿Ka' idø'øn m'adsøy? ¿Ti dø'øn jade'en myik-tani'øø'nip?

61 Xjats ja Jesús amøñi tyik'ity, jeky ja niwíne'enin kyidyimy'adsøoy. Winets ja teetywindsøn ja ojts jadigojk tyiibyikyiyi, yide'en ja ojts ñii'mxyiyi:

—¿Mets idø'øn ja' pøn Dios Teety pyiktaajky jøts mets mwindsøn'att? ¿Mets idø'øn ja Dios Teety m'U'nk'ajtip?

62 Xjats ja Jesús y'adsøoy jøts ja wyaañ:

—Øts idø'øn ja'. Øts idø'øn ja naxwii'ñit jaa'y nmøjkudanaabyi'ajtpy, jøts x'ejxtip meets ku n'ixa'akt aga'ñ'ampy ma Dios Teety, jøts ku nayide'en ø nme'ent yoots agujkpy jap tsajpjøtpy.

63 Winets ja teetywindsøn ja wyet køøm ttakø'jtsiyii'ñ ku ja y'oj'abajtyii'ñ, ja' idø'øn tyijpy ku tø ja jaabaat y'oj'amø'øty, xjats ja wyaañ:

—¿Ti ejxpi ti nija'wibi jaaktsojkiyiyi? 64 Tøxi xmadowdi sa tø wya'añ ku ja Dios Teety yø tø twingajpxnaxy; ¿sa dø'øn xjawidi ku jade'en wya'añ?

Winets ja niduki'iyi ttanikajpxtøø ja o'jkin.

65 Jøts winaagin jatyi tniðsujidøø, jatyi twinmajtstøø jøts ja ttsee'ktøø, yide'en ja wyan'adø'øtsti ku ja jade'en ttundi:

—iNajtsjawi pøn tø mgøxyi!

Jøts ja tajk ja twingoxti tjøpkoxti awa'an'ampy.

Ku ja Pedro tku'iiñ jøts ku ja ka' t'ijxy'aty ja Jesús

66 Jap ja Pedro wyinaty tøk'agi'py ku yja'jty tu'uk ja tøøxyøjk pøn ja teetywindsøn tyumbi'ajtpy; 67 ja'ats ja ojts y'ijxyiyi ku ja jap wyinaty jøn'ajpy yjo'kxpiky, tøyim ja wyinaty wyin'ejxniyi xjats ja yide'en ñimaajyøø:

—Nayide'en mets y'ijty xpawidity ja Jesús ja Nazaretit jaa'y, ¿kidi?

⁶⁸ Xjats ja Pedro ja ka'ap tnigajpxy, yide'en ja wya'añ:

—Ka'ap øts ja n'ijxy'aty pø pøn ja', jøts nguidy-imñija'wip øts pø ti me mgajpxy.

Xjats ja jade'en yø'øpyidsimy jam tajyjøp'am. Winets ja tsapni'aaw y'ayajxi'jky. ⁶⁹ Jøts ja tø'øxyøjk ojts twin'ixy jadigojk ja Pedro, xjats ja ttukmadoobinaxwa'jky ja jaa'y pøn jam wyinaty, yide'en ja wya'añ:

—Ya'at jaa'y tmøøtwidejtp yø Jesús.

⁷⁰ Winets ja Pedro ja ka'ap tkupijky jadigojk. Waani y'ijty, xjats Pedro ja jaa'y ñimaajyøø jadigojk pøn jam wyinaty:

—Mets inet mdyimyøøtwidijtpy yø Jesús; kumi Galile'it jaa'y mets, jøts jade'en me mgajpxy sa yø kyajpxti.

⁷¹ Winets ja Pedro kø'øm kyanay'ømyigajpxiyøø møk'ampy ja jaa'y yide'en:

—Tyimy'ijxpy ja Dios jøts ku nguidyimñijawi pøni pøn jaa'y meets jade'en mdijpy.

⁷² Xjats ja tsapni'aaw myajtsk'ayajxy. Winets ja Pedro tja'myejch ja Jesús y'ayuujk sa ja wyinaty tø ñi'mxyi: “Ka'anim wyinaty ja tsapni'aaw myajtsk'aya'axy ku mets inet wyinaty tigøøk ojk tø mwani ku me xka'ijxy'aty.” Jøts ja tkuyajxiyi'ñ ku ja jade'en tja'myejch jøts ku ja wyinaty jade'en nichøky tø wya'añ.

15

Ku ja Jesús twinguwa'jkij'ñ ja Pilato

¹ Xjats ku xyiijndyaaky, winets ja teetywindsøn ñamyujkidøø møøt ja møjaa'dyøjkti, møøt ja kajpxwejpitøjkti, tuki'iyi wine'en ja t'adsøøniidi ja kutujk jam tsaptøjkjotp. Jøts ja ojts tyiknøjkxti ja Jesús kowiiñ jam Pilato wyindum, jamts ja tkøyaakti.

² Xjats ja Pilato tnimaay ja Jesús:

—¿Janch mets idø'øñ windsøn'ajtp ya israelit jaa'y y'etjøøjty?

Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Øts ja'.

³ Xjats ja teetywindsøn janch may ja øø'nin tpiaktøø, yikxon ja Jesús yikni'øø'niiyiñ.

⁴ Winets ja Pilato tyiktiiy jadigojk, yide'en ja tnimaay ja Jesús:

—¿Ka'ap idø'øñ m'adsøøy? ¡Ejx! Yikxon mjanchyikni'øøni. ¡Ejx! Ja pøky kawinakjøøjp myiktani'øøni.

⁵ Jøts kyidyimy'adsoop ja Jesús ku Pilato ja jade'en ñii'mxyi; jøts ñigyumaap idø'øñ ja Pilato ja kø'øm tjawi ku ja jade'en kyidyimy'adsøøy.

Ku ja nwindsons'ajtim Jesús ñidujkiyiñ jøts ja y'ookt

⁶ Yide'en idø'øñ ja Pilato wyinaty ja kostumbri tmøøt'aty ku ja paski xøøw tpaaty, winets ja tyik'awa'atspidsimy nidu'ugin ja tsumyjaa'y, pøni pøn ja mayjaa'y yik'awa'atspidsømwandip. ⁷ Jamts wyinaty tu'uk ja pøkyjaa'y tsumy pøn txøøw'ajtp Barrabás, ja' ja jap møøt chum'ity pøn ja wyinaty møøt tø yikjaa'y'øøky ku tsep ja wyinaty tø ttundi møøt ja kudunktøjk. ⁸ Xjats ja mayjaa'y jam jade'en myendøø, jøts ja t'amidoobinaxwa'aktøø ja Pilato jøts tsumyjaa'y ja tyik'awa'atspidsø'ømt

nidu'ugin sa kyostumbri ja wyinaty tmøøt'aty.
 9 Winets ja Pilato y'adsøøy jøts ja tnimaay:

—¿Sa mee m'ukwa'añ, wan yø israelit windsøn tyikmajtstu'uty?

10 Jade'en ja wyaañ kumi tø dø'øn ja wyinaty tja'gyuki jøts ku ja teetywindsøn wyinaty nugo tø tkøyakti ja Jesús tanejkingøjxp. 11 Xjats ja teetywindsøn tkajpxwejkøjxtøø ja mayjaa'y. Ojts ja t'agajpxidi, jøts ja wya'andit jøts wan ja Barrabás t'awa'atspidsimy jøts ka'ap ja Jesús. 12 Xjats ja Pilato tyiktuy ja mayjaa'y, yide'en ja tnimaay:

—¿Jøtsimts yø israelit windsøn, sa yø yiktu'unt?

13 Winets ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø møkta'aky:

—¡Yikruspat!

14 Xjats ja Pilato tnimaay ja mayjaa'y:

—¿Ti tundigøø'yin yø tø ttuñ, ti yø kyubatp?

Winets ja tjaaktyimyikjinajxtøø, møk'ampy ja yjaaktyimwyandøø:

—¡Yikruspat!

15 Jøts kumi yikjotkukiwyampy ja Pilato wyinaty ja mayjaa'y, xjats ja tyik'awa'atspidsimy ja Barrabás; jøts ku ja t'uknankwyojpxøø ja Jesús, winet ja ojts tkøyaky jøts ja kyiruspatt.

16 Xjats ja soldaditøjk tyiknøjkxtøø ja Jesús jap kutujktaajk'agui'py ma ja ttejt Pretorio, ma ja masyoldadi jap wyinaty chøønidi, japts ja myisoldadi ja twaamukøxti. 17 Winets ja tsuu'nk wet ja ttuktatøjkidøø ja Jesús midi ja windsøndøjk nugo myiwindsøn'ajttip, jøts ja kujp awiity ttukoroni'atti. 18 Jøts ku ja jade'en t'uktundøø,

winets ja wyambinaxwa'ktøø møk'ampy, yide'en ja tkajxpoo'kxtøø:

—iMay xøøwim may jumøjtīm mdsøønīt mdanīt mets israelit jaā'y wyindsøn!

¹⁹ Jøts ja kipy ja ttaxikwojppjø'ktøø, ojts ja tñidsujidi jøts ja ñadyijyi twinguxanidi, ñadyijyi ja twindsø'øgidi. ²⁰ Xjats ku dø'øn ja jade'en t'uktaxe'ktøø, winets ja tsuu'nk wet ja ojts tjajniidi jøts ja ttuktatøjkidøø ja wyet midi ja wyinaty wyet'ajtpy. Xjats ja jatyi twaabidsømdøø jøts ja kyiruspatt.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús kyiruspejty

²¹ Xjats ku ja Cirenīt jaā'y jam wyinaty ñaxy pøn txøøw'ajtp Simón, kyamjotp ja wyinaty chøøñ; ja'ats ojts yiktaguwani jøts Jesús kyirus ja tpadsojmit, ja' idø'øn jade'en jajtp pøn ja Alejandro møøt ja Rufo tyeety'ajttip.

²² Xjats ja mayjaā'y tyiknøjkxtøø ja Jesús jam Gólgota, mā ja et jade'en txøøw'aty midi jade'en tyijpy ayuujk Oo'kpi Kyubajk Pajk. ²³ Jamts ja tmøødyøø ja vino midi wyinaty tø yik'adamuky møøt ja tsøøy midi yiktejp mirra, ja' ja ojts tmo'odi ja Jesús, jøts ja ka'ap tkupijky, ka'ap ja t'uujky.

²⁴ Winets ja tyikruspajttøø; jøts ja soldaditøjk tyikwa'kxtøø ja Jesús wyet, ojts ja tñiguyatti, jøts pøni pøn majadakp ja'ats ja wet twejtstøø.

²⁵ Jaa dø'øn ja xøøwu'nk wyinaty waani pyety ku dø'øn ja jade'en tyikruspajttøø. ²⁶ Jøts letri ja jam tkøxjaadyi; yide'en ja tyikwa'andi: “Israelit jaā'y ya'at ja wyindsøn.” Ja' dø'øn ja ojts ttagubatti kidi tiil'jip. ²⁷ Namajtsk ja maa'tspi ja tyikruspajttøø nay jam møøt ja Jesús, tu'uk aga'ñ'ampy jøts tu'uk

anajy'ampy. ²⁸ Janch jajt idø'øn ja jade'en sa jap nøkyijxpy wya'añ, ku yide'en wya'añ: “Møøt ja yiktamimacho'owiyii'ñ ja møj ka'øy jaa'y.”

²⁹ Xjats ku dø'øn ja jaa'y jam ñaxti kruswemp, ka'ap ja tjanch'ømyigajpxti, wyibejptip ja kyubajk ja jam, jøts ja tnøjmidi:

—iJøj! Metsxi xijy tsaptøjk myikidaapy, jøts mets ja xijy jatyi kyidigøøk xøøw xyiktanaagyukigyojmi, ³⁰ ñankñitso'ok'atits me kø'øm jøts mwinaakt jam kruskøjxp.

³¹ Jade'en ja jaa'y wya'andi, nayide'en ja teetywindsøn wyamidi møøt ja kajpxwejpitøjkti, yide'en ja kø'ømyi ñawya'añidi:

—May abiky jaa'y tø tyiknitso'ok'aty, jøts ka'ap kø'øm tjaty sudso ñankñitso'ok'atiyit. ³² Pøni ku net njanch'ejxint yø Israelit jaa'y wyindsøn wyinaakt jam kruswemp, winet inet njanchja'win jøts ku yø yjanchja'aji ja Cristo.

Ja jaa'ybaat ja kya'ømyigajpxøø pøn ja jam wyinaty møøt tø yjakruspety.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús y'ø'jky

³³ Xjats ku kyujkxøøw'ajty, winets kyoodsiyii'ñ ja ñaxwii'ñit, jaanim ojts yjajta'aky møj winakxyøøw.

³⁴ Jøts ja Jesús møk'ampy wyaañ:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —midi tyijpy: Dios Teety, Dios Teety, ¿jadits ku ø tø xnanktyuñi?

³⁵ Winaagin ja jaa'y jade'en tmadoodøø pøn jam wyinatyi jøts ja wyandøø:

—Madowdi, ja Elías yø wyaadsøøpy.

³⁶ Xjats tu'uk myiiñ janch pujtpim pøn tnixajiyii'ñ ja tanøxe'jts midi jade'en t'ejxp ejxim ja xa'akjoptsin, ja'ats ja ojts tyikxøøky jap vino

ta'amjɔtpy jɔts ja tɔiktaajky jam kipy jɔp'am, winets ja jade'en tta'adejyɪi'ñ ja Jesús jɔts ja ttukwimuukwa'añ, yide'en ja wya'añ:

—Majstutu'tti; wan t'uk'ijxyim pɔni janch'ukyikwinajkip inet idø'øn ja Elías jam kruskøjxp ku inet ja mye'ent.

³⁷ Winets ja Jesús møk'ampy yaajxy, jɔtsnim ja y'ø'jky. ³⁸ Jɔts nay jatyi ja wet kujkwa'kxy y'akø'øtspajky midi ja tsaptøjk jam wyinaty y'awejtstuk'ajtpy, kubajk'ampy ja kyø'øtstøjkijyɪi'ñ jɔts ja kyø'øtskidaajky ok'am'ampy. ³⁹ Jɔts ku ja soldadi windsøn jade'en ojts t'ixy pøn ja Jesús jam wyinaty twindanaapy, winets ja wyaañ ku ja Jesús wyinaty jade'en møk'ampy tø ya'axy, jɔts ku ja wyinaty tø y'øøky, yide'en ja wyaañ:

—Janch tiy tam idø'øn Dios tam ya'at y'ity y'U'nk.

⁴⁰ Jam ja tø'øxyøjk wyinaty tyanaamyidi pøn jam jagam a'ejxujktip; ja Salomé, jɔts ja María Magdalena jam wyinaty møøt jadu'uk ja María midi ja Jacobo tyaak'ajttip møøt ja José. ⁴¹ Ja tø'øxyøjk idø'øn wyinaty tø tpawidetti ja Jesús, jɔts ja' ja wyinaty tø t'ejx'letti ku ja Jesús jam Galilea wyidijty. Jɔts jam ja tø'øxyøjk wyinaty y'a'ejxujkmidi pøn ja Jesús jam wyinaty tø pyani-jkxyi Jerusalén, møøt ja jam wyinaty tø yja'atti.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús ñ'kxyikpiktaajky jap oo'kpi tsaa jutjɔtpy

⁴² Xjats ku chuu'wiyɪi'ñ ku ja poo'kxin xøøw wyinaty kyimjabom tpaatwani, ⁴³ winet ja José myiñ, ja Arimate'it jaa'y pøn wyinaty ja kutujk t'adsinaadyip. Ja'ats idø'øn tjøp'ejxp jɔts ja ttatøkiwya'añ ja Dios kyutujk midi ja yjaa'y ja

tyanıtanaapy, jøts ja ojts amumjoojt myiñ mā dø'øn ja Pilato jam wyınaty, jøts ja t'amıdooji ja Jesús ñe'kx ku ja wyınaty tø y'øøky. ⁴⁴ Xjats ja Pilato ñıgyumaap yjajty ku dø'øn ja wyınaty tø y'oo'kni, winets ja tyaajxiyii'ñ ja soldadı windsøn jøts ja tyiktiıy pøni janch ku dø'øn ja wyınaty tø y'øøky. ⁴⁵ Xjats ku ja soldadı windsøn ja ojts tıngajpxy jøts ku ja janch jade'en, winets ja Pilato tkøyajky ja oo'kpi jøts José ja yikmøøy. ⁴⁶ Xjats ja tjuuy tu'uk ja poop wet midi øy midi majpxy, jøts ku ja tyikwinajky ja oo'kpi, ja'ats ja tya'amojts, jøts ja tpıktaajky jutjøtpy midi ja wyınaty tø tyikjuty jam tsaajotp. Jøts ku dø'øn ja jade'en tpıktaajky, winets ja møj tsaa ja tta'agiıy. ⁴⁷ Ojts idø'øn ja María Magdalena møøt jadu'uk ja María, pøn ja José tyaak'ajtpy, t'ejxtøø mā ja Jesús wyınaty tø yikpıkta'aky.

16

Ku ja nwindsøn'ajtim Jesús yjukpyijky jadıgojk

¹ Xjats ku ja poo'kxin xøøw ñajxy, winet ja María Magdalena t'atsjuudyøø ja pa'akxuu'kpi møøt Jacobo tyaak, møøt ja Salomé, jade'en ja ojts t'atsjuudyı jøts Jesús ja t'atspıkta'akwajnidı ku ja wyınaty tø y'oo'kni. ² Xjats ja ojts ttaninøjkxti jøpyı ku ja samaan wyınaty tø y'abety, xøbıdsımyu'nk ja yja'ttøø jam møj tsaa aguıjkp mā ja Jesús jam wyınaty tø yikpıkta'aky. ³ Yıde'en ja køøm ñawyajnidøø:

—¿Pøn inet ja tsaa tjanch'agiıdyu'ut jøts ndøjki'int?

⁴ Xjats ku ja yja'ttøø, winets ja t'ejxtøø ku ja møj tsaa ka'ap ja jap wyinaty ukteeni jap jut'agui'py, tø ja wyinaty yikiiyø'øñi. ⁵ Jøts ku ja tyøjkidøø jap mutsk tøjkjøtpy, winets ja t'ejxpattøø tu'uk ja ankilis midi ja wyinaty pya'ajpy tsinaapy, jøts midi wyinaty nayide'en ja poop wet myøøt'ajtpy. Xjats ku ja t'ejxpattøø waajtyøjk ja tijy, jøts ja ojts janty-imchø'jkidi. ⁶ Jøts ja ankilis ja ojts ñii'mxyidi:

—Kidi mdsø'øgidi; nnija'wip øts ku meets ja Jesús ja ñe'kx x'ixaajiyidi. Tø ja jadigojk yjujkpyiky, øy xtyimy'ejxtit ma ja yikpiktaajky. ⁷ Nøjkx ja pyabøjkpitøjk xukmadojidi møøt ja Pedro, jøts ñøjkxtit jam Galilea; jamts meets ja x'ejxtit jadigojk, jamts meets ja xminabyaadiyit jade'en sa ja kø'øm mnimaajyidøø.

⁸ Xjats ja choo'ndøø jam møj tsaa agujkp ma Jesús ja wyinaty tø yikpikta'aky, jøts ja ñøjkxtøø. Jadi'iñi tsø'øgi ja yjantyyikmibejpnnyidi jøts nipøn ja sa tkanøjmidi, kumi jantymchø'jkidip ja wyinaty.

Ku ja Jesús ñanky'ejxøø jadigojk ma ja María Magdalena jam wyinaty

⁹ Ku ja Jesús domingi jøpy wyinaty tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy, ja María Magdalena ja ojts jawyeen y'ijxyiyi, pøn ja wyinaty tø tyikpidsøjmi niwixujk ja miku'. ¹⁰ Ja'ats ojts ñijkxy jøts ja ojts t'atstukmadøy pøn jaty ja Jesús wyinaty tø tmøøtwidetti, pøn jam wyinaty jiidyip yaxtip, maadyip tajtip. ¹¹ Jøts ku ja jade'en tñimadoodøø ku ja Jesús yjujky'aty, ku ja tø'øxyøjk ja wyinaty tø t'ixy, ka'ap ja tjanchja'widøø.

Ku ja Jesús ñanky'ejxøø jadigojk mā wyinaty ja namajtsk pyabøjkpitøjk

¹² Xjats ku dø'øñ ja jade'en y'uknajxy, winets ja Jesús ñanky'ejxkojmiyøø abiky tsoo ku wyinaty ja pyabøjkpitøjk namajtsk yø'ødyi jam tuu'am. Ka'ap idø'øñ ja pyabøjkpitøjk y'ejxkapyidi kumi wenk idø'øñ ja kyaxi'jky. ¹³ Jawaani y'ijty, jøts ku ja t'ejxkajptøø winets ja jatyi jam wyimbejtøø kyamjotp, jøts ja ñøjkxtøø Jerusalén mā ja myigu'uk ja t'atstukmadoowa'andi. Kuts ja jam yja'ttøø, winets ja myigu'uk ttukmadoodøø jøts ja nika' yjanchja'wiyi.

Ku ja Jesús ttaguwa'anïy#ñ ja tunk ja pyabøjkpitøjk

¹⁴ Waani et xøøw ñajxy, xjats ja Jesús ñanky'ejxkojmiyøø ku pyabøjkpitøjk ja jam wyinaty nimaktu'uk twindsøøñidi ja kaabyajt; jamts ja møk'ampy twingugajpxiyi#ñ ja'agøjxp ku ja niti janchja'win tkamøøt'atti ku ja jadine'en kyujuunidi, kumi ka'ap ja wyinaty tø tjanchjawidi ku ja yiktukmadoodøø jøts ku ja Jesús wyinaty tø yik'ixy, ku ja wyinaty tø jadigojk yjujkpyiky. ¹⁵ Yide'en ja yiknimaadyøø:

—Niyø'øyigyøxti naxwii'ñit, jøts ja øgyajpxy jøts ja ømyadya'aky xkajpxwa'kxtit mā jaty ja jaa'y yjujky'atti. ¹⁶ Pøni pøn øts xjanchja'wip jøts pøni pøn nøbajtp, ja' nøjkx nitso'ok'ajtp ja y'anmija'win; jøts pøni pøn øts xkajanchja'wip, ja' yiktagubatp ja pyøky. ¹⁷ Ja jaa'y pøn øts xjanchja'widip, yide'en idø'øñ ttu'undit øts køjxp: Yikpidsø'ømdip ja' ja miku'; kyajpxtip ja wenk ayuujk ja'; ¹⁸ pøni ayo'ombattip ja', pøni tsu'utsidip ja' ja tsañ

adsu'jky, jøts pøni y'uuktip ja veneni ja', ka'ap idø'øn ja sa yjättit; jøts nayide'en ku pamaa'y ja ja'ayi tkønixajtit, jatyi ja tyiktso'oktit.

Ku ja Jesús chajpejty

¹⁹ Xjats ku ja pyabøjkpitøjk ja jade'en t'ukniⁱmaay, winets ja chajpejty, ojts Dios Teety ja tsajpjøtpy yikpatøkiyi, jøts ja tpuwa'jtsiyii'ñ aga'ngyø'ampy.

²⁰ Xjats ja pyabøjkpitøjk choo'ndøø, jøts ja ojts tkajpxwa'kxti ja øgyajpxy ja ømyadya'aky øy madsoo. Ja nwindson'ajtim Jesucristo ja kø'øm pudøjkⁱidip, jøts nay ja Jesús ja tmøøy ja myøk'ajtin jøts ja ttu'undit jade'en midi nipøn ja^ay ya naxwiiñ kyajajtpy, paty ja mayja^ay ja tjanchja'widi dø'øn ja pyabøjkpitøjk ja kyajpxy. Jade'en idø'øn ja y'ejxi.

**Ja ɔgyajpxy ja ɔmyadya'aky midi xukpaajtimp
ja nitso'ok'ajtin
New Testament in Mixe, Tlahuitoltepec
(MX:mxp:Mixe, Tlahuitoltepec)**

copyright © 1987 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Tlahuitoltepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Tlahuitoltepec [mxp], Mexico

Copyright Information

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Tlahuitoltepec

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

422dcf73-46a5-5403-b423-8406ed76ac1d